

IHAN HELMI ILTA!

Materiaalipaketti nuorten iltojen pitämiseen
Martin Lönnebon rukoushelmien pohjalta

Joel Saikkonen
Opinnäytetyö, syksy 2017
Diakonia-ammattikorkeakoulu
Diak Etelä, Kalasatama
Sosiaalialan koulutusohjelma
Kristillisen lapsi- ja nuorisotyön
suuntautumisvaihtoehto
Sosionomi (AMK) + kirkon
nuorisotyönohjaajan
virkakelpoisuus

TIIVISTELMÄ

Saikkonen, Joel. Ihan helmi ilta! – Materiaalipaketti nuorten iltojen pitämiseen Martin Lönnebon rukoushelmien pohjalta. Syksy 2017, 137s., 4 liitettä.

Diakonia-ammattikorkeakoulu, Sosiaalialan koulutusohjelma, Kristillisen lapsi- ja nuorisotyön suuntautumisvaihtoehto, sosionomi (AMK) + kirkon nuorisotyöntekijän virkakelpoisuus.

Opinnäytteen tarkoitus oli luoda materiaalipaketti nuorten iltojen pitämiseen ja Martin Lönnebon rukoushelmiin tutustumiseen. Materiaalipaketin tavoite oli myös toimia prototyyppinä viikoittaisen nuorisotoiminnan suunnittelun mallista, jossa suunnitellaan useita nuorten iltoja yhden teeman pohjalta. Tämän materiaalipaketin teema oli Martin Lönnebon rukoushelmet, joiden pohjalta tein 11 erilaista, käyttövalmista nuorten iltaa.

Opinnäytteen yhteistyötaho oli Kauniaisten suomalainen seurakunta. Kauniaisten suomalaisen seurakunnan nuorten iltojen suunnitteluprosessi sekä Lönnebon rukoushelmien käsittely nuorisotyössä tarvitsivat kehittämistä. Opinnäyte vastasi yhteistyöseurakunnan kehittämistarpeisiin.

Materiaalipaketin suunnittelussa otettiin huomioon Suomen ev. lut. kirkon nuorisotyön strategia ja tavoitteet. Lisäksi suunnittelussa hyödynnettiin hengellistä työtä ja nuorisotyötä käsittelevää kirjallisuutta. Nuorten iltojen osallistumiskynnys on matala, sillä niihin voi osallistua aktiivisesti ilman aiempaa kristillisen uskon tuntemusta.

Materiaalipaketti pilotoitiin Kauniaisten suomalaisessa seurakunnassa huhtikuun ja syyskuun 2017 välillä. Materiaalipaketista kerättiin palautetta sekä osallistujilta että nuorten iltoja ohjanneilta työntekijöiltä. Työntekijöiden ja nuorten palaute oli pääsääntöisesti positiivista ja materiaalipaketti on todettu toimivaksi kokonaisuudeksi, jota voidaan hyödyntää myös tulevaisuudessa. Palautteen perusteella materiaalipakettiin tehtiin myös korjauksia. Korjattu materiaalipaketti sekä palautelomakkeet ja palautekeskustelun kyselyrunko ovat opinnäytetyön liitteenä.

Asiasanat: kirkon nuorisotyö, rukous, rukoushelmet, Martin Lönnebo, kristillinen kasvatus, hartaus, osallisuus, nuoruus

ABSTRACT

Saikkonen, Joel. This night's a real pearl! – Material for youth nights based on Martin Lönnebo's pearls of life. Autumn 2017, 137 p., 4 appendices.

Diaconia University of Applied Sciences. Degree Programme in Social Services, Option in Christian Youth Work. Degree: Bachelor of Social Services.

The purpose of this thesis was to produce a material package for leading youth nights and to explore Martin Lönnebo's Pearls of life. A goal of this thesis was also to function as a prototype for a work method, in which several youth nights are planned with a shared theme. For this material I created 11 different, complete youth nights based on Martin Lönnebo's Pearls of life.

The purpose of this thesis was to produce a material package for leading youth nights and to explore Martin Lönnebo's Pearls of life. The goal of this thesis was also to function as a prototype for a work method, in which several youth nights are planned with a shared theme. For this material, 11 different, complete youth night programmes were created, based on Martin Lönnebo's Pearls of life -model. The thesis was carried out in collaboration with the Finnish Parish of Kauniainen. The planning process of youth nights and the exploration of Lönnebo's Pearls of life required improvement. The thesis was produced in response to the requirements of the collaborator.

The objectives and strategy of the Evangelical Lutheran Church of Finland were taken in consideration in the process of making the material as well as literature on spiritual work and youth work. The threshold of participating in the youth nights is very low, because none of the activities require former knowledge of Christianity.

The material package was piloted in the Finnish Parish of Kauniainen between April and September 2017. The feedback was collected from the participants and the employees who were leading the youth nights. The feedback was mainly quite positive and the material package was considered practical and useable in the future. Some corrections were made to the package according to the feedback. The fixed material package is linked at the end of the thesis alongside the feedback forms and the questions used in the feedback discussion.

Key words: Church youth work, prayer, pearls of life, Martin Lönnebo, Christian upbringing, devotion, involvement, youth

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	5
2 TYÖN LÄHTÖKOHDAT	8
3 NUORUUS.....	10
3.1 Nuoruusikä ja muutokset	10
3.2 Nuori ja hengellisyys	11
4 KRISTILLINEN KASVATUS	12
4.1 Kristillisen kasvatuksen ulottuvuudet	12
4.2 Kirkon nuorisotyö kristillisenä kasvattajana.....	15
4.2.1 Kirkon nuorisotyön historia	15
4.2.2 Kirkon nuorisotyön tehtävät.....	16
4.3 Nuorten illat.....	17
4.4 Mielekäs oleminen ja oppiminen nuorten illoissa	18
4.4.1 Mielekkään oppimisen kriteerit	19
4.4.2 Kohtaaminen	20
4.4.3 Osallisuus.....	20
4.4.4 Toiminnallinen oppiminen turvallisessa ryhmässä	20
5 RUKOUS & HARTAUS	23
5.1 Rukous.....	23
5.2 Hartaus	24
6 MARTIN LÖNNEBON RUKOUSHELMET	26
6.1 Rukoushelmien synty	26
6.2 Rukoushelmien esittely	26
6.3 Rukoushelmien käyttö.....	29
7 OPINNÄYTETYÖN TAVOITTEET	31
7.1 Tavoitteet nuorten iltojen kehittämisessä	31
7.2 Tavoitteet Lönnebon rukoushelmien kanssa työskentelyssä.....	32
7.3 Ammatilliset tavoitteet	33

8 HANKKEEN TOTEUTUS	35
9 TEORIASTA KÄYTÄNNÖKSI.....	37
9.1 Nuorten iltojen suunnitteluprosessi	37
9.1.1 Raamattupiirin eli etkojen suunnittelu.....	38
9.1.2 Nuorten illan ohjelmaosuuden suunnittelu.....	39
9.1.3 Iltahartauden suunnittelu	40
9.2 Hyvän nuorten illan ainekset.....	41
9.3 Toiminnallisuus oppimisen ja pohdinnan välineenä.....	42
9.4 Nuoren arkitodellisuus on tavoitettava	43
9.5 Osallisuus ja omien ajatusten jakaminen ryhmässä.....	44
9.6 Kohtaaminen osoittaa nuoren tärkeyden	45
9.7 Turvallinen nuorten ilta	45
10 PALAUTE JA ARVIOINTI	48
10.1 Nuorilta kerätty palaute	48
10.1.1 Palaute nuorten illan ohjelmasta	49
10.1.2 Palaute rukoushelmistä	50
10.2 Ohjaajilta kerätty palaute	51
10.2.1 Materiaalipaketin ansiot.....	52
10.2.2 Materiaalipaketin kehittämismahdollisuudet	53
10.2.3 Palaute nuorten iltojen hengellisyydestä	55
10.2.4 Työntekijöiden ajatuksia nuorten iltojen suunnittelusta.....	56
11 IHAN HELMI VAI EI? OPINNÄYTETYÖN JOHTOPÄÄTÖKSET	58
12 REFLEKTIO	60
13 LÄHTEET	63
LIITE 1: PALAUTELOMAKE OSALLISTUJILLE.....	67
LIITE 2: PALAUTELOMAKE OHJAAJILLE	68
LIITE 3: PALAUTEKESKUSTELUN RUNKO	69
LIITE 4: IHAN HELMI ILTA!.....	1

1 JOHDANTO

Seurakunnan nuorisotyötä tehdessä olen todennut monesti, että Martin Lönnebon rukoushelmiin liittyy paljon viisautta ja voimaannuttavia ajatuksia, jotka eivät saavuta nuoria ilman heidän arkitodellisuuttaan koskettavaa materiaalia. Moni rippileirin tai nuorten illan helmihartaus menee ohi sekä osallistujalta että hartauden pitäjältä itseltään, jos hartausteksti on liian abstraktia ja korkealentoista vailla kosketusta jokapäiväiseen elämään. Halusin tarttua opinnäytetyölläni tähän ongelmaan ja luoda rukoushelmien pohjalta materiaalia, jolla saavutetaan nuoren seurakuntalaisen arkielämän tavallisimpia ilon ja huolen aiheita ja löydetään niihin uusia näkökulmia rukoushelmistä. Näin helmet tulevat tutuiksi henkilökohtaisella tasolla. Parhaimmillaan helmet voidaan saada luonnolliseksi osaksi elämää täyttämään tehtävänsä kätevästi taskussa tai ranteessa kulkevana kristityn pelastusrenkaana.

Halusin opinnäytteelläni vastata lisäksi Kauniaisten suomalaisen seurakunnan nuorisotyössä vastaan tulleeseen haasteeseen: nuorten iltojen suunnitteluprosessiin. Kauniaisten suomalaisen seurakunnan viikoittaiset nuorten illat olivat itsenäisiä saarekkeita, joiden suunnittelutyö alkoi joka viikkonollasta. Nuorten iltojen välille tarvittiin jonkinlainen punainen lanka, jonka avulla suunnittelutyö saisi ohjaavat raamit ja jatkuvuuden tunteen. Nuorten iltoja yhdistävän teeman avulla illan rakentaminen ei alkaisi tyhjästä, vaan sillä olisi valmis perusta, jolle rakentaa.

Päätin vastata kahteen vastaan tulleeseen nuorisotyön kehittämistarpeeseen yhdellä opinnäytteellä, jonka työelämän yhteistyökumppanina toimi Kauniaisten suomalaisen seurakunnan nuorisotyö. Päädyin valmistamaan seurakuntaan Ihan helmi ilta! -materiaalipaketin, joka toimii esimerkkinä uudesta nuorten iltojen suunnittelumetodista ja jonka avulla nuoret pääsevät tutustumaan Lönnebon rukoushelmiin aiempaa syvemmin. Materiaalipaketti sisältää 11 valmista nuorten iltaa, joista jokainen pohjautuu erilaiseen rukoushelminauhan helmeen. Nuorten

illat on suunniteltu yhteistyöseurakunnan nuorisotoiminnan aikatauluihin, mutta materiaali on myös sovellettavissa muissa seurakunnissa ja työmuodoissa.

Tässä opinnäytetyössä esittelen materiaalipaketin teoreettista viitekehystä, työn tavoitteita, opinnäyteprosessia, materiaalipaketin suunnitteluprosessia ja materiaalipaketista saatua palautetta. Teoriapohjana olen hyödyntänyt esimerkiksi nuorisotyön, kehityspsykologian, kristillisen kasvatuksen, hengellisen työn, rukoushelmien ja hartauselämän kirjallisuutta ja nettilähteitä. Materiaalipaketin valmistusprosessia on kuvattu teorian toteuttamisen ja tavoitteiden saavuttamisen kautta. Opinnäytteen lopussa on pohdintaa opinnäyteprosessista, tuloksista ja materiaalipaketin mahdollisesta soveltamisesta erilaisiin työmuotoihin tulevaisuudessa.

Materiaalipaketista on kerätty palautetta sekä nuorten iltoihin osallistuneilta nuorilta että iltoja ohjanneilta työntekijöiltä. Palautteen perusteella materiaalipaketti on tavoitteissaan onnistunut kokonaisuus, jota voidaan käyttää myös tulevaisuudessa alkuperäisessä muodossaan tai sovellettuna esimerkiksi rippikoulukäyttöön. Materiaalipaketin sisältö on saanut hyvää palautetta kontekstuaalisuudestaan ja monipuolisuudestaan. Nuorten iltojen suunnittelun uudistettu konsepti sai myös kannatusta, ja se tulee käyttöön yhteistyöseurakunnan toiminnassa tulevaisuudessa.

2 TYÖN LÄHTÖKOHDAT

Kauniaisten suomalainen seurakunta on pieni seurakunta, johon kuului vuoden 2016 lopussa noin 4200 jäsentä. Kauniaisissa oli samaan aikaan noin 9500 asukasta. Suomalaisen seurakunnan lisäksi samassa kirkkorakennuksessa toimii Kauniaisten ruotsalainen seurakunta eli Grankulla svenska församling. Seurakunnat muodostavat yhdessä Kauniaisten seurakuntayhtymän. Kauniaisten asukkaista 60% on suomenkielisiä, 36% ruotsinkielisiä ja 4% muita. (Kauniaisten suomalainen seurakunta i.a.)

Kauniaisten suomalaisessa seurakunnassa on 11 työntekijää (Kauniaisten suomalainen seurakunta i.a.). Nuorisotoimintaa ohjaavat kirkon nuorisotyönohjaaja, nuorisodiakoni sekä seurakuntapastori. Uuden kirkkoherran ja seurakuntapastorin valintaprosessin aikana (2016–2018) nuorisotoiminnassa on ollut mukana myös kirkkoherra Mimosa Mäkinen, joka toimi aiemmin seurakuntapastorina. Kauniaisten suomalaisessa seurakunnassa järjestetään rippikoulu, isoskoulutus sekä nuorten viikkotoimintaa. Rippikouluryhmiä on vuosittain kahdesta kolmeen kappaletta.

Isoskoulutus pohjautuu isoskoulutusleireihin ja viikkotoiminnan toteuttamiseen isosten suunnittelemana ja ohjaamana. Nuorten viikkotoimintaan kuuluu nuorten iltojen lisäksi Granut-messuna tunnettu nuorille suunnattu iltamessu, jota vietetään kerran kuussa. Granut on Kauniaisten suomalaisen seurakunnan nuorisotoiminnalle annettu nimi, joka tulee sanoista Granin nuoret. Nuorisotyötä tehdään myös yhteistyössä koulujen ja kunnallisen nuorisotoimen kanssa.

Kauniaisten suomalainen seurakunta on minulle hyvin tuttu, sillä olen ollut sen toiminnassa mukana omista isosvuosistani asti. Olen käynyt Kauniaisissa isoskoulutuksen (2008–2009) ja osallistunut niistä ajoista lähtien Granut-messujen toteuttamiseen. Suoritin seurakunnassa siviilipalveluksen vuosien 2012 ja 2013 aikana ja olen toiminut nuorisodiakonin sijaisena syksyllä 2016. Lisäksi olen ollut kausityöntekijänä rippileireillä kesästä 2013 lähtien. Seurakunnan nuorisotyön haasteet ja kehittämistarpeet ovat tulleet minulle

tutuiksi vuosien aikana, joten niihin vastaaminen opinnäytteen avulla tuntui luonnolliselta ratkaisulta.

Idea opinnäytteestä syntyi syksyllä 2016, kun toimin seurakunnassa nuorisodiakonin sijaisena. Esittelin työkavereilleni idean rukoushelmien yhdistämisestä nuorten iltojen suunnittelutyöhön, ja ajatusta pidettiin hyvänä. Ryhdyin varsinaiseen toteutukseen alkuvuodesta 2017. Sijaisuuden päättymisen jälkeen tuntui hyvältä jatkaa työskentelyä seurakunnan nuorisotyön parissa opinnäyteprosessin myötä. Ajatus itselle tutun ja tärkeän työn kehittämisestä motivoi opinnäytteen tekemisessä.

3 NUORUUS

3.1 Nuoruusikä ja muutokset

Nuoruus on monia fyysisiä ja psyykkisiä muutoksia sisältävä siirtymäaika lapsuudesta kohti aikuisuutta. Nuoren ihmisen keho kokee muutoksia, ajattelu kehittyy ja lähipiirin sekä yhteiskunnan kaltaiset sosiaaliset tekijät ohjaavat kehittymistä. Nuori tekee yhä enemmän omia valintoja ja ohjaa elämänsä suuntaa. Nuoruus on itsenäistymisen aikaa, jolloin lapsi ottaa etäisyyttä vanhempiinsa etenkin fyysisessä kontaktissa ja hellyydenosoituksissa. Itsenäistyminen voi ilmetä jonkinasteisena kapinointina ja ikään kuin taantumisenä takaisin uhmaikään, mutta ei suinkaan jokaisen nuoren kohdalla. Nuori ihminen tasapainoilee lapsuuden huoltajariippuvuuden ja nuoruuden itsenäisyyden välillä samaan tapaan kuin uhmaikäinen etsii itseään vauvaiän avuttomuuden ja leikki-ikäisen kykeneväisyyden välimaastossa. Jokainen enemmän tai vähemmän kapinoiva nuori kuitenkin tarvitsee ja haluaa rinnalleen välittävän ja turvallisen aikuisen. (Nurmi ym. 2014, 142–143; Sinkkonen 2010, 50–51, 53–54.)

Nuoruusiän määritelmä on jatkuvassa muutoksessa. Käsitys nuoruudesta on täysin erilainen verrattuna siihen, mitä se on ollut sata vuotta sitten. Nuoruus on aiemmin ollut hyvin lyhyt vaihe ihmisen elämässä, mutta nykyään nuoruusikä alkaa yhä aiemmin ja jatkuu pidemmälle ihmisen elinkaareissa. Tähän on vaikuttanut olennaisesti esimerkiksi muutokset elinkeinorakenteessa. Nuoruuden venymiseen vaikuttavat esimerkiksi huomattavasti pidentyneet opiskeluajat ja perheen perustamisen siirtyminen yhä enemmän 30. ikävuoden jälkeiseen aikaan. Nuoret ovat hyvin alttiita aikansa yhteiskunnan kulttuurisille ja poliittisille vaikutteille, ja kehittyneen teknologian myötä vaikutteet saavuttavat yhä nuorempia ihmisiä. Jo kymmenvuotiaat ovat kosketuksissa median kanssa, mikä saa heidät omaksumaan itseään vanhempien nuorten nuorisokulttuuria. (Hoikkala & Sell 2008, 11; Nurmi ym. 2014, 143.)

3.2 Nuori ja hengellisyys

Jumalaan uskomisen on lapselle helppoa, sillä lapsi ei kyseenalaista Jumalan olemassaoloa ja uskoo vilpittömästi. Nuori ihminen kykenee kyseenalaistamaan Jumalan olemassaolon ja saattaa usein itsenäistymisprosessissaan kääntyä lapsena opittua uskoa vastaan. Abstraktin ajattelukyvyn kehittyminen voi tehdä uskonnollisesta ajattelusta monimutkaisempaa ja saada kyseenalaistamaan lapsuuden uskon Jumalaan. Nuoret ovat monien tutkimustulosten mukaan vähemmän uskonnollisia kuin vanhempiensa ja isovanhempiensa ikäiset ihmiset. Nuoret kyseenalaistavat, ihmettelevät ja kapinoivat sekä kaipaavat vastauksia vaikeisiin kysymyksiin elämän tarkoituksesta, Jumalan olemassaolosta, kärsimyksestä ja kuolemasta. (Räsänen 2004, 103–106; Tuominen 2005, 39.)

Murrosiässä ihminen on toisaalta hengellisesti herkässä tilassa, jossa usko voi myös vahvistua osaksi omaa persoonaa. Rippikoulu ja seurakunnan nuorisotoiminta voivat ratkoa monia nuoren mielessä pyöriä ristiriitoja, jotka liittyvät kristinuskon Jumalaan ja suuriin elämäkysymyksiin. Nuoren kysymysten ottaminen vakavasti, niistä keskustelu ja niihin vastaaminen tyydyttävästi voivat lähentää nuoren suhdetta uskoon ja Jumalaan. Nuorten ihmettelyä ja kyselyä tulee kannustaa ja sille täytyy antaa tilaa. Nuori tarvitsee hengelliseen kasvuunsa tukea ikätovereiltaan ja aikuisilta ihmisiltä, joiden kanssa voidaan pohtia haastavia kysymyksiä ja jotka tukevat hengellistä kasvua. (Räsänen 2004, 109; Tuominen 2005, 39–41.)

4 KRISTILLINEN KASVATUS

Kristilliselle kasvatukselle ei ole vakiintunutta yksiselitteistä määritelmää. Sen voidaan kuvata olevan ihmisen kokonaisvaltaiseen kasvuun tähtäävää päämäärätietoista toimintaa, joka pohjautuu kristillisiin arvoihin. Kristillisen kasvatuksen voidaan myös ajatella olevan sukupolvittain kulkevaa kristillisen perinteen välittämistä. Kristillinen kasvatus ei ole sidottu paikkaan, malliin tai tiettyihin henkilöihin; kasvatusta voidaan tehdä esimerkiksi kotona, koulussa ja seurakunnassa. Kristillinen oppi, kristillisyydelle ominainen etiikka ja pelastussanoma ovat olennainen osa kasvatuksellista sisältöä. (Muhonen ja Tirri 2008, 64–69, 81.)

Silkka Raamatun opettelu tai kristillisten arvojen omaksuminen ei riitä kristillisen kasvatuksen pohjaksi. Kasvatus on kokonaisvaltaista, persoonaan ja elämään vaikuttavaa, turvallisuutta ja hyvinvointia tukevaa toimintaa ja elämistä. Yhteiskunnan uskontokasvatusta ei voida sanoa kristilliseksi kasvatukseksi, sillä se ei ole sitoutunut kristilliseen uskoon ja arvomaailmaan. Kristillinen kasvatus vahvistaa ihmisen identiteettiä kristillisen uskon kautta ottaen huomioon ihmisen elämäntilanteen eikä siihen tulisi koskaan kuulua manipulointia tai pakottamista. Kristilliseen kasvatukseen kuuluu sekä hengellisen että inhimillisen kasvatuksen puolet, joita voidaan tarkastella kristillisen kasvatuksen ulottuvuuksien kautta. (Halme 2008, 184; Muhonen & Tirri 2008, 81–82.)

4.1 Kristillisen kasvatuksen ulottuvuudet

Kristillistä kasvatusta, sen toimivuutta sekä kasvatuksen inhimillistä ja hengellistä puolta on mahdollista tarkastella Mervi Muhosen ja Kirsi Tirrin (2008) esittelemien kristillisen kasvatuksen kuuden ulottuvuuden kautta. Kasvatuksen hengellistä puolta edustavat opillinen, rituaalinen sekä kokemuksellinen ulottuvuus. Inhimillistä puolta taas edustavat eettis-moraalinen, huolenpidollinen sekä pedagoginen ulottuvuus. Ulottuvuuksien jakautumisesta huolimatta jokaisen ulottuvuuden kehittäminen kristillisessä kasvatuksessa vaikuttaa toisen ulottuvuuden muodostumiseen. Ulottuvuudet tukevat ja täydentävät toisiaan,

eivätkä ole erotettavissa. Kristillisen kasvatuksen inhimillinen ja hengellinen puoli kulkevat käsi kädessä. (Muhonen & Tirri 2008, 77, 82.)

Kristillisen kasvatuksen opillinen ulottuvuus vahvistaa kristityn identiteettiä ja vie kristillistä perinnettä eteenpäin Raamatun ja kristinuskon oppien kautta. Jumalan rakkauden ja hyvyyden ymmärtäminen on olennainen osa kristillistä oppia. Raamatun tekstit osoittavat Jumalan tahdon ja näyttävät Jumalan rakkauden läpi koko ihmiskunnan historian sekä antavat ohjeita jokapäiväiseen elämään. (Muhonen & Tirri 2008, 78.)

Rituaalisen ulottuvuuden kautta kristilliseen kasvatukseen kuuluu tapojen ja perinteiden oppiminen. Rituaalinen ulottuvuus näkyy arjessa esimerkiksi kirkkovuoden seuraamisena, jumalanpalveluksiin osallistumisena, rukouksena ja lauluna. Yhteiset perinteet ja tavat vahvistavat kristittyjen yhteyttä ja luovat turvallisuuden tunnetta. Opillisen ja rituaalisen ulottuvuuden rajat ovat hyvin häilyväiset, sillä kristilliset tavat ja perinteet ovat myös vahvasti tiedollista ja opillista kristillisen kasvun sisältöä. Toisaalta taas kristillisen kasvatuksen kannalta lapsen on helpompi käsitellä rituaalista ulottuvuutta kuin opillisen ulottuvuuden käsitteellisyyttä ja abstraktiutta. Rituaalinen ulottuvuus auttaa ihmistä hiljentymään Jumalan edessä ja irtautumaan arjesta. (Muhonen & Tirri 2008, 78–79.)

Kokemuksellinen ulottuvuus korostaa uskon ja Jumalan kokemista ja vaikutusta elämässä. Kristillinen kasvatusta tulee kokemuksellisen ulottuvuuden kautta esiin elämään vaikuttavana voimavarana luoden kokemuksen Jumalasta, joka on turvallinen ja rakastava ja johon voi luottaa. Kokemuksellinen ulottuvuus lisää kristillisen kasvatuksen hengelliseen puoleen tiedon, uskomusten ja tapojen lisäksi Jumalan kokemisen ja tuntemisen, sekä henkilökohtaisen suhteen rakentamisen Jumalaan. Tämä ulottuvuus erottaa kristillisen kasvatuksen muusta uskontokasvatuksesta, jossa vain välitetään eteenpäin tietoa uskosta. (Muhonen & Tirri 2008, 79.)

Eettis-moraalinen ulottuvuus kasvattaa kristittyä toimimaan kristillisen etiikan mukaisesti. Esimerkiksi lähimmäisen rakastaminen ja kunnioitus sekä toisten huomioiminen ja hyväksyminen sellaisenaan ovat olennaisia kristillisen etiikan

osia. Kristillisen kasvatuksen eettis-moraalinen ulottuvuus on arvokasvatusta, mikä ilmenee tietona oikeasta ja väärästä ja sen mukaan toimimisena arjessa. Arvokasvatuksessa on tärkeää opettaa tietoa kristillisestä etiikasta, mutta myös näyttää kasvatettavalle omalla esimerkillään oikeanlaista toimimista. (Muhonen & Tirri 2008, 79–80.)

Huolenpidollisessa ulottuvuudessa kasvattajan ja kasvatettavan vuorovaikutus on tärkeässä osassa. Kristillinen kasvatusta on opettamisen ja esimerkkinä olemisen lisäksi myös huolenpitoa, rakkautta, luottamusta ja turvallisuutta. Huolenpidollisen ulottuvuuden kautta kristillinen kasvatusta voidaan ajatella luonnollisena osana arkea ja elämää eikä siitä irrallisena toimintana. Kristillisuus ei ole irrallaan arjesta, vaan olennainen osa sitä. Raamatussa voimme nähdä tämän siinä, kuinka Jumala asettui ihmisten joukkoon Jeesuksessa osaksi inhimillistä arkea. Arto Köykin (2005) mukaan kasvatettavan mukana kulkemisen ajatus esimerkiksi rippikoulutyössä on tärkeää. Köykin nostaa esiin brasilialaisteologi Leonardo Boffin huomion Jeesuksen koko elinajan tärkeydestä. Vaikka kristinuskon ydin toteutuukin Jeesuksen ristinkuoleman hetkissä, meidän tulee ottaa huomioon Jeesuksen 30 vuoden aika maan päällä; Hän ei ilmestynyt keskellemme vain kuollakseen, vaan kulkeakseen kanssamme. (Muhonen & Tirri 2008, 80–81; Köykin 2005, 22–24.)

Pedagoginen ulottuvuus kuuluu kristilliseen kasvatukseen, sillä kristillinen kasvatusta on normatiivista ja tavoitteellista toimintaa. Kristilliseen kasvatukseen kuuluu erilaisia tapoja ja menetelmiä toteuttaa kasvatusta. Kasvattaja tekee ratkaisuja kasvatustapausten ja -sisällön suhteen saavuttaakseen kasvatustavoitteet, joten kasvattajan rooli korostuu erityisesti pedagogisessa ulottuvuudessa. Kristillinen kasvatusta edellyttää kasvattajalta sitoutumista kristillisiin arvoihin ja päämääriin. Kasvattajan tulee huomioida hengellisyys kasvatustehtävässään, sillä pelkkä inhimillinen arvo- ja tapakoulutus ei ole kristillistä kasvatusta. (Muhonen & Tirri 2008, 81.)

4.2 Kirkon nuorisotyö kristillisenä kasvattajana

4.2.1 Kirkon nuorisotyön historia

Luterilaisella kirkolla on hyvin pitkä historia Suomen kansan kasvattajana. Kristillinen kasvatustyö on ollut osa suomalaisuuden historiaa Mikael Agricolan ajoista alkaen jo puolen vuosituhannen ajan. Kristillinen nuorisotyö kuitenkin eriytyi omaksi kasvatuksen alakseen 1800-luvun aatteellisen haasteiden myötä. Yhteiskunta moniarvoistui ja kristillinen aatemaailma sai rinnalleen esimerkiksi darwinismin ja marxilaisuuden myötä vaihtoehtoja, jotka vieraannuttivat ihmisiä kirkosta. 1800-luvun lopussa syntyi kristillisiä yhdistyksiä, joiden toiminta tähtäsi nuorison pitämiseen kristinuskossa. Näitä yhdistyksiä ovat esimerkiksi Nuorten Miesten Kristillinen Yhdistys (NMKY), Nuorten Naisten Kristillinen yhdistys (NNKY) sekä Suomen Evankelis-luterilainen Nuorukaisyhdistys. Nämä yhdistykset ovat kristillisen nuorisotyön ensimmäisiä toimijoita, jotka järjestivät nuorille raamatunlukua sekä kurssi- ja kerhotoimintaa. (Huttunen & Kallinen 2005, 295–296.)

Toisen maailmansodan jälkeen kristillinen nuorisotyö muuttui Suomessa ratkaisevasti kasvatustyön siirtyessä kristillisiltä yhdistyksiltä seurakunnille. Maailmansodan jälkeisinä vuosikymmeninä nuorisotyöstä tuli ammattimaisempaa, kun se tuli olennaiseksi osaksi seurakuntien työtä. Kirkon keskushallinto päätti tuolloin kehittää kristillistä kasvatus- ja nuorisotyötä aloittamalla nuorisonohjaajien koulutuksen, jolloin nykymuotoinen kirkollinen nuorisotyö sai alkunsa. Koulutus aloitettiin vuonna 1949, ja vuonna 1951 nuorisotyöntekijöitä oli 127 seurakunnassa ympäri Suomea. Sodasta palaaville papeille perustettiin seurakuntiin nuorisopapin virkoja. Nuorisotyö koostui toisen maailmansodan jälkeisinä vuosikymmeninä hyvin paljon varhaisnuorison kerhotoiminnasta, leireistä, retkistä sekä tyttö- ja poikailloista ja raamattupiireistä. Nuorille suunnattua kokoontuvaa viikkotoimintaa on siis ollut olemassa jo pitkään, mutta kirkollinen nuorisotyö profiloituu nykyään ennen kaikkea 1900-luvun puolivälin jälkeen suosiossa ripeästi kasvaneiden rippileirien ja isokoulutuksen kautta. (Huttunen & Kallinen 2005, 301–302, 305; Launonen 2008, 80, 82–83.)

4.2.2 Kirkon nuorisotyön tehtävät

Suomen evankelis-luterilaisen kirkon perustehtävät ovat kasvatus, julistus, lähetys ja palvelu, joiden tulee toteutua kaikessa kirkon työssä. Kaikkien perustehtävien tulee toteutua myös nuorisotyössä, sillä nuoren roolin seurakunnassa tulee olla kokonaisvaltainen, ei ainoastaan kasvatuksen kohteena oleminen. Kirkon nuorisotyö tukee nuoren kasvua kristillisen elämäkatsomuksen kautta ja auttaa hahmottamaan elämää ja rakentamaan identiteettiä sen pohjalta. Seurakunnan nuorisotyö tukee nuoren uskon syntymistä Jumalaan ja auttaa uskon kokemista ja Jumalan tahdon toteuttamista osana jokapäiväistä elämää (Nivala 2005, 139). Nuorisotyö voi myös tarjota nuorelle turvallisen paikan, jossa saa kokea tulevansa hyväksytyksi ja kohdatuksi. Esimerkiksi seurakunnan nuorten iltojen kaltainen kokoontuva toiminta voi luoda nuorelle turvallisen kasvu ympäristön, jossa jokainen saa tukea kasvussaan omaksi itsekseen. Kirkon nuorisotyö on hengellistä kasvatustoimintaa, mutta siihen kuuluu myös sosiaalisen työn osa, jolla voidaan ehkäistä syrjäytymistä ja tarjota erityistä tukea sitä tarvitseville (Launonen 2008, 78). (Halme 2008, 185; Suomen ev.lut. kirkko 2012, 13–14.)

Julistus kuuluu luonnollisesti nuorisotyöhön kirkon roolin myötä; seurakunta on jumalanpalvelusyhteisö, jossa jokaisella on mahdollisuus Pyhän kohtaamiseen ja evankeliumin kuulemiseen. Jumalanpalvelus on koko kirkon toiminnan keskipiste. Nuorten julistus ja jumalanpalvelus vaativat kirkon työntekijöiltä rohkeutta ja resursseja, jotta niistä saadaan nuoria puhuttelevia ja luontevia. Julistus koskee sekä nuorta että aikuista seurakuntalaista. Julistus antaa jokaiselle kirkon jäsenelle mahdollisuuden osallisuuteen, sillä se koskee kaikkia tasapuolisesti ja kutsuu jokaisen toteuttamaan Jumalan tahtoa. Nuoret tarvitsevat ymmärrettävää julistusta omalla kielellään, ja nuorille tulee pystyä perustelemaan jumalanpalveluksen keskeinen merkitys kristityn elämässä. (Koskelainen 2005, 71–72; Suomen ev.lut. kirkko 2012, 14–15.)

Raamatussa Jeesus antaa opetuslapsilleen kaste- ja lähetyskäskyn, jossa hän käskee heitä kastamaan kaikki kansat hänen opetuslapsikseen ja opettamaan heitä noudattamaan kaikkea hänen käskemäänsä (Matt. 28:18–20). Kirkon lähetystyö ympäri maailmaa perustuu edelleen Jeesuksen sanoille, mutta myös

paikallinen kirkon nuorisotyö toteuttaa Jeesuksen asettamaa käskyä. Nuorisotyöllä on myös mahdollisuus saada nuoret osallistumaan tämän käskyn täyttämiseen; jokainen nuori on mahdollinen lähetystyöntekijä omassa elämäntilanteessaan ja –piirissään. (Suomen ev.lut. kirkko 2012, 15.) Olen huomannut tämän mahdollisuuden työjaksoillani Kauniaisten suomalaisen seurakunnan sekä Haagan seurakunnan palveluksessa. Muutamat nuorten viikkotoiminnasta ja isoskoulutuksesta innostuneet nuoret ovat kutsuneet eri seurakuntiin kuuluvia tai jopa kirkkoon kuulumattomia ystäviään mukaan toimintaan.

Kirkon perustehtävistä neljäs, palvelu, näkyy selkeimmin etsivässä nuorisotyössä. Etsivä nuorisotyö pyrkii auttamaan erityisen tuen tarpeessa olevia nuoria löytämään voimavarojaan ja motivaatiota elämän kääntämisessä oikeaan suuntaan. Seurakunta palvelee nuoria monin tavoin: kasvokkain, puhelimesta, verkossa ja vertaisryhmien kautta. Myös nuoret voivat olla osana palvelustyötä eli diakoniaa olemalla mukana vertaistyössä tai muussa vapaaehtoistoiminnassa ihmisten apuna. (Suomen ev.lut. kirkko 2012, 16.)

4.3 Nuorten illat

Nuorten illat ovat tavoitteellista toimintaa ja tärkeä osa kristillistä kasvatustyötä. Kristillinen usko on perusta, jolle ihminen voi rakentaa koko elämänsä, ja kristillinen kasvatusta auttaa tämän perustan löytämisessä ja sen tukemisessa (Riekkinen 2008, 92). Paananen (2005) korostaa seurakunnan nuorisotyön erityisyyttä verrattuna esimerkiksi kunnalliseen nuorisotyöhön sillä, että seurakunnan perusluonteeseen kuuluu yhteen kokoontuminen. Seurakunta koostuu siihen kuuluvista kaikenikäisistä ihmisistä, jotka kokoontuvat yhteen kuulemaan Jumalan sanaa. Luontevin seurakuntayhteys nuorille voidaan kuitenkin muodostaa lähtökohtaisesti omien ikätovereiden keskuudessa. (Paananen 2005, 111–112.)

Rippikoulu ja sen myötä isoskoulutus ovat iso osa suomalaista nuorisokulttuuria. Isoskoulutukseen haetaan monista syistä, mutta yleisimpiä syitä isoskoulutukseen hakeutumiseen ovat sen mielekkyys, mahdollisuus kokea

rippileiri uudelleen ja yhteys ikätovereihin, turvallisiin aikuisiin sekä Jumalaan (Porkka 2004, 13). Teoksessaan *Nuorisotyön alkeet ja jatko* (2014, 53–54) Arto Köykkä huomauttaa, että vaikka Suomen ev.lut-kirkossa isoskoulutus on menestynyt ja tilastoissa hyvältä näyttävä nuorisotyön muoto, sen ei tule korvata tavallista seurakunnan nuorten perustoimintaa. Köykan mukaan pelkästään isoskoulutuksessa oleminen ei saa nuorta identifioitumaan seurakuntalaiseksi, osaksi maailmanlaajuista Kristuksen kirkkoa. Isoskoulutuksessa olevat tulevat rippikoulunsa jälkeen suurena ryhmänä mukaan toimintaan, mutta katoavat seurakunnan toiminnasta parin isosvuoden jälkeen yhtä nopeasti kuin ovat ilmestyneet.

Paanasen (2005, 109) mukaan isoskoulutuksen sisältämä hyötynäkökulma madaltaa nuorten kynnystä osallistua seurakunnan tarjoamista toiminnoista nimenomaan isoskoulutukseen. Koulutuksessa opituista taidoista voi olla iloa ja hyötyä myös muissa yhteyksissä, joten isoskoulutukseen osallistuminen on nuoren mielestä hyödyllistä. Porkan ja Paanasen (2005, 105–106; 2005, 113) mukaan isoskoulutus jättää kuitenkin ulkopuolelleen ryhmän nuoria, jotka eivät halua sitoutua koulutukseen eivätkä ole kiinnostuneita isosen roolista. Näille nuorille tulee olla mahdollisuus seurakuntayhteyteen omanikäistensä kanssa. Paananen (2005, 112–113) puolustaa kokoontuvan nuortentoiminnan tärkeyttä. Hänen mukaansa nuorten illat ovat paikka, jossa nuoret saavat hiljentyä toisten nuorten kanssa, kysellä, keskustella uskosta ja setviä ajatuksiaan. Isoskoulutuksella on monia hyviä tavoitteita, mutta ne eivät Paanasen mukaan välttämättä jätä tilaa uskonkysymyksille ja -keskusteluille, jotka ovat olennaisia kristillisen kasvatuksen osia. Vuonna 2016 julkaistussa Suomen ev.lut. kirkon isoskoulutuksen linjauksessa kuitenkin painotetaan nuoren kasvun ja uskon kehittymisen tukemista nimenomaan kyselemällä ja keskustelemalla nuorten kanssa uskonkysymyksistä, mikä voi vaikuttaa positiivisesti isoskoulutuksen rooliin kristillisenä kasvattajana ja nuoren uskon vahvistajana. Nuoren uskon vahvistaminen ja varustaminen elämään kristittynä ovat isoskoulutuksen päätavoitteet. (Suomen ev.lut. kirkko 2016, 11, 27.)

4.4 Mielekäs oleminen ja oppiminen nuorten illoissa

Nuorten illoissa nuorilla on mahdollisuus kohdata ikätovereitaan ja viettää yhdessä aikaa turvallisessa ympäristössä. Nuorten illat ovat myös tärkeä kristillisen kasvatuksen muoto, jossa nuoret voivat oppia uutta tietoa ja uusia taitoja arjen keskellä. Nuorten illat ovat hyviä oppimistilanteita rippikoulun ja isoskoulutuksen rinnalla, mikäli mielekästä oppimista tuetaan aktiivisesti iltojen suunnittelussa.

4.4.1 Mielekkään oppimisen kriteerit

Lassi Pruuki ja Kirsi Tirri (2004) käsittelevät rippikouluopetusta seitsemän mielekkään oppimisen kriteerin kautta: *aktiivisuus, konstruktivisuus, kollaboratiivisuus, intentionaalisuus, kontekstuaalisuus, vuorovaikutteisuus sekä reflektiivisyys*. Aktiivisuus tarkoittaa sitä, että nuori työstää uutta tietoa toimimalla itse aktiivisesti ja oppimalla kokemuksen kautta. Konstruktivisen oppimisen kautta uusi opittu tieto mukautuu ennestään opittuun tietoon ja näin uudet asiat tulevat ymmärrettäviksi ja merkitykselliseksi. Konstruktivista oppimista tukee esimerkiksi opetuksen vuorovaikutteellisuus, omien näkökulmien jakaminen ja muokkaaminen sekä uuden tiedon saaminen vanhan toistamisen sijaan. (Pruuki & Tirri 2004, 48–50.)

Kollaboratiivinen oppiminen on toisten mallista oppimista ryhmässä observoinnin, tukemisen ja palautteen antamisen kautta. Intentionaalisella oppimisella tarkoitetaan tavoitteellisuutta ja päämäärään tähtäämistä, mikä auttaa ohjaamaan oppijan toimintaa kohti hyviä oppimistuloksia. Kontekstuaalisessa oppimisessä opittavia asioita käsitellään tosielämän tilanteiden ja simulaation kautta. Kontekstuaalisen oppimisen vahva side arkielämään lisää motivaatiota, tavoitteellisuutta ja aktiivisuutta. Vuorovaikutteisessa oppimisessä korostuu keskustelun, sosiaalisuuden ja dialogin rooli. Reflektiivisyys tarkoittaa oman oppimisen ja johtopäätösten pohdiskelua. Syvä ja rakentava reflektiivinen ajattelu vaatii ohjausta, aikaa ja palautteen saamista. (Pruuki & Tirri 2004, 50–51.)

Kontekstuaalisuus on nuorisotyössä hyvin hyödyllinen mielekkään oppimisen rakentaja. Nuoret seurakuntalaisina -asiakirja (Suomen ev. lut. kirkko 2012) esittelee nuorisotyön teologia -käsitteen, jolla tarkoitetaan kirkon yhteisen uskon tarkastelua nuoruuden näkökulmasta. Myös Terhi Paananen (2005) korostaa, että nuorten illoissa tulee käsitellä nuoria kiinnostavia asioita. Nuorten iltojen teologia on kontekstuaalista, nuorten elämästä ja näkökulmasta nousevaa abstraktien ja haastavien asioiden tutkimista, joka tuodaan arjen tasolle. Oikeanlaisessa kontekstissa jokainen nuori voi löytää itselleen hyvin tuttuja asioita kirkon elämästä. (Suomen ev. lut. kirkko 2012, 12.)

4.4.2 Kohtaaminen

Nuorten ilta on paikka, jossa työntekijän tulee kohdata nuori aidosti ja vilpittömästi. Nuorten illat ja siellä olevat työntekijät ovat nuorta varten, ja nuorella tulee olla mahdollisuus keskustella iloistaan ja mieltään askarruttavista asioista. Nuori kohdataan sellaisenaan kuuntelemalla ja olemalla läsnä. On tärkeää, että nuori tuntee itsensä välitetyksi ja tarpeelliseksi. Huonosti suunniteltu nuorten ilta ja jatkuva sählääminen voivat antaa nuorelle sellaisen kuvan, että häntä varten ei ole koettu tarpeelliseksi tehdä hyviä valmisteluita. Työntekijän tulee ottaa erityisesti huomioon ne nuoret, jotka voivat jäädä muuten yksin. Vaikka hyvä kohtaaminen onkin lähtökohtaisesti kuuntelemista ja läsnäoloa, se on työlästä, sillä isossa nuorisoporukassa jokaisen huomioiminen vaatii valtavan määrän keskustelemista hyvin erilaisten ihmisten kanssa. (Paananen 2005, 114–115.)

4.4.3 Osallisuus

Nuorten illoissa tulee myös painottaa nuoren osallisuutta. Osallisuutta on yhteisöön ja yhteiskuntaan kuuluminen, niihin kiinnittyminen ja mahdollisuus vaikuttaa ja toimia niissä. Osallisuus tarkoittaa ihmisen mahdollisuutta vaikuttaa yhteisön asioiden kulkuun ja kantaa vastuuta omasta toiminnastaan. Kokemus osallisuudesta muodostuu, kun ihminen saa tarpeeksi tukea ja arvostusta siinä ympäristössä, johon on osallinen. Erityisesti nuorten kohdalla osallisuuden tunne korostuu, kun voi kokea saaneensa aikaan muutoksia ympäristössään ja

itsessään. Nuoren tunne täysivaltaisuudesta ja omasta kyvystä toimia ja vaikuttaa yhteiskunnassa vahvistuu osallisuuden kokemuksista. (Sirviö 2010, 131; Thitz 2013, 29.)

4.4.4 Toiminnallinen oppiminen turvallisessa ryhmässä

Nuorten illan tulee olla jokaiselle nuorelle paikka, jossa ei tarvitse pelätä. Mikko Aallon teoksessa Ryppäästä ryhmäksi (2000) on avattu kattavasti turvallisen ryhmän lähtökohdat ja turvallisuuden saavuttamisen välineet. Aallon mukaan turvallisuus rakentuu viidestä osatekijästä: luottamuksesta, hyväksynnästä, avoimuudesta, tuen antamisesta sekä sitoutumisesta. Ihminen uskaltaa olla avoin ryhmässä, jonka kokee turvallisiksi. Avoimuus taas on riskinottoa ja oman haavoittuvuuden esiin tuomista, mikä kasvattaa luottamusta ryhmässä. Hyväksyvä ja luotettava ryhmä vahvistaa ihmisen itsetuntoa ja korostaa hyviä luonteenpiirteitä ihmisessä. Ryhmäläisen on helppo ajatella myös muiden parasta ja välittää toisista, jos kokee olevansa itse hyväksyty heikkouksineen. (Aalto 2000, 16–17.)

Opetustilanteet ovat Mikko Aallon (2000, 24) mukaan kehittyneet vuosien saatossa frontaaliopetuksesta vuorovaikutustapahtumiin, esimerkiksi toiminnalliseen oppimiseen, jossa oppija itse on oppimisen subjekti eikä opetuksen objekti. Nuorten illoissa nuoret voivat oppia uusia asioita monin eri tavoin. Toiminnallinen oppiminen on ihmiselle hyvin luontainen oppimistapa; ihminen oppii lapsena ensimmäiset asiansa toistamalla ja toimimalla muiden esimerkin kautta. Lapset oppivat aktiivisesti myös leikin kautta. Toiminnallisessa opettelussa ihminen oppii kokeilemisen, tekemisen ja osallistumisen kautta. Liikkuminen, fyysisyys tai virkistyminen eivät tietysti ole toiminnallisen oppimisen itsetarkoitusta. Kaiken toiminnan tulee palvella uuden asian oppimista, minkä myötä voidaan saavuttaa parhaita oppimistuloksia. Vaihtelevat didaktiset menetelmät ruokkivat oppijan kaikkia aisteja. Turvallisuuden tunne on tärkeää toiminnallisessa oppimistilanteessa, mutta toisaalta toiminnallinen oppiminen palvelee myös ryhmäytymisen ja motivaation kasvattajana. (Räsänen 2008, 298–300.)

Vuorovaikutuksellisen toiminnan lisääntyessä myös ryhmän turvallisuuden tärkeys korostuu. Itsensä ilmaisu mielipiteiden ja tunteiden esiin tuomisella vaatii peruslähtökohdaksi ryhmän, jossa on mahdollista olla avoin. Aalto esittelee Ryppäästä ryhmäksi -teoksessaan (2000) kahdeksanportaisen ryhmäturvallisuuden asteikon. Ryhmän turvallisuuden asteet ovat:

- Pelkäävä ryhmä (T1)
- Turvaton ryhmä (T2)
- Tuntematon perusturvallinen ryhmä (T3)
- Tuttu, turvallinen ryhmä (T4)
- Avoin ryhmä (T5)
- Heikkoutta hyväksyvä ryhmä (T6)
- Haavoittuvuutta salliva ryhmä (T7)
- Armahtava ryhmä (T8)

Tällä asteikolla voidaan kuvata erilaisten ryhmien turvallisuuden tasoa. Asteikon avulla ryhmälle voi suunnitella toimintaa, joka tukee luottamuksen ja hyväksynnän syntymistä. (Aalto 2000, 22–23.)

5 RUKOUS & HARTAUS

5.1 Rukous

Älkää olko mistään huolissanne, vaan saattakaa aina se, mitä tarvitsette, rukoillen, anoen ja kiittäen Jumalan tietoon. Silloin Jumalan rauha, joka ylittää kaiken ymmärryksen, varjelee teidän sydämenne ja ajatuksenne, niin että pysytte Kristuksessa Jeesuksessa. (Fil. 4:6–7)

Rukous on ihmissydämen puhetta Jumalalle ja osa kristillisen spiritualiteetin ydintä. Rukouksessa ihminen on vuorovaikutuksessa Jumalan kanssa sanallisesti tai sanattomasti. Jokainen voi rukoilla vapaasti hetkinä, joina tarvitsee rukousta. Esimerkiksi surun ja koettelemusten hetkinä moni ihminen tarvitsee rukousta jaksakseen. Rukoilla voi myös säännöllisesti esimerkiksi kiitosrukouksena syömään tai nukkumaan käydessä. Ihminen voi rukoilla tutun kaavan mukaan, esimerkiksi Isä meidän -rukouksen sanoin, mutta rukous voi olla myös täysin vapaata kommunikointia Jumalan kanssa. Jumalalle voi puhua yksin tai yhdessä muiden kanssa. Ihminen on syntinen ja rajoittunut pyrkimyksessään hyvään elämään, mutta rukouksen avulla Jumalalta voi pyytää voimaa ja rauhaa Hänen tahtonsa toteuttamiseen. (Häyrynen 2003, 259; Suomen evankelis-luterilainen kirkko i.a.)

Vuoden 2017 rippikoulusuunnitelmassa sanotaan, että rukouksen tulisi olla koko rippikoulun läpäisevää, luontevaa ja itsestään selvää. Rippikoulun aikana nuori oppii hiljentymistä ja vuorovaikutusta Jumalan kanssa. (RKS 2017, 11.) Jari Jolkkonen (2004, 21) toteaa, että vaikka rippikouluun kuuluu monenlaista sisältöä, se on ennen kaikkea rukouksen koulu. Rippikoulussa nuori oppii rukouksen olevan luonnollinen osa elämää ja voi oppia lähestymään Jumalaa itse oman rukouksensa kautta. Rukouksen kautta nuori oppii turvautumaan Jumalaan ja voi löytää myös jumalanpalveluksen tärkeyden. Jolkkonen painottaa, että rippikoulussa käsiteltävää etiikkaa ja oppia ei tule väheksyä, mutta jumalanpalvelus, rukous ja oman hengellisen elämän hoitaminen ovat prioriteetteja. Uskonpuhdistaja Martti Luther neuvoo Vähä Katekismuksessa opettamaan nuoria rukoilemaan ensin opettelemalla muun muassa Isä meidän -rukousta, uskontunnustusta ja kymmentä käskyä. Kun nuoret osaavat nämä

sanat ulkoa, tulee heille opettaa niiden merkitys. (Jolkkonen 2004, 21–22; Tuominen 2005, 43.)

Hans Tuominen (2005) käsittelee rukousta tärkeänä osana uskon hoitamista ja ihmisen spiritualiteettia. Tuominen kirjoittaa, että rukouksessa tulee olla merkitystä ja sen tulee olla rukoilijalle tärkeää; rukouksessa näkyy ihmisen kaipuu ja nälkä Jumalan kohtaamiseen. Rukoileminen ei ole suorittamista. Myös Martti Luther korosti rukouksen henkilökohtaista tärkeyttä ja kirjoitti ohjeita rukoiluun. Luther ohjasi kokonaisvaltaiseen, suorastaan palavaan rukoiluun, jossa ei ole sijaa muille ajatuksille tai häiriötekijöille. Luther opettaa ihmisiä rukoilemaan joka hetkessä ja elämään jatkuvassa rukouksessa. (Tuominen 2005, 42–43.)

Nyt syntyy rukous; Hengen on annettava se ja opetettava sitä edelleen sydämessä kunhan sydän on soinnutettu yhteen Jumalan sanan kanssa ja vapautettu vieraista tehtävistä ja ajatuksista. (Luther & Mikkola 1995, 42.)

Tuominen (2005) kehottaa antamaan tilaa rukouksen moninaisuudelle nuorisotyössä. Rukoilla voi hiljaa, ääneen, laulaen, valmiin sanoin, vapaasti, yksin tai yhdessä. Lisäksi rukouksen apuna voi käyttää apuvälineitä, kuten valmiita rukouksia, lauluja, ikoneita tai rukoushelmiä. Tuominen korostaa myös, että on tärkeää opettaa nuoria henkilökohtaisen rukouksen lisäksi yhteiseen rukoukseen, koska se on osa seurakuntayhteyttä ja jumalanpalveluselämää. (Tuominen 2005, 44.)

5.2 Hartaus

Hartaus on jotain sellaista, mitä saa kokea vain seurakunnassa. Jokaisessa nuorten illassa tulee siis olla hartaus. (Paananen 2004, 115.)

Lisa Enckell (2007) kuvaa hartauden olevan Raamatun ja kristillisen elämän oivalluksien jakamista ihmisen äänellä ihmiselle. Hartaus on osa Jumalan sanan julistusta, mutta se ei kuitenkaan ole saarna. Saarna on osa jumalanpalvelusta ja se toimii evankeliumitekstien sanoittajana ja selittäjänä, kun taas hartauspuhe on ollut yleisesti osana rukoushetkiä erilaisissa kristittyjen kokoontumisissa. Hartaudet ovat aikojen saatossa siirtyneet myös radioon ja nettiin eli ne eivät

välttämättä liity yhteisiin kokoontumisiin. Hartaus ei esittele teorioita tai oppeja, vaan sanoittaa armoa arjen tasolla, sillä hartauden tavoite on tehdä armo todeksi kuulijan arjessa. Irja Askola (2007, 14) toteaa, että hartaudella ei voi olla muita tarkoitusperiä kuin armon ja toivon välittäminen. (Enckell 2007, 41–42.)

Hartauden pitäminen ei vaadi pappia tai kirkon työntekijää, vaan sen voi pitää kuka tahansa seurakuntalainen. Hartauden toteuttamiseen on olemassa valmiita, esimerkiksi keskiaikaisiin rukoushetkiin pohjautuvia kaavoja, mutta niiden käyttäminen ei ole välttämätöntä. Rukous, laulu, Raamatun lukeminen ja puhe voidaan käsittää hartaushetken rakennuspalikoiksi, joista hartauden voi muodostaa vapaasti. Hartaudet ovat usein hiljentymisen ja paikallaan olemisen hetkiä, mutta nykyään on myös oppaita toiminnallisen hartauden pitämiseen. Esimerkiksi Liikuttava hartaus (Paavilainen & Luodeslampi 2012) on hartausopas liikunnallisiin hartauksiin, joissa hengen lisäksi aktivoidaan ruumista. Aktivoivat hartaudet ovat hyödyllisiä esimerkiksi lapsi- ja nuorisotyössä, jossa paikallaan istuminen ja kuunteleminen saattavat tuottaa joillekin osallistujille haasteita. (Huotari 1992, 80, 83.)

Hartaudet ovat olennainen osa rippikouluja ja nuorten seurakuntayhteyttä. Hartauksien myötä nuori kristitty tutustuu omaan hengellisyyteensä hiljentymisen, mietiskelyn ja rukouksen kautta. Nuori oppii rukoilemaan yksin ja muiden kristittyjen kanssa. Etenkin rippileireillä aamu- ja iltahartaudet ovat osa jokapäiväistä rutiinia, jossa opitaan puhumaan Jumalalle. Terhi Paanasen (2005) mukaan hartaudet ovat nuorisotyössä hyvin tärkeitä, sillä ne jäävät parhaiten nuorten muistoihin esimerkiksi leireiltä ja nuorten illoista. Rippileirin tai arkielämän keskellä samanlaisina toistuvat lyhyet hartaushetket luovat nuorelle turvallisuuden tunnetta. Tämän vuoksi nuorten illoissa kuuluu olla hartaushetki. (Jokela 2004, 59; Paananen 2005, 115.)

6 MARTIN LÖNNEBON RUKOUSHELMET

6.1 Rukoushelmien synty

Tämä on rukoushelminauhan tarina. Rukoushelminauhan ainoa tehtävä on olla käden ulottuvilla - siltä varalta, että tarvitset sitä. (Lönnebo 2015, 1.)

Ruotsin luterilaisen kirkon piispa Martin Lönnebo (1930-) on kehittänyt rukoushelminauhansa kaivatessaan apua rukoukseen ja mietiskelyyn ja inspiroituaan uskovan ihmisen pelastusrenkaan ajatuksesta. Vuonna 1995 Välimerellä purjehtiessaan Lönnebo joutui rantautumaan pienelle kreikkalaiselle saarelle syysmyrskyn yltäessä vaaralliseksi. Siellä ollessaan Lönnebo kehitti ajatuksen helminauhasta pohtiessaan sitä, mikä ihmiselle on elämässä tärkeintä ja miten ihminen pääsisi lähemmäs Jumalaa. Helmien kehittelyn ja karsinnan tuloksena muodostui 18 helmen nauha, jossa jokaisella helmellä on oma merkityksensä ja omat rukouksensa. (Lönnebo 1996, 23–24. Raittila 2000, 7–15.)

6.2 Rukoushelmien esittely

Lönnebon rukoushelminauhaan kuuluu 18 helmeä, joista osa toistuu nauhassa muutaman kerran. Erilaisia rukoushelmiä Martin Lönnebon laatimassa helminauhassa on 11 kappaletta: Jumala-helmi, hiljaisuuden helmi, minä-helmi, kasteen helmi, autiomaan helmi, pyhän huolettomuuden helmi, rakkauden helmi, salaisuuden helmi, vihreä salaisuuden helmi, yön helmi sekä ylösnousemuksen helmi. Nauhassa on kuusi hiljaisuuden helmeä, kaksi rakkauden helmeä ja kolme salaisuuden helmeä. Yksi salaisuuden helmistä on saanut vuonna 2015 vihreän värinsä helminauhan 20-vuotisjuhlan kunniaksi uudistetussa Rukoushelmet: uskalluksen, elämänhalun, itsehillinnän ja Jumalan lähellä elämisen harjoitusta - kirjassa (2015). Helmen vihreä väri korostaa elinympäristömme ja luonnon merkitystä. Aiemmin helminauhaan on kuulunut kolme samanlaista salaisuuden helmeä.

Jumala-helmi on suuri kullanvärinen helmi, johon tiivistyy koko olemassaolon tarkoitus, arvo ja päämäärä - Jumala. Ihminen voi ihmetellä Jumalaa ja luottaa Jumalan olemassaoloon. Jumala antaa kaikelle merkityksen ja tarkoituksen. (Lönnebo 2006, 24, 28.)

Hiljaisuuden helmet ovat soikeita puunvärisiä helmiä, joiden kohdalla on tarkoitus hiljentyä ja olla rauhassa. Ihmismieli ei voi koskaan ymmärtää Jumalan suuruutta ja suunnitelmia täysin. Välillä on siis hyvä vain olla hiljaisuudessa, kun sanat eivät riitä. On parempi antaa mielen levätä ja hiljaisuuden puhua. (Lönnebo 2006, 33.)

Pieni, helmiäishohtoinen minä-helmi kertoo jokaisen arvosta ja vastuusta. Raamattu kertoo, kuinka Jumala on luonut ihmisen kuvakseen, luomakuntansa kruunuksi. Jokainen ihminen on äärettömän arvokas, mutta kantaa myös vastuun teoistaan toisia ihmisiä, luomakuntaa ja Jumalaa kohtaan. Ihmisen hengellisyys, ihmettely ja Jumalan tunteminen erottavat ihmisen muusta maailmasta arvokkaana Jumalan kuvana. Ihminen tekee myös virheitä, särkyä ja tahriintuu. (Lönnebo 2006, 28–29.)

Kasteen helmi on valkoinen helmi, joka kuvastaa ihmisen uutta alkua täydellisessä luottamuksessa Jumalaan. Ihmisen tulisi uskoa Jumalaan lapsen lailla, puhtaasti ja vailla epäilyksiä. Ihminen kuitenkin epäilee Jumalaa ja toimii vasten Hänen tahtoaan, mutta saa armossa mahdollisuuden aloittaa aina puhtaalta pöydältä. Kaste on merkki uudesta alusta ja ihmisen jättäytymisestä Jumalan armon varaan. (Lönnebo 2006, 29.)

Autiomaan hiekanvärissä helmessä on ihmisen taistelu, kiusaukset, yksinäisyys ja koettelemukset. Ihminen ponnistelee ja opettelee hyvyyteen, mikä on välttämätöntä, jos tahtoo elää Jumalan tahdon mukaisesti. Tämä ei kuitenkaan ole yhdellekään ihmiselle helppoa, sillä jokainen lankeaa kiusauksiin ja tekee vääryyttä. Jokainen kantaa vastuunsa pyrkimyksessään kohti hyvää tulevaisuutta ja Jumalan tuntemista. (Lönnebo 2006, 29–30.)

Pyhän huolettomuuden sininen helmi on ponnistelun tulos ja palkinto. Jumalalta saamme rauhan, joka vapauttaa meidät oman minuutemme ja ihmisyytemme aiheuttamasta pelokkuudesta ja ahtaudesta. Elämänhalu ja rohkeus voittavat

pelon ja väsymyksen. Huolettomuutta on kutsuttu antiikin ja varhaisen kirkon aikoina myös "pyhäksi välinpitämättömyydeksi". (Lönnebo 2006, 30.)

Punaiset rakkauden helmet kuvaavat vastaanotettua ja annettua rakkautta. Ensimmäinen rakkauden helmi on ihminen, joka tarvitsee ja janoaa rakkautta ja hyväksyntää omana itsenään, ilman vaatimuksia. Tämä rakkaus tiivistyy ehtoollisessa. Toinen rakkauden helmi on annettu rakkauden lahja. Voimme levittää rakkautta muille, koska saamme sitä itsekin Jumalan lahjana. (Lönnebo 2006, 30.)

Salaisuuden helmet ovat pienet, helmiäisen väriset helmet, joissa säilytämme henkilökohtaisimpia rukousaiheitamme. Sinne voimme kätkeä toiveemme, unelmamme, huolestamme ja rakkaimmat ihmisemme. Yksi salaisuuden helmistä on saanut uuden vihreän värityksensä myötä uuden merkityksen maallisten unelmiemme kätköpaikkana ja rukouksena maapallon ja kaiken siellä elävän puolesta. Vihreä helmi luetaan yhdeksi salaisuuden helmistä, vaikka se on erinäköinen. (Lönnebo 2006, 31; Lönnebo 2015, 44, 84.)

Musta yön helmi toimii kuin porttina kohti valkeaa ylösnousemuksen helmeä; kuljemme pimeyden kautta kohti valoa. Mustassa helmessä on kriisi, Jumalan poissaolon kokemus ja kuolema. Me selviämme kriiseistämme Jumalan avulla ja tulemme vahvemmiksi. Niinä hetkinä joina Jumala tuntuu olevan kadoksissa kuin yössä, Hän on kaikkein lähimpänä ihmistä. Yön helmi muistuttaa Jumalan uskollisuudesta. Kuolema koskee jokaista ja on välttämätön. Kuolemaa ei kuitenkaan tarvitse pelätä, sillä sen kautta kuljetaan kohti ylösnousemusta. (Hakkarainen, Jern, Jokela, Lönnebo & Storbacka 2004, 18; Lönnebo 2006, 31.)

Ylösnousemuksen valkea helmi on lopullisen rauhan ja Jumalan antaman sisäisen valon ja levon helmi. Tämä jumalallinen rauha on kuitenkin voimavara, jota voimme käyttää toiminnassamme. Ylösnousemuksen valkoinen helmi kertoo myös Jumalan olevan lähimpänä meitä, vaikka olemme voineet kokea Hänen olevan meistä kaukana. (Lönnebo 2006, 31–32.)

6.3 Rukoushelmien käyttö

Rukoushelmet – polku hiljaisuuteen -kirjassa (2004) kehoitetaan tekemään rukoushelmien käytöstä mahdollisimman vaivatonta ja helppoa, ettei niitä tulisi hylättyä jo ensimmäisten rukousten jälkeen. Helmistä tulee vain uusi taakka elämään, jos helmien käytöstä tekee itselleen liian vaativaa. Lönnebo kehottaa kuljettamaan helmiä mukana vaikka ranteessa tai taskussa ja käyttämään niitä missä vain: paikallaan, liikkeessä, maatessa, kävellessä. Helmien kanssa voi käyttää aikaa sen verran kuin kokee itse tarvitsevansa. Rukouksiin voi käyttää sekunteja tai tunteja, eikä kaikkia helmiä tarvitse käydä läpi. Lönnebo kehottaa rukoilemaan ainoastaan Jumala-helmen kanssa, jos muulle ei ole aikaa. (Hakkarainen ym. 2004, 16–17.)

Lönnebo on kirjoittanut rukouksen tueksi useita kirjoja rukoushelmien käytöstä. Kirjoista löytyy helmien esittelyitä sekä pieniä rukouksia ja hartauksia, joita Lönnebo kehottaa käyttämään oppaina rukoushelmien kanssa rukoiluun ennen kuin siirtyy rukoilemaan itsenäisesti helminauhan kanssa. Hartaudet auttavat ymmärtämään ja muistamaan, mitä helmet tarkoittavat ja helpottavat rukoilua jatkossa ilman kirjaa. Erilaisia tapoja helmien kanssa rukoiluun Lönnebon Rukoushelmet: uskalluksen, elämänhalun, itsehillinnän ja Jumalan lähellä elämisen harjoitusta -kirjassa (2015) ovat esimerkiksi hiljainen helmirukous, huolettomuuden helmirukous, Jeesuksen rukous, Marian helmirukous sekä soivat rukoushelmet. Hartaushetket painottavat eri asioita ja sopivat eri tavoin esimerkiksi yhdelle tai usealle rukoilijalle lyhyisiin ja pitkiin hetkiin. (Lönnebo 2015, 63, 95–107.)

Kun rukoilee Helmien kanssa hiljaa, Lönnebo kehottaa pitämään vuorossa olevaa helmeä sormien välissä, mikä auttaa keskittymään ja pitämään ajatuksia vaeltamasta. Erityisesti lasten, nuorten ja oppimisvaikeuksista kärsivien kanssa helminauhan konkreettisuus toimii apuna rukouksessa ja tukee muistia sekä keskittymistä. Erityisesti lasten kanssa työskenneltäessä vilkaskin lapsi voidaan saada rauhoittumaan ja hiljentymään, kun hän saa käsiinsä jotakin katseltavaa ja kosketeltavaa. Helena Castrén (2003, 288) kirjoittaa, että rukoushelminauha toimii sisällöltään ikään kuin jatkokertomuksena rippikoulussa opetuille asioille, mikä auttoi esimerkiksi hänen aikoinaan ohjaamaansa vilkasta

jalkapallorippikouluryhmää keskittymään hartaushetkissä. Rukoushelminauha ohjasi nuoria hiljaisuuteen ja rippikoulussa opittujen asioiden läpikäyntiin myös helmien kautta. Rukoushalmien tarkoitus ei ole kuitenkaan olla opettamisen tai keskittymisen väline, vaan niiden on tarkoitus luoda yhteyttä ihmisen ja Jumalan välille ja muistuttaa kristityn elämän merkityksestä. (Hakkarainen ym. 2004, 16, 21–23; Holländer, Salmensaari, Storbacka 2002, 10.)

Rukoushelmet voidaan ajatella matkana, joka alkaa Jumalan helmestä ja myös päättyy siihen. Helminauhaa pitkin edetessään ihminen käy rukouksin matkaa kasteesta kohti ylösnousemusta ja jälleen kohti Jumalaa. Helminauhassa on myös vahvasti läsnä Jeesus ja hänen elämänvaiheensa, joita käydään läpi omien elämänvaiheiden rinnalla. Helminauha voi auttaa ymmärtämään Jeesuksen elämää ohjeistuksena oman elämän kulkuun kohti oikeaa suuntaa. Kaikki ihmiset kohtaavat erilaisia elämäntilanteita, joissa tarvitaan opastajaa. Rukoushelminauha kulkee jokaisessa tilanteessa mukana ja sen puoleen voi kääntyä, kun kaipaa Jumalalta tukea. (Jokela 2004, 65.)

Lönnebon omat materiaalit hartauksiin ja helmirukouksiin ovat meditatiivisia, staattisia ja hiljaisuuteen pohjautuvia ja näin ollen sopivampia aikuisten käyttöön. Helmet ovat konkreettisuudessaan hyvä apuväline rukoukseen myös lasten ja nuorten kanssa, mutta kirjojen tarjoamat hartaudet voivat olla nuoremmille käyttäjille raskas tapa tutustua helmiin. Hartaudet vaativat hyvää keskittymiskykyä ja niissä käytetyn kielen sisäistäminen vaatii harjaantuneisuutta hengellisen kirjallisuuden ymmärtämisessä ja siihen eläytymisessä. Martin Lönnebon lasten rukoushelmet -teos (Holländer, Salmensaari & Storbacka 2002) esittelee monia lapsille sopivia toiminnallisia tapoja tutustua helmiin ja rukouselämään leikin kautta. Helmillä on omat tarkoituksensa, joihin voidaan perehtyä useilla eri tavoilla lukemisesta leikkiin ja lauluun. Varsinaiset rukoukset kuitenkin tulevat rukoilijasta itsestään, ja ne ovat ihmisen ja Jumalan välisiä. Kauniaisten suomalaiselle seurakunnalle tekemässäni materiaalipaketissa rukoushelmiin tutustutaan Martin Lönnebon lasten rukoushelmet -kirjan tavoin toiminnallisesti nuorten illoissa. Illat on kuitenkin suunniteltu unohtamatta rukouksen ja hiljentymisen tärkeyttä, joita Lönnebo korostaa (Hakkarainen ym 2003, 21.).

7 OPINNÄYTETYÖN TAVOITTEET

Opinnäytteeni tavoitteet ovat:

- Kehittää Kauniaisten suomalaisen seurakunnan nuorten iltojen suunnittelua ja sisältöä tarjoamalla aiempaa harkitumpaa, teemapohjaista lähestymistapaa nuorten iltojen suunnitteluun.
- Kehittää nuorille kohdistettu, nuorten arkea koskettava ja osallistava materiaali Martin Lönnebon rukoushelmistä.
- Tutustuttaa nuoria Martin Lönnebon rukoushelminauhaan myös rippikoulun ulkopuolella.
- Tukea omaa ammatillista kasvua työskentelemällä itselle etäisen aiheen parissa.

7.1 Tavoitteet nuorten iltojen kehittämisessä

Kauniaisten suomalaisen seurakunnan nuorten illat ovat yksittäisiä kokonaisuuksia, joilla ei varsinaisesti ole keskenään yhteisiä kantavia teemoja tai muita yhteyksiä lukuun ottamatta Raamattua ja kristillistä kasvatusta, jotka luonnollisesti kuuluvat seurakunnan nuortentoiminnan sisältöihin. Nuorten iltojen aiheet saattoivat perustua esimerkiksi kirkollisiin pyhiin, kansalliseen juhlapäivään, kouluvuoden vaiheeseen tai muuhun ajankohtaiseen, pinnalla olevaan aiheeseen kuten pakolaisten auttamiseen, katastrofiapuun, tai seurakunnan kummikohteen tukemiseen. Seurakunnassa työskennellessäni huomasin iltojen suunnittelun olevan raskasta tämän yhteydetttömyyden takia. Työ piti aloittaa viikoittain alusta, vaikka illoille olisikin jaettu suuntaa antavat aiheet kauden alussa. Idea opinnäytteestä syntyi tämän tilanteen kehittämiseksi.

Opinnäyteproduktin tavoite on helpottaa nuorten iltojen suunnittelua testaamalla monta nuorten iltaa yhdistävää valmista teemapakettia. Vaikka jokaisen nuorten

illan sisältö tulee suunnitella erikseen, suunnittelutyötä ohjaavat kaikkia iltoja yhdistävät tavoitteet ja päämäärät. Tässä tapauksessa jokaisen illan päämäärä on tehdä yksi rukoushelmi tutuksi tutkiskelemalla sitä yhteisen pohdinnan, toiminnan ja rukouksen kautta. Pakettia voidaan jatkossa hyödyntää myös ideana tulevien iltojen suunnitteluun sekä pedagogisten keinojensa että selkeän rakenteensa avulla. Materiaalipakettiin valittuja toimintamenetelmiä, hartauksia sekä koko nuortentoiminnan suunnittelun rakennetta voidaan käyttää rukoushelmi-iltojen jälkeen myös muihin teemoihin tutustumiseen. Vaikka opetuksellinen sisältö muuttuu, voidaan materiaalipaketin pedagogisia menetelmiä soveltaa samassa muodossaan. Produkti tarjoaa uuden, toimivan tavan suunnitella nuorten viikkotoimintaa.

7.2 Tavoitteet Lönnebon rukoushelmien kanssa työskentelyssä

Rukoushelmien käyttö seurakunnan nuorisotyössä edistää nuoren tutustumista rukoukseen ja hiljentymiseen konkreettisen apuvälineen kautta. Rukouksen pukeminen käsissä pideltävän helminauhan muotoon on mielestäni toimiva väline rukouksen kaltaisen abstraktin asian käsittelyyn. Martin Lönnebon rukoushelmet edistävät ajatukseltaan myös Elämä, usko, rukous - rippikoulusuunnitelman (2001) sekä Suuri ihme- rippikoulusuunnitelman (2017) toteutumista, sillä ne kannustavat jatkuvaan rukoukseen, uskon elämiseen ja kokemiseen, eivät ainoastaan asioiden tietämiseen. Rippikoulusuunnitelmat korostavat sitä, miten usko ja rukous eivät ole irrotettavissa tavallisesta elämästä, vaan ne ovat olennainen osa sitä. Tavallisen elämän tuleekin heijastua ihmisen rukouksiin. Tällöin rukoilu on luonnollinen tapa käsitellä elämässä tapahtuvia asioita vuorovaikutuksessa Jumalan kanssa.

Rukoushelmien käyttämisen avuksi kirjoitettu hartauskirjallisuus ei ole sellaisenaan toiminut Kauniaisten suomalaisen seurakunnan rippikoulu- tai nuorisotoiminnassa työntekijöiden kokemusten mukaan kovin hyvin. Hartaustekstit eivät kosketa nuorten arkitodellisuutta, vaan ovat luonteeltaan hyvin abstrakteja ja meditatiivisia. Kirjojen tarjoaminen apuvälineiksi esimerkiksi isosten pitämässä helmihartauksissa rippileireillä on tehnyt hartauksista vähemmän interaktiivisia ja saanut monet isokset lukemaan hartauksia suoraan

kirjoista ilman omien ajatusten tuomista esille. Lisäksi rukoushelmet ovat jääneet vähälle käytölle rippikoulun jälkeisessä nuorisotyössä. Moni rippikoululainen on voinut pitää omaa rukoushelminauhaansa ranteessaan muistona rippileiristä, mutta ei välttämättä muista enää helmien nimiä – saati niiden merkityksiä.

Materiaalipaketin tavoite on luoda nuorille sopivaa materiaalia rukoushelmiin tutustumiseen myös rippileirin ulkopuolelle. Nuorten iltojen lähtökohtana on tuoda rukoushelmet lähelle nuoren arkitodellisuutta ja ajatusmaailmaa. Nuorten illoissa nuori voi tutkia rukoushelmien kautta asioita, jotka eivät ole liian abstrakteja ja irrallaan arjesta. Rukoushelmille on annettu nimet ja merkitykset, mutta nuori kätkee rukoushelmiin omat rukouksensa ja ajatuksensa, jotka nousevat jokapäiväisestä elämästä. Martin Lönnebo toteaaakin teoksessaan *Rukoushelmet – Elämän helmet* (2006), että jos rukous on kuin ateria, rukoushelmet ovat sen resepti. Rukoileva ihminen valmistaa itse ateriansa reseptin pohjalta rukoilemalla ja tekemällä. Aterian voi valmistaa ilman reseptiä, mutta resepti toimii tarvittaessa ohjauksena ja suunnannäyttäjänä. (Lönnebo 2006, 20.)

Materiaalipaketin nuorten illoissa rukoushelmistä nousevia aiheita käsitellään paljon toiminnan ja osallisuuden kautta, siinä missä rukoushelmikirjat johdattavat usein meditatiiviseen ja paikallaan olevaan rukoiluun. Nuorten iltojen ohjelma myös kannustaa omien ajatusten jakamiseen ja toisten näkökulmien kuuntelemiseen ja hyväksymiseen. Nuorten iltojen suunnittelussa ei kuitenkaan ole unohdettu rukouksen ja hiljentymisen tärkeyttä; pääsääntöisesti iltahartaus johdattaa rauhoittumiseen, kuuntelemiseen ja rukoiluun, vaikka osassa hartauksista onkin käytetty toiminnallisia elementtejä.

7.3 Ammatilliset tavoitteet

Martin Lönnebon rukoushelmien käyttö seurakunnan nuorisotyössä tuntui vaikealta ja raskaalta, sillä apuna käyttämäni rukoushelmikirjat eivät mielestäni tarjonneet nuorisotyöhön soveltuvaa materiaalia. Kauniaisten suomalaisen seurakunnan rippileireillä isosten pitämät joka-aamuiset helmihartaudet olivat usein suoraan Lönnebon kirjoista luettuja tekstejä, jotka tuntuivat menevän ohi sekä rippikoululaisilta, ohjaajilta että hartauden pitäjältä itseltään, vaikka

isokoulutuksessa on pyritty panostamaan hartauksien yksilöllisyyteen, yksinkertaisuuteen ja rajattomiin toteutusmahdollisuuksiin. Huonot kokemukset rukoushelminauhan käytöstä saivat minut suhtautumaan rukoushelmiin negatiivisesti.

Nuorten iltojen ja rukoushelmien käytön kehittäminen opinnäytteenä tarjosi myös mahdollisuuden kehittää omaa suhtautumistani Lönnebon rukoushelmiin. Koin, että ongelmani rukoushelmien kanssa oli henkilökohtaisen ammatillisen kasvun paikka ja tiesin saavani motivaatiota opinnäytteen tekemiseen halustani kehittää rukoushelmien käyttöön materiaalia, joka on sellaisenaan soveltuvaa nuorisotyöhön. Pitkäjänteisen kokonaisuuden kehittäminen turvallisuus- ja viihtyvyyssseikkoja pohtien ja teoriaan tutustuen ovat myös olleet ammatillisen kasvun kehityskohteita, joita olen päässyt harjoittelemaan opinnäytteen myötä.

8 HANKKEEN TOTEUTUS

Opinnäytteen idea kehittyi loppuvuodesta 2016 toimiessani nuorisodiakonin sijaisena Kauniaisten suomalaisessa seurakunnassa. Rukoushelmien käytön haasteet sekä tarve nuorten iltojen kehittämiseen yhdistyivät ajatukseksi materiaalipaketista, jossa ratkaistaan molemmat kehitystarpeet. Keskustelimme ideasta työyhteisössä ja totesimme ajatuksen toimivaksi opinnäyteyhteistyötä varten. Minulla oli jo alkuvaiheessa ajatus yhdestätoista nuorten illasta, joiden ohjelma on suunniteltu jokaisen erilaisen rukoushelmen pohjalta. Laskin myös vuonna 2015 vihreäksi muutetun salaisuuden helmen erilliseksi helmeksi, vaikka se kuuluukin Lönnebon teoksissa tiiviisti yhteen toisten salaisuuden helmien kanssa.

Esittelin ideapaperini tammikuussa 2017 ja keräsin ensimmäiset materiaalini opinnäytettä varten samalla viikolla Kauniaisten suomalaisen seurakunnan isoskoulutusleirillä olleilta nuorilta. Halusin materiaalipakettiin tulevien nuorten iltojen pohjautuvan mahdollisimman paljon nuorten omiin ajatuksiin rukoushelmistä, joten keräsin leirillä pitämässäni aamuhartaudessa nuorilta ajatuksia jokaisesta rukoushelmestä. Asetin hartaustilan lattialle rinkiin yksitoista paperilappua edustamaan rukoushelminauhan helmiä. Jokaisella paperilla oli nimensä kanssa piirrettynä erilainen rukoushelmi, jonka ympärille nuorilla oli tilaa kirjoittaa lyhyesti omia mielikuviaan helmestä.

Tiesin isoskoulutuksessa olleiden nuorten tutustuneen rukoushelmiin rippileirillä, joten kaikki pystyivät osallistumaan ajatusten kokoamiseen siltä pohjalta, mitä he muistivat aiheesta omalta rippileiriltään. En uskonut nuorten muistavan helmiin liittyviä ajatuksia tai rukouksia kovin tarkasti, sillä rukoushelmiin tutustuminen rippileirillä koostuu lähinnä aamuisin pidettävistä helmihartauksista. Tämä toisaalta antoi nuorten omille ajatuksille ja mielikuville enemmän tilaa. En olisi halunnutkaan lukea lapuilta kopioita samoista mietteistä, joita on Lönnebon rukoushelmitteoksissa.

Yhdistin nuorilta keräämiäni rukoushelmiin liittyviä ajatuksia olemassa olevasta rukoushelmikirjallisuudesta löytämiini ajatuksiin ja rukouksiin, joita pidin

sanomaltaan olennaisina ja helposti yhdistettävänä jokapäiväiseen elämään. Yksinkertaiset ajatukset Jumalan huolenpidosta, ihmisenä olemisen vaikeuksista ja rakkauden teoista olivat mielestäni hyviä lähtökohtia materiaalin suunnitteluun. Tutustuin lähdemateriaaliin, suunnittelin opinnäytteen toteutusta ja teroitin opinnäytteen tavoitteita opinnäytesuunnitelmaa varten. Esitin opinnäytesuunnitelmani maaliskuussa 2017 ja sovin yhteistyöseurakunnan kanssa suunnittelemani nuorten iltojen alkavan 27.4.2017 ja jatkuvan syksyyn. Suunnittelin yksitoista käyttövalmista nuorten iltaa ja palautin materiaalipaketin työntekijöille 24.4.2017. Iltojen suunnitteluun oli mielestäni riittävästi aikaa, ja suunnittelin nuorten iltoja noin kolmen illan viikkotahdilla.

Pyysin nuorten iltoja pitäviä työntekijöitä olemaan minuun yhteydessä, mikäli materiaalipaketissa on jotakin epäselvää tai toteutukseen sopimatonta. Sain pilotoinnin aikana yhden korjauspyynnön erään ristikkotehtävän virheelliseen ratkaisuun, mutta muuten illat saatiin toteutettua ilman apuani. Olin tyytyväinen tulokseen, sillä halusin valmistaa materiaalipaketin, jota kuka tahansa voi käyttää ilman perehdytystä tai epäselvyyksiä.

9 TEORIASTA KÄYTÄNNÖKSI

Tässä luvussa esittelen materiaalipaketissa käytettyjä ratkaisuja, joissa hyödynsin teoriakirjallisuutta suunnittelemissani nuorten illoissa. Kuvaan ensin nuorten iltojen eri osuuksien suunnitteluprosessia ja sitten teorian soveltamista suunnitteluprosessissa. Materiaalipaketin kaikilla nuorten illoilla on yhteinen tavoite: tuoda Martin Lönnebon rukoushelmet lähemmäs nuorten arkitodellisuutta, syventää helmistä opittuja asioita, tuoda uusia näkökulmia rukoushelmien merkityksiin nuorten mielessä sekä tukea nuoren kasvua ja uskoa. Kristillisen kasvatustyön lisäksi jokaisen nuorten illan tavoite on myös luonnollisesti olla viihtyisä ja turvallinen paikka jokaiselle nuorelle.

Antti Räsänen kirjoittaa teoksessa *Johdatus kristilliseen kasvatukseen* (2008, 288), että kristillinen kasvatusta eroaa muusta kasvatusta ja opetustoiminnasta siinä, ettei siihen varsinaisesti kuulu tietynlaista pedagogiikkaa tai didaktiikkaa. Kaikki sisällöltään ja tavoitteiltaan kristillinen kasvatustyö on kristillistä kasvatusta, olivat keinot mitkä tahansa. Pedagogiset ja didaktiset oivallukset ovat Räsäsen mukaan kuitenkin sovellettavissa kristillisessä kasvatustyössä, ja olen käyttänyt erilaisia keinoja nuorten iltojen oppimistilanteiden tekemisessä miellyttäväksi ja motivoiviksi. Tiedän Kauniaisten suomalaisen seurakunnan nuorisotoiminnan olevan perusolemukseltaan turvallista ja mukavaa kaikille siihen osallistuville, ja pyrin tietysti huomioimaan nämä seikat myös materiaalin suunnittelussa.

9.1 Nuorten iltojen suunnitteluprosessi

Suunnittelin toiminnan Kauniaisten suomalaisen seurakunnan nuorten iltojen peruskaavan mukaan: illan "etkot" eli raamattupiiri pidetään 18.00–19.00, nuorten illan pääohjelma sekä hartaus 19.00–20.00. Nuortentiloissa saa oleskella vapaasti klo 21.00 asti. Ohjelmien ei tarvitse kestää koko niille varattua aikaa, vaan illoissa kannattaakin olla hieman väljyyttä, jotta nuoret ehtivät viettää aikaa keskenään ja syödä tarjolla olevia eväitä. Illassa esitellään vuorossa oleva

rukoushelmi, kun ohjelma siirtyy seuraavaan osuuteen, sillä kaikki osallistujat eivät ole välttämättä olleet mukana illan alusta saakka.

Nuorten iltoja suunnitellessa yhdistelin nuorilta sekä kirjoista keräämiäni ajatuksia rukoushelmistä. Pohdin jokaista iltaa varten tärkeimpiä asioita ja ajatuksia, joiden halusin tulevan ilmi illan toiminnassa ja rukouksissa. Kun esimerkiksi yön helmi oli illan teemana, halusin nostaa esiin nuorten ajatukset pelosta, eksymisestä ja kuolemasta ja yhdistää niitä Lönnebon näkemyksiin Jumalan läsnäolosta ja lohdutuksesta pelon ja harhailun keskellä. Monet nuorten esiin tuomat ajatukset ja Lönnebon kirjoitukset täydensivät toisiaan vastaavalla tavalla. Kokosin itselleni yhteen dokumenttiin nuorilta keräämiäni ajatukset sekä rukoushelmikirjoista löytämäni ajatukset oman rukoushelmensä kohdalle. Aloin rakentaa materiaalipakettia yksi nuorteniltakokonaisuus kerrallaan. Aloitin helmistä, jotka olivat mielestäni sisällöltään selkeimpiä ja helpoimpia.

9.1.1 Raamattupiirin eli etkojen suunnittelu

Halusin iltojen eri osioiden tutkivan rukoushelmiä omilla tavoillaan. Iltojen ensimmäinen osio on raamattupiiri, jossa aiheeseen tutustutaan ennen kaikkea Raamatun tekstien kautta. Ryhmä tutustuu yhteen tai useampaan tekstiin, jotka liittyvät jollakin tavalla käsiteltävään rukoushelmeen. Pysin siihen, että tekstit olisivat ainakin osalle tuttuja, usein kuultuja kohtia Raamatusta (esimerkiksi luomiskertomus, Jeesuksen kaste ja vuorisaarna). Tällöin rukoushelmen voi yhdistää johonkin asiaan, jonka mahdollisesti tuntee entuudestaan. Löysin sopivia raamatunkohtia esimerkiksi etsimällä netistä nuorten illan aihepiiriin liittyviä hartauksia tai hakemalla inspiraatiota aiemmista opinnäytteistä ja rukoushelmikirjoista. Osaan helmistä minulla oli jo mielessäni itselleni tutut tekstipätkät, joita hyödynsin suunnittelussa.

Raamattupiirissä luettua tekstiä pohditaan ensin lämmittelykysymysten avulla. Kysymysten tarkoitus on syventää luetun raamatunkohdan ymmärrystä ja nimensä mukaisesti lämmitellä mukana olevia nuoria puhumaan ja osallistumaan. Pysin kysymyksiä suunnitellessa siihen, että niihin vastaamiseen ei tarvitse jakaa henkilökohtaisia mielipiteitä tai vahvoja näkemyksiä, jotta kynnyks

vastaamiseen olisi mahdollisimman matala. Kysymyksiin vastaamiseen ei myöskään tarvitse aiempaa tietoa aiheesta. Osaan kysymyksistä vastauksen voi löytää suoraan luetusta tekstistä. Raamattupiirin toiminnallisen osuuden painotus vaihtelee: osassa syvennetään luettua tekstiä yhteisen tehtävän avulla, osassa taas siirrytään pohtimaan aihetta enemmän rukoushelmen ja omien ajatusten kautta. Pysin tekemään toiminnallisista osuuksista mahdollisimman monipuolisia, etteivät illat olisi vain kopioita toisistaan. Tällöin myös tekstin käsittelyn tapa muuttuu illasta toiseen.

9.1.2 Nuorten illan ohjelmaosuuden suunnittelu

Nuorten iltoihin on mahdollista tulla mukaan vasta etkojen jälkeen, joten pyrin tekemään illalle ikään kuin uuden alun niille, jotka tulevat mukaan iltaan vasta klo 19. Ilta alkaa aina yhteisellä nimi- ja kuulumiskierroksella, jossa osallistujat pääsevät hieman tutustumaan muihin ja jossa illan aiheena oleva rukoushelmi esitellään vielä ryhmälle. Lisäsin kierrokseen nimen ja kuulumisten lisäksi pienen lisäkysymyksen tai tehtävän, jossa osallistujat pääsevät esimerkiksi kertomaan itsestään jotakin arkista ja triviaalia, mahdollisesti rukoushelmen aiheeseen liittyvää. Lisäkysymykset ovat kuitenkin sellaisia, joihin uskaltaa vastata vieraassakin seurassa. Kysymys toimii tilanteen lämmittelynä ja jäänrikkojana.

Nuorten illassa tutustutaan rukoushelmeen ennen kaikkea nuorten arkitodellisuuden kautta. Tällöin pohditaan yhdessä esimerkiksi erilaisia sosiaalisia taitoja tai päätöksiä vaativia tilanteita, joita kohdataan jokapäiväisessä elämässä. Pysin tekemään ohjelmasta toiminnallista, osallistavaa ja hauskaa. Halusin saada nuorten äänen esiin ohjelmassa mahdollisimman paljon, jolloin rukoushelmet voidaan nähdä mahdollisimman monista näkökulmista. Jokainen käsittää rukoushelmet omalla tavallaan, vaikka aiheet ovatkin valmiiksi annettuja. Terhi Paanasen mukaan nuorten seurakuntayhteys toteutuu ikätoverien kesken kaikkein parhaiten, sillä nuorten keskinäinen yhteys on heille kaikkein luonnollisin (Paananen 2005, 112). Tämän ajatuksen mukaisesti pyrin luomaan iltoihin vahvan yhteyden nuorten välille. Nuoret pääsevät toiminnan kautta jakamaan kokemuksiaan arkielämän tilanteista ja pohtimaan yhdessä ratkaisuja

jokapäiväisiin pulmiin. Rukoushelmiä käsitellään tässä kohdassa nuorten iltaa mahdollisimman vahvan konkretian kautta.

Hyödynsin ohjelman suunnittelussa aiemmin nuorisotyössä käyttämiäni ja itse keksimiäni kilpailuja, pelejä ja leikkejä, mutta käytin apuna aiheiden käsittelyssä myös aiempien nuorisoalan opinnäytteiden antamia esimerkkejä. Vaikkapa Minna Huttusen opinnäytetyö Matka nauhan ympäri 10 päivässä (2015) oli hyvä esimerkki rakenteeltaan selkeästä rukoushelmiin pohjautuvasta produktista, josta poimin ajatuksen biisiehdotuksista jokaiseen nuorten iltaan. Huttusen (2015) ja Viivi Laitisen (2008) opinnäytteistä sain myös hyviä ajatuksia raamatunkohdista, jotka sopivat eri rukoushelmien käsittelyyn. Pysin keksimään aktiviteetit mahdollisimman omatoimisesti, etten päätyisi toistamaan vanhojen opinnäytteiden sisältöä. Joitakin ideoita halusin kuitenkin käyttää uudelleen, sillä ne toimivat mielestäni hyvin. Hyödynsin esimerkiksi Laitisen käyttämää sanaristikkoideaa yön helmen käsittelyssä. Halusin ohjelman sisältävän vaihdellen yksilö- ja ryhmätyöskentelyä, liikettä ja rentoutumista sekä arjen ongelmia ja iloja. Nuorten iltojen aktiviteetit palvelevat monipuolisesti erilaisia ihmistyyppjä rauhallisesta vilkkaaseen ja ujosta sosiaaliseen.

9.1.3 Iltahartauden suunnittelu

Iltahartaudessa on tarkoitus rauhoittua, summata koko nuorten illan sisältö ja pohtia rukoushelmen roolia kaikessa illan aikana tehdyssä toiminnassa ja arkielämässä. Suunnittelin hartaudet pidettäväksi yhdessä tilassa, jolloin istuttiin ja kuunneltiin, vaikka muuten pyrin ohjelmien suunnittelussa osallistujien aktivointiin ja siihen, että nuoret ovat pääosassa. Työntekijät antavat illan aikana ohjeita ja tukevat keskustelua, mutta eivät luennoi tai ole ainoana aktiivisena osapuolena. Hartaudet ovat kuitenkin ainoat hetket, joissa nuoret saattavat olla pienen hetken vain kuuntelijoita tilanteen rauhoittamisen vuoksi. Hartaustilanteissa on tärkeää oppia myös rauhassa olemista ja hiljentymistä. Hartaudet ovat kuitenkin erilaisia, ja osassa hartauksista nuoret ovat aktiivisia toimijoita. Hartaudet ovat lyhyitä ja tiiviitä, sillä nuorten illoissa on muutenkin paljon keskittymistä vaativaa yhteistä ohjelmaa.

Suunnittelin hartaustekstit ja rukoukset nuorten elämässä vahvasti esillä olevien asioiden kautta. Esimerkiksi ihmissuhteet, stressi, koulu, itsetunto, perhe, tulevaisuuden pohdinta ja sosiaalinen media tulevat jatkuvasti esiin keskusteluissa nuorten kanssa, ja ne rakentavat nuoren arkitodellisuutta. Hartaudet ovat voimaannuttavia ja muistuttavat Jumalan läsnäolosta joka hetkessä. Muutamassa nuorten illassa rukous on esimerkiksi tuttu Isä meidän -rukous. Suurimpaan osaan illoista halusin kuitenkin sanoittaa hartauksissa olevat rukoukset itse tukemaan illan aikana käytyjä aiheita ja keskusteluja. Valitsin myös lauluehdotukset illan aiheen mukaan. En halunnut sijoittaa yhteislauluja tiettyihin kohtiin hartauksissa, sillä mahdollisuus yhteislaulun säestämiseen saattaa vaihdella nuorten illasta toiseen riippuen paikalla olevista työntekijöistä ja osallistujista. Mikäli illassa on vain pari osallistujaa eikä säestystaitoisia henkilöitä, hartaus ei kärsi musiikin puuttuessa.

9.2 Hyvän nuorten illan ainekset

Terhi Paananen kokoaa Nuorten iltojen puolesta -tekstissään (2005) hyvin toimivan nuorten illan ominaisuuksia, jotka toimivat apuna omien iltojeni suunnittelussa. Paananen esittelee viisi aspektia, joista toimiva nuorten ilta rakentuu:

- Nuorten illoissa käsitellään asioita, jotka kiinnostavat nuoria
- Nuoret kohdataan aidosti
- Nuorten ilta on tärkeä paikka pysähtymiselle ja hartaudelle
- Illalla on selkeä ohjelma
- Nuorilla on tilaa kohdata ikätovereitaan

Pyrin suunnittelemissani noudattamaan näitä ohjeita, sillä koin ne edelleen päteviksi siitä huolimatta, että lähde on yli kymmenen vuotta vanha. Vaikka materiaalipaketti tähtääkin sisällöllään hyvän nuorten illan luomiseen, iltaa ohjaavilla työntekijöillä on mielestäni hyvin tärkeä osa tavoitteiden toteutumisessa. Esimerkiksi nuoren kohtaaminen ei tapahdu itsestään, vaikka se olisi kirjattu selkeästi nuorten illan ohjeisiin. (Paananen 2005, 114–117.)

Nuorten illoissa käsiteltävät asiat voivat olla osallistujille täysin uusia oppimiskokemuksia, joten halusin ohjelman olevan mielekästä oppimista tukevaa. Olen hyödyntänyt nuorten iltojen suunnittelussa Paanasen (2005) hyvän nuorten illan aineiden lisäksi Pruukin ja Tirrin (2004) mielekkään oppimisen kriteerejä esimerkiksi tuomalla abstrakteja aiheita (rakkaus, salaisuudet, ylönousemus ym.) lähelle nuorten kieltä ja arkitodellisuutta, jolloin uuden tiedon sovittaminen aiempaan tietoon ja vuorovaikutus aiheesta muiden nuorten kanssa helpottuu (kontekstuaalisuus, konstruktivisuus, vuorovaikutuksellisuus). Oppimistilanteet ovat myös toiminnallisten keinojensa vuoksi aktivoivia, ja uusia asioita tutkitaan yhteistyössä muiden kanssa, kuitenkin omia ajatuksia ja mielipiteitä tutkien ja esiin tuoden (aktiivisuus, kollaboratiivisuus, reflektiivisyys). (Pruuki & Tirri 2004, 48–51.)

Nuoret seurakuntalaisena -asiakirjassa esitelty nuorisotyön teologia oli nuorten iltojen suunnittelussa hyvä lähtökohta rukoushelmien ja muun hengellisen sisällön tutkimiseen (Suomen ev. lut. kirkko 2012, 12). Opinnäytettä tehdessäni olen pyrkinyt tutkimaan rukoushelminauhaa nuorisotyön teologian keinoin lähestymällä asioita nuoren näkökulmasta. Ehdottomasti paras apuvälineeni tähän oli tammikuussa 2017 isoskoulutusleirillä olleilta nuorilta keräämäni lista ajatuksista, joita rukoushelmet herättävät. Lassi Pruukin (2010, 57) mukaan oppiminen on nuorille motivoivaa ja mielekästä, jos käsiteltävät asiat ovat heille relevantteja, liittyvät jollakin tavalla nuorten elämään ja niihin askarruttavat nuoria. Tämä tukee mielestäni nuorisotyön teologian ajatusta. Pruukin (2010, 66) ajatus rippikoulun opetussisällön käsittelemisestä arkielämän ongelmien ja ristiriitojen kautta ohjasi olennaisesti materiaalipaketini suunnitteluprosessia.

9.3 Toiminnallisuus oppimisen ja pohdinnan välineenä

Olen käyttänyt materiaalipaketissa useita toiminnallisia oppimismenetelmiä, joissa nuoret pääsevät ilmaisemaan asenteitaan ja näkökulmiaan sekä fyysisesti että verbaalisesti. Suurin osa käytetyistä toiminnallisista menetelmistä olivat minulle entuudestaan tuttuja esimerkiksi oman rippikoulun, isosena toimimisen ja nuorisotyön tekemisen kautta. Lisäksi olen hyödyntänyt lähdekirjallisuudesta

löytyviä toimintatapoja. Olen käyttänyt esimerkiksi Lassi Pruukin (2010, 143) esittelemiä janatyöskentelyä (hiljaisuuden helmi- & salaisuuden helmi -iltojen työskentelyt) ja asematyöskentelyä (Jumalan helmi -illan raamis) oppimisen ja pohdinnan välineinä. Lisäksi hyödynsin esimerkiksi minä-helmen illassa ominaisuustori-itsereflektiotehtävää, jonka löysin Ihan sama -opettajan oppaasta (Koivisto, Paalanne, Siukonen 2010, 79). Edellä mainittujen toiminnallisten menetelmien toteutukseen voi tutustua joko lähdekirjojen tai liitteenä olevan materiaalipaketin avulla. Suunnitellessani iltoja etsin nuorten illan sisällön tavoitteelle sopivaa toteutuksen muotoa muistelemalla tuttuja toimintatapoja ja selaamalla lähdemateriaalia. Edellä mainitut esimerkit tuntuivat minusta tarpeeksi yksinkertaisilta toteutettaviksi ja tarkoituksenmukaisilta keinoilta tavoitteiden saavuttamiseksi.

Pruuki (2010, 151) toteaa myös leikkien ja kilpailujen olevan motivoivia työskentelytapoja nuorille, ja olenkin käyttänyt useassa nuorten illassa erilaisia sovelluksia tutuista leikeistä ja peleistä. Esimerkiksi Jumala-helmen nuorten illassa tutustutaan Jumalan erilaisiin rooleihin ihmisen elämässä olympialaishenkisen kisailun kautta. Kisassa nuoret yrittävät pärjätä mahdollisimman hyvin Jumalan ”työtehtävissä” maailman luoja, lakien asettajana ja ihmisen pelastajana. Vaikka kyseessä onkin vain leikkimielinen kilpailu, nuoret oppivat sen kautta käsittelemään Jumalaa osana tätä maailmaa ja omaa elinympäristöään. Kasteen helmen illassa nuoret osallistuvat tietokilpailuun, jossa tutustutaan kirkolliseen symboliikkaan ja kasteen lahjaan. Tietokilpailun lopputulos kuvastaa kasteessa saatua uskon lahjaa, sillä kaikki osallistujat saavat saman palkinnon huolimatta siitä, miten hyvin tietovisa meni. Jumalan edessä kaikki ihmiset ovat samalla viivalla, vaikka elämässä tulee tehtyä virheitä enemmän tai vähemmän.

9.4 Nuoren arkitodellisuus on tavoitettava

Viittaan tässä opinnäytteessä usein siihen, että rukoushelmiä ja muuta hengellistä sisältöä tulisi nuorisotyössä tutkailla nuoren arkitodellisuuden kautta. Nuoren arkitodellisuudella tarkoitan sitä, mitä ilmiöitä, tunteita, huolia ja iloja nuori kohtaa elämässään päivittäin. Tähän arkitodellisuuteen kuuluu mielestäni hyvin

vahvasti kavereiden suuri merkitys nuoren elämässä. Jari Sinkkosen (2010) mukaan nuoren elämässä lähes kaikki asiat vaatteita, harrastuksia ja mielipiteitä myöten kulkevat ensin kavereiden ja oman ikäryhmän hyväksynnän kautta. Mikäli jokin asia koetaan yleisesti noloksi tai sopimattomaksi, se hylätään. Tämä on mielestäni huomioon otettava asia nuortentoimintaa suunniteltaessa. Muita mielestäni olennaisia vaikuttajia nuoren arkitodellisuudessa ovat itsetunto, suhde omiin vanhempiin, koulussa pärjääminen sekä seksuaalinen kehitys. Olen pyrkinyt käsittelemään rukoushelmiä näiden aspektien kautta. (Sinkkonen 2010, 57–58.)

Käsittelen etenkin materiaalipaketin hartauksissa nuoren arkitodellisuudessa jatkuvasti näkyviä aiheita kuten itsetuntoa, kaverisuhteita ja arjen suorituspaineita. Hartaudet käsittelevät esimerkiksi vääristynyttä kuvaa itsestä, kavereihin vertailua ja elämässä tehtyjä virheitä. Haluan hartauksien toimivan voimaannuttavina hetkinä, jotka auttavat jaksamaan ja muistamaan, että kenenkään ei tarvitse kantaa taakkojaan yksin. Nuorten illoissa nuoret oppivat yhdistämään arkiset asiat rukoushelmiin ja voivat jatkossa kokea helmet merkityksellisemmiksi elämässään.

9.5 Osallisuus ja omien ajatusten jakaminen ryhmässä

Nuorten osallistaminen oli tekemäni materiaalipaketin sisällön suunnittelun lähtökohta. Halusin illoissa käsiteltävien aiheiden kumpuavan nuorten mielenmaisemasta ja mielenkiinnon kohteista, jotka muokkasivat materiaalipaketin sisällön. Rukoushelmiä käsitellään nuorten esiintuomien mielikuvien kautta. Aktiviteettien ja keskusteluiden aiheet ovat nuorten kanssa käydyistä keskusteluista nousseita asioita. Nuoret tekevät illoista omannäköisensä jakaessaan kokemuksiaan arkielämän tapahtumista. Nuorten illoista voi oppia uusia asioita, mutta opettamisen tekevät nuoret itse, kun he jakavat oivalluksiaan ja ajatuksiaan. Osallisuuden kokemukseen vaikuttaa myös kokemus ryhmään kuulumisesta, jota halusin edistää jokaiseen nuorten iltaan kuuluvalla yhteisellä kuulumiskierroksella ja yhteisillä ryhmätehtävillä, joissa jokaisen mielipide ja panos tulee huomioiduksi. Vaikka nuorten illoissa on

mahdollisuus jakaa omia näkemyksiään ja kokemuksiaan, ketään ei pakoteta siihen eivätkä kysymykset mene henkilökohtaisuuksiin.

Työntekijöiden kanssa käydyssä palautekeskustelussa (henkilökohtainen tiedonanto 15.9.2017) nousi esiin yksi mahdollinen kehittämiskohta materiaalipaketin osallistavuuden lisäämisessä: nuorten osallisuuden tunnetta voisi lisätä soveltamalla materiaalipaketin sisältöä niin, että nuoret voisivat itse vaikuttaa illan kulkuun ja ohjelman järjestykseen. Materiaali on tällä hetkellä aikataulutettu Kauniaisten suomalaisen seurakunnan nuorten iltojen rakenteen mukaan, mutta ohjelmaa on mahdollista soveltaa erilaisiin toteutusmuotoihin melko pienillä muutoksilla, esimerkiksi tekemällä pari- tai pienryhmätehtävistä koko ryhmän tehtäviä ajan säästämiseksi. Aikataulullisesti vapaasti liikkuvat nuorten illan palaset voisivat antaa osallistujille valtaa vaikuttaa nuorten iltojen kulkuun.

9.6 Kohtaaminen osoittaa nuoren tärkeyden

Halusin suunnittelemani nuorten illoilla osoittaa, että nuoret ovat nuorisotoiminnan päähenkilöitä, joiden ajatuksilla ja mielipiteillä on väliä. Materiaalissa on paljon nuorten luovuutta ja näkökulmia korostavia työskentelyitä, joiden avulla jokainen osallistuja pääsee vuorovaikutukseen muiden kanssa. Materiaalipaketti ei kuitenkaan voi tarjota kohtaamista sellaisenaan, vaikka sen tärkeyttä pyrkisi korostamaan työskentelyissä tai käyttöohjeissa. Jokainen työntekijä kohtaa nuoren omalla persoonallaan ja toimii, kuten tilanteessaan parhaaksi näkee. Nuorten ilta tarjoaa nuorelle kohtaamisen mahdollisuuden, mutta mikään ohjelmanumero ei voi luoda aitoa kohdatuksi tulemisen tunnetta ilman ammattitaitoista työntekijää.

9.7 Turvallinen nuorten ilta

Pruukin (2010, 57) mukaan turvallinen ja avoin ilmapiiri rippikoulutyössä edistää avoimuutta ja lämmintä vuorovaikutusta, mikä kasvattaa nuoren motivaatiota oppimiseen. Motivaatio kärsii, jos nuori joutuu kokemaan ahdistusta ja pelkoa.

Pruukin ajatus on sovellettavissa myös nuorisotyön arkeen rippikoulun ulkopuolelle. Nuorten illoissa turvallisen ilmapiirin luominen on äärimmäisen tärkeää, sillä jokaisessa nuorten illassa voi olla joku nuori ensimmäistä kertaa mukana seurakunnan toiminnassa. Henkisen turvallisuuden lisäksi suunnittelin materiaalin luonnollisesti myös sellaiseksi, ettei kukaan osallistujista voi vahingoittaa itseään tai toisiaan fyysisesti.

Suunnittelemani materiaalin lähtökohta on sen käytettävyys ympäristössä, jossa on mahdollisesti paljon toisilleen vieraita teini-ikäisiä ihmisiä. Keskimäärin nuorten illassa olevan ihmisryhmän voisi Aallon (2000, 22–23) kahdeksanportaisen turvallisen ryhmän asteikon perusteella asettaa mielestäni kolmannelle tasolle (Tuntematon perusturvallinen ryhmä, T3). Aalto kuvailee ryhmän olevan varovainen ja tunnusteleva mielipiteen ja tunteen ilmaisussa, mutta asiataron keskustelua voidaan käydä ilman pelkoa. Kukaan ei tunne oloaan ryhmässä uhatuksi, ja kokoontumisen luonteen vuoksi ryhmä on perusturvallisen tuntuinen. Nuorten iltoihin kokoontuu toisilleen enemmän tai vähemmän tuttuja nuoria, mutta todennäköisesti koko ryhmässä pelkoa aiheuttavia henkilöitä ei ole, tai mikäli on, työntekijät toimivat ripeästi korjatakseen tilanteen. Seurakunta on lähtökohtaisesti hyväksyvä ja lämmin paikka, jossa jokaisen tulisi voida kokea turvallisuuden tunnetta ja luottamusta. Oletan seurakunnan luonteen toimivan eräänlaisena perusturvallisuuden luojana, mikä vähentää turvattomuuden ja pelon tunnetta.

Seurakunnan nuorten iltoihin kokoontuvat nuoret voivat olla varovaisia itseilmaisun suhteen, mutta keskustelua ja omien näkökulmien esiin tuomista on mahdollista saavuttaa myös tuntemattomalla ryhmällä. Ihan helmi ilta! -materiaalipaketissa kannustetaan omien näkemysten esiin tuomiseen ja korostetaan jokaisen oikeutta erilaisiin mielipiteisiin. Materiaalipaketissa myös painotetaan jokaisen oikeutta olla sanomatta mitään, mikä ei tunnu hyvältä. Keskustelun taso on helppo pitää turvallisen tuntuisella alueella, mutta sitä voi myös syventää, mikäli ryhmä vaikuttaa turvalliselta. Mikäli kaikki nuorten illan kävijät ovat toisilleen tuttuja, voidaan keskustelua käydä vielä vapautuneemmin ja mahdollisesti todeta ryhmäturvallisuus T4-tasoiseksi, "tutuksi, turvalliseksi ryhmäksi". Esimerkiksi tiiviiksi hioutunut isoskoulutusryhmä voi mielestäni hyvin tavoittaa T4-tason ryhmäkokemuksen.

Halusin materiaalipakettia suunnitellessani ottaa huomioon nuorten iltoihin kokoontuvan ryhmän jatkuvan muuttumisen. Kävijöiden määrä voi Kauniaisten suomalaisen seurakunnan illoissa vaihdella kahdesta kävijästä kolmeenkymmeneen, jolloin ryhmän dynamiikka vaihtelee huomattavasti. Otin tämän huomioon niin, että aktiviteetit voidaan toteuttaa yksilö-, pari-, ja ryhmätyöskentelyinä. Tällöin esimerkiksi kävijämäärältään suuressa nuorten illassa nuoret voivat esitellä toisilleen pienryhmissä nousseita mielipiteitä omien ryhmäläisten tukemana. Pienemmässä nuorten illassa taas keskusteleminen ja itseilmaisuus yksilöinä voi olla helpompaa.

10 PALAUTE JA ARVIOINTI

Keräsin materiaalipaketista palautetta nuorten iltoihin osallistuneilta nuorilta sekä iltoja ohjanneilta työntekijöiltä. Osallistujille ja ohjaajille oli omat lomakkeensa (Liitteet 2 & 3), jotka täytettiin jokaisen nuorten illan päätteeksi. Lisäksi keräsin produktistani palautetta Kauniaisten suomalaisen seurakunnan neljältä nuorisotyötä tekevältä työntekijältä yhteisen haastattelun muodossa (Holkerinoja, Huoponen, Mäkinen & Rohkimainen 2017). Nuorisodiakoni Sonja Holkerinoja ja seurakuntapastori Anne Huoponen ohjasivat suurimman osan illoista. Nuorisotyönohjaaja–muusikko Tiro Rohkimainen sekä kirkkoherra Mimosa Mäkinen olivat myös parissa illassa ohjaajina, joten kaikki nuorisotyöhön osallistuvat työntekijät saivat myös käytännön kokemusta materiaalipaketin kanssa toimimisesta. Nämä neljä työntekijää osallistuivat palautekeskusteluun. Kahdessa nuorten illassa oli ohjaajana myös seurakuntaharjoittelua tehnyt harjoittelija ja yhdessä olin itse mukana. Harjoittelija ei ollut mukana yhteisessä haastattelussa.

10.1 Nuorilta kerätty palaute

Halusin kerätä jokaisesta nuorten illasta erikseen palautteen osallistujilta ja työntekijöiltä, jotta materiaalipaketin yksittäiset epäkohdat nousisivat selkeästi esiin. Osallistujille tarkoitettussa palautelomakkeessa (LIITE 1) pyrin hyödyntämään avoimia kysymyksiä välttääkseni lyhyitä joo/ei -vastauksia. Palautteen avulla halusin saada selville oliko nuorten ilta viihtyisä ja mikä siihen vaikutti, mitä kehitettävää illassa oli ja tukiko ilta rukoushelmiin tutustumista. Palautelomakkeissa oli paljon hyviä ja rakentavia vastauksia, mutta myös paljon tyhjäksi jätettyjä kohtia ja lyhyitä vastauksia. Kattavan palautteen keruu nuorten illasta on haastavaa, koska se pitää tehdä illan loppuun. Osalla nuorista on kiire lähteä kotiin, ja monet haluavat saada palautteen hoidettua äkkiä pois alta viettääkseen vielä aikaa kavereidensa kanssa. Palautteen keruu kuitenkin kannatti, sillä siitä on apua materiaalipaketin hiomisessa. Ohjaajien mukaan kukaan nuorista ei ollut käynyt illoissa niin ahkerasti, että olisi ollut kannattavaa kysyä palautetta nuorten iltojen jatkuvan helmiteeman käytöstä osallistujilta.

Nuorten näkökulmasta nuorten illat olivat ennemminkin yksittäisiä kokonaisuuksia kuin osa laajempaa kuvaa, mikä johtui todennäköisesti pilotoinnin sijoittumisesta kausien väliin. Jatkuvuuden tunne olisi parhaiten saavutettavissa pitämällä materiaalipaketin nuorten illat esimerkiksi kevät- tai syyskauden vilkkaimpina ajankohtina. Jatkuvuuden myötä tutun rakenteen toistuminen saa myös osallistujissa aikaan turvallisuuden tunnetta, jota Terhi Paanasen (2005, 115) mukaan erityisesti hartaudet luovat nuorten illoissa.

10.1.1 Palaute nuorten illan ohjelmasta

Avoimista kysymyksistä huolimatta vastaukset palautelomakkeissa olivat usein lyhyitä, mutta tilastollisesti kaikista vastauksista pystyi analysoimaan olennaista tietoa. Nuorten iltojen viihtyvyys vaikuttaa vastausten perusteella hyvin onnistuneelta: 61 palautelomakkeesta yhdessäkään ei ollut negatiivista vastausta kysymykseen “miten viihdyit nuorten illassa?”. Yleisimmät vastaukset olivat “hyvin” tai “oli hauskaa”. Vastaukset olivat melko positiivisia myös silloin, kun illan ohjelmassa olisi ollut palautteen antajan mielestä jotakin korjattavaa.

Suurimmassa osassa nuorten illoista osallistujien mielestä parasta olivat illan ohjelmallisen osuuden aktiviteetit. Yhteistyöhön ja omien mielipiteiden jakamiseen pohjautuvat ohjelmanumerot nousivat palautteesta esiin positiivisessa valossa. Iltojen ohjelmista myös syöminen ja vapaa oleskelu saivat odotetusti monia kannattajia. Tätä tietoa ei tule vähätellä, sillä koulupäivän jälkeen nuoret selkeästi kaipaavat evästä ja rentoa oleskelua ystävien kanssa. Palautteita lukiessani totesin, että jatkokysymys “miksi?” olisi voinut auttaa minua analysoimaan tekemieni ratkaisujen toimivuutta; miksi yhteistyö, ruoka, vapaa-aika ja mielipiteiden jakaminen olivat nuorten mielestä parasta?

Useimmin tyhjäksi tai melko heikosti kantaaottavaksi jätetty kohta palautelomakkeessa oli kysymyksessä “Mikä olisi tehnyt illasta mielestäsi paremman? Kerro rohkeasti kehitysehdotuksia!”. Moni oli jättänyt kohdan tyhjäksi tai todennut, ettei tiedä tai oli ollut tyytyväinen iltaan sellaisenaan. Osa kantaaottavista palautteista taas oli keskenään ristiriitaisia, mikä johtuu vastanneiden erilaisista luonteista ja siitä, osallistuuko nuori iltaan yksin vai

kavereidensa kanssa. Esimerkiksi osa nuorista toivoo lisää vapaa-aikaa ja osa taas toivoo lisää leikkejä ja lauluja. Tämä ilmiö oli odotettavissa, ja siksi olenkin nuorten iltoja suunnitellessani tehnyt toisista illoista ohjatumpia ja ohjelmaltaan täydempiä kuin toisista. Pysin nuorten iltoja suunnitellessani ottamaan huomioon erilaisten ihmistyyppien mahdolliset toiveet iltojen sisällöstä tarjoamalla yksilötyötä, ryhmätyötä, kilpailua, leikkiä, piirtämistä, liikkumista, istumista ja hiljentymistä.

10.1.2 Palaute rukoushelmistä

Kyselin palautelomakkeessa osallistujilta aiempaa tietoa tai mielikuvia sekä illan aikana opittuja uusia näkökulmia illan aiheena olevasta helmestä. Halusin kysymyksillä selvittää materiaalipaketin tavoitteen toteutumista rukoushelmiin tutustumisen suhteen. Olin erittäin tyytyväinen osallistujien vastauksiin, sillä suurimmasta osasta huomasin, että illan aikana oli herännyt uusia ajatuksia. Muutamassa lomakkeessa kohdat oli taas jätetty tyhjiksi. Pysin kysymysten asettelulla laskemaan kynnyksestä vastaamiseen mahdollisimman matalaksi. En vaatinut vastaajilta kokonaisia lauseita tai tietoa aiheesta, vaan yksittäiset mieleen tulevat sanat ja mielikuvat riittivät vastauksiksi.

Osalle iltojen osallistujista rukoushelmet olivat todennäköisesti täysin uusi asia, jolloin helmistä opittiin illan aikana oleellisia perusasioita. Esimerkiksi yhdessä minä-helmi -illan palautteessa osallistuja ei ollut kirjoittanut mitään kohtaan, jossa kysytään mielikuvia tai sanoja, jotka tulivat helmestä mieleen ennen nuorten iltaa. Nuorten illan jälkeen sama nuori on vastannut kysymykseen illan aikana nousseista uusista näkökulmista ja ajatuksista:

Jokainen on tarpeeksi hyvä Jumalan silmissä.

Osassa vastauksista näkee, että rukoushelmet ovat esimerkiksi rippikoulusta tuttuja tai niistä on olemassa jonkinlainen mielikuva, mutta illan aikana niistä on kuitenkin löydetty uusia näkökulmia. Edellisessä kappaleessa mainitussa minä-helmi -illassa eräs nuori on vastannut kysymyksiini mielestäni niin, että jotakin

uutta ja olennaista on tarttunut mukaan. Osallistujan kirjoittama ajatus minähelmestä ennen nuorten iltaa oli:

Tuli mieleen että se kertoo mikä minun pitää olla.

Nuorten illassa käsiteltiin jokaisen ihmisen arvoa Jumalan kuvana sekä erilaisuuden kunnioittamista. Nuorten illan jälkeen nuori oli kirjoittanut:

Opin arvostamaan itseäni enemmän.

10.2 Ohjaajilta kerätty palaute

Keräsin nuorten iltojen ohjaajilta palautteen jokaisesta nuorten illasta lyhyellä kyselyllä (LIITE 2) sekä yhteisellä haastattelulla (LIITE 3). Palautelomakkeen avulla on helppo tehdä tarvittavia korjauksia materiaalipakettiin, sillä työntekijät olivat kirjoittaneet lomakkeisiin pilotoinnin perusteella konkreettisia korjausehdotuksia yksittäisiin nuorten iltoihin. Palaute oli kokonaisuudessaan hyvin positiivista, ja haastattelun avulla sain paljon tietoa opinnäytteen tavoitteiden toteutumisesta sekä ajatuksia materiaalipaketin soveltamismahdollisuuksista myös muualla kuin Kauniaisten suomalaisen seurakunnan nuorten illoissa.

Muotoilin kysymykset nuorten iltojen ohjaajien palautelomakkeessa melko laveasti ja annoin vastauksille enemmän tilaa saadakseni hyvän kokonaiskuvan illan eri osien sujuvuudesta. Ohjaajat saivat tuoda lomakkeessa esiin asioita, jotka jäivät selkeimmin mieleen nuorten illan sujuvuudesta. En kysynyt lomakkeessa erikseen palautetta illan hengellisestä sisällöstä tai rukoushelmeen syventymisestä, koska koin hengellisen sisällön (rukous, Raamatun luku, hengelliset laulut) määrän pysyvän melko samana kaikkien iltojen ajan. Pilotoinnin päätteeksi pidetyssä työntekijöiden yhteisessä haastattelussa olikin tarkoitus kysyä koko materiaalipaketin hengellisestä tasosta, pätevyydestä ja tarkoituksenmukaisuudesta. Koin ratkaisun oikeaksi, sillä palautelomake antaa nykyisellään mielestäni tarpeeksi tietoa iltojen sujuvuudesta ja haastattelussa sain hyviä vastauksia iltojen hengellisestä aspektista.

10.2.1 Materiaalipaketin ansiot

Haastattelussa seurakunnan työntekijät nostivat materiaalipaketista esiin muutamia heidän mielestään hyvin onnistuneita osuuksia. Nuorten iltojen aktiviteettien monipuolisuus sai palautekeskustelussa kehuja, ja koin itsekkin onnistuneeni monipuolisen ohjelman kehittelyssä. Nuorten iltojen aktiviteetit vaihtelivat esimerkiksi piirustustehtävistä mielipidemittauksiin, ensiaputehtäviin, ryhmissä ideoimiseen, bingoon ja tietokilpailuihin. Pysin suunnittelussa siihen, että iltojen tasainen rakenne luo useasti osallistuville nuorille tuttuuden tunteen, mutta jokainen ilta on sisällöltään täysin erilainen. Työntekijöiden mukaan oli myös virkistävää, että monet leikit ja toiminnalliset ohjelmanumerot olivat uusia eivätkä kierrätettyjä. Kirkkoherra Mimosa Mäkinen korosti haastattelussa, että toiminnallisuuden ja osallisuuden tuominen myös hartauksiin sekä itse kirjoitetut rukoukset erottuivat materiaalipaketista edukseen. (Anne Huoponen, Mimosa Mäkinen, Sonja Holkerinoja & Tiro Rohkimainen, henkilökohtainen tiedontanto 15.9.2017.)

Materiaalipaketin sovellettavuus ja erilaiset käyttömahdollisuudet nousivat työntekijöiden haastattelun aikana esiin muutamaa otteeseen. Kirkkoherra Mimosa Mäkinen sanoi materiaalipaketin olevan hyvin hyödynnettävissä esimerkiksi tulevilla rippileireillä raamismateriaalina, jolloin rukoushelmiin tutustumista tulisi vietyä pidemmälle jo rippikoulussa. Nuorisotyönohjaaja-muusikko Tiro Rohkimainen ehdotti materiaalipaketin käyttöä osittain rippikoulussa ja osittain rippikoulun jälkeisessä työssä. Tässä hän mukaili Mäkisen ideaa materiaalin käytöstä rippikoulun raamiksissa. Rohkimainen myös sanoi materiaalipaketin toimineen joustavasti nuorten illassa, jossa hän siirsi yhden raamistehtävän nuorten illan ohjelmaosuuteen pienen osallistujamäärän vuoksi. (Anne Huoponen, Mimosa Mäkinen, Sonja Holkerinoja & Tiro Rohkimainen, henkilökohtainen tiedonanto 15.9.2017.)

Pysin käyttämään materiaalipaketissa selkeää kieltä ja olemaan rohkaiseva ja sensitiivinen esimerkiksi tehtävänannoissa ja hartausteksteissä. Yritin välttää niissä turhaa jäykkyyttä ja kapulakielisyyttä. Rohkimainen mainitsi heti haastattelun alussa materiaalipaketin antaneen selkeän ja helposti ymmärrettävän kuvan ensilukemalta. Nuorisodiakoni Sonja Holkerinoja tuki

Rohkimaisen mielipidettä toteamalla, ettei pilotoinnin aikana ollut lainkaan tarvetta pyytää selvennystä tehtävänannoista tai muista ohjeista lukuun ottamatta yhtä virheellistä ristikkotehtävän ratkaisua.

Mimosa Mäkinen kommentoi materiaalipaketin sanoittavan aiempia rukoushelimetekstejä persoonallisesti sortumatta vanhan toistamiseen ja totesi materiaalipaketin otteen olevan raikas ja kontekstiinsa hyvin sopiva. Mäkinen myös kehui rukouksissa käytettyä kieltä ja totesi sen olevan virkistävällä tavalla erilaista kuin rukouksissa yleensä käytetty kieli. Rukoukset eivät hänen mukaansa kuulostaneet lainkaan teennäisiltä. Tavoittelin etenkin hartauksissa ja niiden rukoushetkissä arjen tasolla puhuttelevaa sanastoa ja kielikuvastoa, jonka avulla osallistujan on helpompi samastua hartaudessa käsiteltäviin aiheisiin ja ymmärtää hengellinen sisältö myös luonnollisena osana arkea. Työntekijät totesivat, että materiaalipaketti käsittelee hyvin kristinuskkoa ja maailmaa nuorten näkökulmasta. Asiat, joita illoissa pohdittiin, olivat nuorten arkielämästä tuttuja ja rukoushelimien takana olevat ajatukset saatiin tuotua nuorten arjen tasolle. (Anne Huoponen, Mimosa Mäkinen, Sonja Holkerinoja & Tiro Rohkimainen, henkilökohtainen tiedonanto 15.9.2017.)

10.2.2 Materiaalipaketin kehittämismahdollisuudet

Korjausehdotukset materiaalipakettiin olivat pääsääntöisesti yksityiskohtaisia epäkohtien hiomisia, esimerkiksi parin raamatunkohdan lyhentäminen tai siirtäminen ja lauluehdotuksien nimien kirjoittaminen numeroiden lisäksi. Mielestäni tärkeä konkreettinen kehitysehdotus oli muuttaa joihinkin nuorten iltoihin kuuluvia suullisia vastauskierroksia esimerkiksi tehtäväksi paperille tai liikkuen. Vaikka pyrin kysymyksiä suunnitellessani mahdollisimman matalaan vastaamiskynnykseen välttämällä henkilökohtaisia asioita ja herkkiä aiheita, oli osa kysymyksistä silti nuorille haastavia vastata ääneen.

Yksittäisten korjausten lisäksi seurakunnan työntekijät jakoivat myös hyviä ajatuksia materiaalipaketin kokonaisvaltaiseen kehittämiseen. Mäkinen (Mimosa Mäkinen, henkilökohtainen tiedonanto 15.9.2017) ehdotti nuorten aktiivisempaa osallistamista nuorten iltojen toteutukseen ja päätöksentekoon iltoja

suunniteltaessa. Nuoret pääsivät pilotoituissa nuorten illoissa osallistumaan ja aktivoitumaan paljon tuodessaan ajatuksiaan esille, mutta suunnittelutyössä osallistin nuoria lähinnä kartoittaessani tammikuussa 2017 nuorten ajatuksia rukoushelmistä. Rohkimainen (Tiro Rohkimainen, henkilökohtainen tiedonanto 15.9.2017) oli samaa mieltä Mäkisen kanssa siitä, että nuoria voisi osallistaa nuorten iltojen toteutuksessa esimerkiksi antamalla erilaisia vaihtoehtoja illan kulun suhteen. Uusi rippikoulusuunnitelma (2017, 18) korostaa nimenomaan nuorten osallisuutta rippikoulun toteutuksessa ja määrittelee osallisuuden jokaisen nuoren mahdollisuudeksi suunnitella, toteuttaa ja arvioida omaa rippikouluun. Nuorten iltoja voidaan suunnitella samalla ajatuksella.

Työntekijöiden mukaan materiaalipakettia voisi käyttää muidenkin seurakuntien viikkotoiminnassa, mutta sitä varten esimerkiksi illan rakennetta tulisi viilata myös erilaisiin nuorten iltoihin sopivaksi. Tällä hetkellä materiaalipaketti vastaa Kauniaisten suomalaisen seurakunnan nuorisotyön tarpeisiin seurakunnan kontekstiin sopivalla muotilla. Mikäli materiaalipakettia haluaisi saada julkaistua kustannettuna maanlaajuiseen käyttöön, sitä tulisi testata useammassa seurakunnassa. Muista seurakunnista saisi uusia näkökulmia sisällön kehittämiseen sopivammaksi erilaisiin ympäristöihin, erikokoisiin seurakuntiin eri kokoisissa kaupungeissa.

Ajatus nuorten iltojen suunnittelusta jatkossa kausittaisina teemakokonaisuuksina sai haastattelussa kannatusta. Huoponen ja Mäkinen kuitenkin huomauttivat haastattelussa, että jatkuvateemaisten nuorten iltojen käyttöönotto tulisi suunnitella tarkkaan kausien mukaan. Opinnäytteen pilotoinnissa ongelmana oli huono ajankohta: keväällä iltoihin osallistui paljon rippikoululaisia, jotka eivät tienneet helmistä mitään, mutta tutustuivat niihin kesän rippileireillä. Nuorten illat olisivat olleet heille mahdollisesti antoisampia vasta syksyllä, kun kesällä opitut rukoushelmien alkeet saisivat syvempiä merkityksiä. Mäkinen myös huomautti, että on tärkeää antaa ajankohtaisille tapahtumille ja uutisille tilaa iltojen sisällössä, vaikka kaikki olisi suunniteltu etukäteen. Nuorten illoissa tulee olla mahdollisuus keskustella aiheista, jotka herättävät huolta tai kysymyksiä nuorissa. Esimerkiksi yllättävät onnettomuudet, väkivaltatilanteet ja suuret muutokset tulisi voida käsitellä nuorten kanssa, vaikka nuorten iltojen suunniteltu jatkumo keskeytyisi. Lisäksi suunnittelussa tulee ottaa

huomioon nuorten maailman ripeä kehitys, jonka mukana materiaalia tulisi päivittää jatkuvasti. Työskentelyissä käytetyt viittaukset sosiaalisen median kanaviin voivat jäädä auttamatta jälkeen nuorten tottumuksista jo yhden syyskauden aikana. Pysyviä ratkaisuja ei oikeastaan pysty saavuttamaan, jos haluaa pysyä ajan hermolla. (Anne Huoponen, Mimosa Mäkinen, Sonja Holkerinoja & Tiro Rohkimainen, henkilökohtainen tiedontanto 15.9.2017.)

10.2.3 Palaute nuorten iltojen hengellisyydestä

Osa haastattelukysymyksistäni käsitteli kirkon nuorisotyön hengellisten tavoitteiden täyttymistä suunnittelemissani nuorten illoissa. Työntekijöiden palaute oli positiivista ja rakentavaa. Rohkimainen (Tiro Rohkimainen, henkilökohtainen tiedonanto 15.9.2017) kehui materiaalia siitä, että sen hengellisen sisällön kynnyks on tarpeeksi matala kenen tahansa osallistuttavaksi eikä mukana oleminen vaadi etukäteistä tietämystä Jumalasta, Raamatusta tai seurakunnasta. Rohkimainen ja Huoponen totesivat materiaalin olevan läpeensä kristillinen, sillä yhdestäkään nuorten illasta ei puutu Raamattuun tutustumista tai yhdessä rukoilua.

Mäkinen (Mimosa Mäkinen, henkilökohtainen tiedonanto 15.9.2017) sanoi, että raamistyöskentelyt olivat kontekstissaan hyvin toimivia eivätkä ne vaadi nuorilta liian monimutkaista uskon tai hengellisen ajattelun sanoittamista. Silti osassa raamiksista voisi olla mahdollisuus mennä vielä aavistuksen verran syvemmälle luettuun raamatunkohtaan. Mäkinen huomautti, että nuorten iltojen kohdalla on toisaalta toimiva kompromissi, että jotkin raamistyöskentelyistä perustuvat tietynlaiseen työskentelytapaan, joka vaikuttaa raamatunkohdan käsittelyn perusteellisuuteen. Jos raamatunkohtaan halutaan tutustua syvemmin, täytyy myös työskentelyä muuttaa. Nuorten iltoihin osallistuu kuitenkin paljon nuoria perheistä, joissa kristinuskon perussisältö voi olla täysin vierasta, mikä tulee ottaa huomioon. Mäkisen mukaan nuorten illat ovat kuitenkin hengelliseltä sisällöltään päteviä ja oivaltavia eivätkä sorru merkityksettömyyksiin.

Holkerinoja (Sonja Holkerinoja, henkilökohtainen tiedonanto 15.9.2017) totesi haastattelussa nuorten iltojen ohjelman olevan arjen teologiaa. Työskentelyissä

kristillisyyttä käsitellään koko elämän kautta. Kristillinen elämä ei ole erillään arkielämästä vaan ne ovat sama asia, johon kuuluu pelkoja, salaisuuksia, rakkautta ja välittämistä. Myös Huoponen oli sitä mieltä, että nuorten illoissa Raamatun ja rukouksen välissä oleva ohjelma tuo osallistujien arkeen sen, mitä Raamattu meille sanoo. Yksi olennainen tavoitteeni nuorten iltojen suunnittelussa oli hengellisen sisällön tuominen arjen tasolle ja luonnolliseksi osaksi elämää. Oli hienoa huomata, että seurakunnan työntekijöiden palaute oli tavoitteen kannalta hyvin positiivista.

10.2.4 Työntekijöiden ajatuksia nuorten iltojen suunnittelusta

Yksi opinnäytteen päätavoitteista on kehittää Kauniaisten suomalaisen seurakunnan nuorten iltojen suunnittelua sirpaleisesta yksittäisten kokonaisuuksien suunnittelusta pitkäjänteisempään, jatkuvuutta luovaan suunnittelukäytäntöön. Seurakunnan työntekijät olivat haastattelun perusteella yksimielisiä siitä, että jatkuva teema helpottaisi nuorten iltojen suunnittelua jatkossa. Mäkisen (Mimosa Mäkinen, henkilökohtainen tiedonanto 15.9.2017) mukaan teema-ajatus säästää työntekijän suunnittelutyöhön kuluvaan energiaa luoden samalla positiivista tuttuuden tunnetta jokaiseen nuorten iltaan. Huoponen totesi, että teeman antamat raamit selkeyttävät suunnittelutyötä ja voivat tuntua helpottavilta. Teemojen mukana voi tulla työntekijälle vieraitakin aiheita, joiden kanssa työskentely vaatii pientä ponnistelua, mutta vieraiden aiheiden kanssa työskentely koituu loppujen lopuksi omaksi hyödyksi.

Rohkimainen (Tiro Rohkimainen, henkilökohtainen tiedonanto 15.9.2017) sanoi haastattelussa, että teeman mukana tulevat suunnittelun raamit voivat myös tuntua liian rajoittavilta silloin, kun jatkuvaa viikkotoimintaa haluaisi elävöittää tekemällä muutoksia peruskaavaan. Tällöin teeman yhteyttä poikkeavaan ohjelmaan tulisi miettiä erikseen. Nuorten iltojen suunnitteluun on kuitenkin Rohkimaisen mukaan hyvä ottaa jokin lähtökohta, jonka pohjalta sisältöä mietitään. Uusiin teemoihin on myös käytännöllistä soveltaa aiemmin käytettyjä työskentelyideoita. Täysin tyhjästä aloittaminen vie vain ylimääräistä aikaa ja vaivaa. Nuorisodiakoni Sonja Holkerinojan (henkilökohtainen tiedonanto 15.9.2017) mukaan pilotoinnin jälkeen oli tarkoitus aloittaa uusi nuorten iltojen

teema aiheella "kirkko tutuksi". Seurakunnan henkilöstössä tapahtuvien muutosten vuoksi teemaa ei ole kuitenkaan voitu suunnitella tai ottaa käyttöön kunnolla, mutta teema-ajatusta tullaan todennäköisesti hyödyntämään nuorisotyön viikkotoiminnan suunnittelussa tilanteen tasautuessa.

Työntekijät kokivat materiaalipaketin olevan käytettävissä uudelleen samassa seurakunnassa myöhemminkin. Sonja Holkerinojan mukaan materiaalipakettia voisi hyödyntää uudelleen rippikoulun jälkeisessä nuorisotyössä jo esimerkiksi vuoden 2018 syksyllä, sillä pilotointi-iltoihin osallistuneet nuoret ovat vuoden aikana jo kasvaneet ja kehittyneet niin paljon, että he saattavat ajatella silloin monista asioista aivan eri tavalla kuin tällä hetkellä. Tuolloin nuorten illoissa on mukana myös aivan uusia osallistujia. Rohkimainen totesi, että rukoushelmet tuskin tulevat katoamaan seurakunnan nuorisotyön sisällöistä, joten materiaalipaketti on ajankohtainen tulevaisuudessakin. Mikäli pakettiin haluaisi luoda vaihtelua käyttökertojen välille, voisi Rohkimaisen mukaan esimerkiksi raamattupiirissä käyttää rinnakkaisia evankeliumitekstejä tai Raamatun viitteistä löytyviä tekstejä aiemmin käytettyjen sijaan. Toisaalta vaihtelua ei ole välttämättä pakko luoda, sillä seurakunnan, kunnallisen nuorisotyön ja koulujen työssä on aina kierrätetty tuttuja teemoja kohderyhmän uudistuessa jatkuvasti. (Anne Huoponen, Mimosa Mäkinen, Sonja Holkerinoja & Tiro Rohkimainen, henkilökohtainen tiedonanto 15.9.2017.)

11 IHAN HELMI VAI EI? OPINNÄYTETYÖN JOHTOPÄÄTÖKSET

Opinnäytteestä saadun palautteen perusteella nuorille suunnatun rukoushelmimateriaalin tuottaminen oli kannattava ratkaisu. Lapsille ja aikuisille suunnattua materiaalia on olemassa jonkin verran, ja sitä on käytetty tämänkin opinnäytteen lähdemateriaalina, mutta nuoret ovat jääneet pimentoon materiaalin tuotannossa. Joissakin seurakunnan nuorisotyötä kehittävässä opinnäytteissä on mukana rukoushellyöskentelyitä, mutta harvat työt pohjautuvat kokonaan rukoushelmiin. Rippikoulutyössä on voitu hyödyntää Lönnebon teoksia hartaus- ja hiljentymismateriaalina, mutta nuorten arkielämää koskettavien tai toiminnallisten rukoushellyöskentelyiden laatiminen niiden pohjalta on vaatinut huomattavaa soveltamista ja alkuperäisen materiaalin muokkaamista uuteen muotoon. Ihan helmi ilta! -materiaalipaketti on todettu pilotoinnissa nuorten kanssa työskentelyssä sellaisenaan toimivaksi, joten se vastaa opinnäytteelle asetettuja tavoitteita.

Kauniaisten seurakunnassa aiotaan siirtyä opinnäytteessä esiteltyyn nuorten iltojen suunnittelun malliin. Muutokset henkilöstössä syksyllä 2017 ovat hidastaneet uuden teeman kehittämistä ja käyttöönottoa, mutta työntekijöiden mukaan tilanteen tasoittuessa nuorten toimintaa aletaan suunnitella uudella tavalla. Opinnäytteen kohdalla suunnittelutyö ei koskenut työntekijöitä, sillä suunnittelin kaikki nuorten illat itse. Toivon mukaan uusi suunnittelumalli toimii hyvin, kun työntekijät pääsevät kokeilemaan sitä käytännössä.

Nuorten osallistaminen suunnittelutyöhön voi saada nyt suuremman roolin, sillä Kauniaisten suomalaisen seurakunnan isoskoulutuksessa olennainen osa on nuorten itse suunnittelemat ja ohjaamat nuorten illat. Isoskoulutuksen vaikutus nuorten viikkotoimintaan voi parhaassa tapauksessa mahdollistaa osallistavan, nuorilta nuorille -pohjaisen ja hyvin opettavaisen nuorteniltakulttuurin toteutumisen, mikäli nuoret pääsevät opettamaan itselleen ja toisilleen uusia kristillisen elämän teemoja. Toisaalta rakenteeltaan pitkäjänteisempi nuorten iltojen suunnittelutapa voi aiheuttaa haasteita poikkeusten ja yleisen joustavuuden suhteen. Aion olla yhteydessä yhteistyöseurakuntaan ja tiedustella suunnittelutyön muutoksen käytännöllisyyttä jatkossa. Mikäli seurakunnan

työntekijät aikovat soveltaa materiaalipaketin sisältöä rippikoulukäyttöön, odotan mielenkiinnolla kokeilun tuloksia.

Opinnäytteen tavoitteet tulivat mielestäni hyvin täytetyiksi, ja olen lopputulokseen tyytyväinen. Olen kuitenkin sitä mieltä, että materiaalipaketista saatu palaute ja pilotoinnin antama kuva sen käytännöllisyydestä antavat melko kapean kuvan materiaalin toimimisesta seurakunnan nuorisotyössä yleisesti. Materiaalia tulisi testata erilaisissa seurakunnissa eri puolilla Suomea, jotta sen voisi sanoa varmasti olevan kaikille nuorille onnistuneesti suunnattu ja käytännöllinen kokonaisuus. Tällä hetkellä opinnäyte täyttää mielestäni hyvin sille asetetut tavoitteet omissa raameissaan, mutta odotan kuulevani siitä palautetta toisenlaisessa kontekstissa, esimerkiksi kävijämääriltään suuressa seurakunnassa tai pääkaupunkiseudun ulkopuolella. Suurin osa tähän mennessä saamastani palautteesta on tullut minulle tutuilta ihmisiltä, mikä voi vaikuttaa palautteen laatuun. Toivon siis saavani lisää rakentavaa palautetta ihmisiltä, joita en tunne ennestään.

Olen toiminut opinnäyteprosessissa Diakonia-ammattikorkeakoulun Kohti tutkivaa ammattikäytäntöä -oppaan (2010) esittelemien eettisten periaatteiden mukaisesti. Oppaassa korostetaan esimerkiksi opinnäytteen tekijän ja ohjaajan suhtautumista opinnäytetyöhön ja siihen liittyviin ihmisiin. Opinnäyte vaikuttaa yhteistyökumppanin toimintaan ja asiakaskuntaan, joten olen tehnyt opinnäyteprosessissa eteen tulevia valintoja kunnioittaen niitä, joihin valintani vaikuttavat. En halunnut tuhlata toisten aikaa tai tehdä materiaalia, joka on keskeneräistä tai kohderyhmälle sopimatonta tai vahingoittavaa. Opinnäytteen lopputuloksen on tarkoitus olla laadukas ja työelämää kehittävä. Opinnäytteen tavoitteet on kerrottu yhteistyöseurakunnalle ja kaikessa suunnittelutyössä on pyritty noudattamaan yhteistyökumppanin arvoja ja strategiaa. Kaikki käytetty lähdemateriaali on merkitty lähdeluetteloon ja materiaalipaketin työstämistä inspiroiva lähdeaineisto on merkitty materiaalipaketin loppuun. (Diakonia-ammattikorkeakoulu 2010, 11–13.)

12 REFLEKTIO

Halusin tehdä opinnäytetyönäni jotakin konkreettista ja käytännönläheistä jo ennen kuin sain idean rukoushelmiin pohjautuvasta materiaalipaketista. Osallistuin opintojeni aikana opinnäyteseminaareihin, joissa esiteltiin opiskelijoiden kehittelemiä tuotteita. Ajatus oman produktin luomisesta tuntui hyvältä ajatukselta jo ennen ensimmäisiä ideoita. Alkuperäinen ideani opinnäytteestä oli luoda materiaalia isokoulutukseen Haagan seurakunnassa syksyllä 2015 tekemäni nuorisotyön sijaisuuden innostamana. Luovuin kuitenkin ajatuksesta todettuani, että isokoulutusmateriaalia on olemassa jo niin paljon, että opinnäytteessäni olisi tuskin minkäänlaista uutuusarvoa. Isokoulutusmateriaali tulisi todennäköisesti käytetyksi vain pilotoinnissa, jonka jälkeen sen kohtalo olisi hukkaa muiden materiaalien joukkoon. Innostukseni aiheeseen ei kantanut kovin kauas.

Isokoulutusmateriaalin tekeminen tuntui mielestäni liian yksinkertaiselta ja mauttomalta ratkaisulta, josta puuttui henkilökohtainen motivaattori työmuodon kehittämiseen. En kokenut minulle tutuissa isokoulutuksissa olevan sellaista korjauksen tarvetta, että olisin tehnyt aiheesta opinnäytettä. Isokoulutuksen osallistujistakaan ei ole ollut puutetta minulle tutuissa seurakunnissa. Isokoulutus on seurakunnan nuorisotyön muodoista kaikkien suosituin (Köykkä 2014, 54), joten en tiennyt, miten voisin oikeasti vaikuttaa siihen rakentavasti ja kunnianhimoisesti. Olisin voinut koota yksinkertaisen materiaalin silkasta mukavuudenhalusta, mutta päätin toimia toisin. En olisi saanut opinnäytettä tehtyä ilman henkilökohtaista tahtoa vaikuttaa tulevaisuuden työhöni.

Opinnäytteen lopullinen idea oli helppo lyödä lukkoon sekä henkilökohtaisella tasolla että yhteistyöseurakunnan työntekijöiden keskuudessa. Henkilökohtainen kokemukseni rukoushelmien ja niihin liittyvän kirjallisuuden käytöstä nuorisotyössä oli melko negatiivinen ja tunsin vahvaa tarvetta tehdä asialle jotakin. Opinnäytteen tekemisen syynä toimi mukavuudenhalun sijaan turhautuminen tuttuun työkaluun. Juuri tämä halu korjata jotakin tuntui lopulta luonnolliselta opinnäytteen motivaattorilta. Kauniaisten suomalaisen seurakunnan nuorten illat olivat myös remontin tarpeessa, joten opinnäytteen

tekemisen tueksi oli nyt reilusti motivaatiota. Tuttu seurakunta oli etu opinnäyteprosessissa, sillä pystyin materiaalia suunnitellessani ottamaan huomioon resurssit ja osallistujamäärät.

Opinnäyteprosessi oli minulle tärkeä oppimiskokemus monella tavalla. Ensinnäkin teoriapohjaan tutustuminen antoi minulle paljon välineitä tehdä nuorisotyötä jatkossa. Samalla opin hahmottamaan nuorisotyön teoreettista viitekehystä. Kaikki hyvin tehdyn nuorisotyön ratkaisut ovat perusteltavissa, sillä ne vaativat laaja-alaista ymmärrystä nuoruuden psyykkisistä, fyysisistä ja sosiaalisista ilmiöistä ja nuoren maailmankuvasta. Teoriapohja on auttanut suunnittelemaan työtä ajatuksella ja antanut intohimoa hyvän jäljen tuottamiseen. Opinnäyteprosessi oli minulle tärkeä oppimiskokemus myös työskentelytaitojen kannalta. Materiaalipaketin suunnittelu oli itsenäistä työtä, joka tuli saada valmiiksi pilotoinnin alkamiseen mennessä. Koin laajan materiaalikonaisuuden itsenäisen suunnittelemisen vaativan minulta erityisen paljon itsekuria, koska minulla on ollut liiankin usein tapana toimia koulutöissä vasta viime tingassa. Opinnäytteen kohdalla en etenkään halunnut tehdä sitä virhettä, sillä tavoitteeni oli tehdä perusteellista ja kehittävää työtä, josta voin olla ylpeä tulevaisuudessakin.

Materiaalipaketista saadun palautteen perusteella olen onnistunut saavuttamaan opinnäytteeni tavoitteet varsin hyvin. Palaute on myös antanut ajattelemisen aihetta kehittelemäni materiaalin käytöstä jatkossa. Minulle on tärkeää, että opinnäyteprosessin loputtua tekemäni materiaali ei jää kertakäyttöiseksi ja hyödyttömäksi. Saamani palautteen perusteella materiaalipaketissa on potentiaalia soveltaa asioita alkuperäisen kontekstinsa ulkopuolelle esimerkiksi rippikoulun raamismateriaalina ja myös aikuisten kanssa tehtävässä työssä. Mikäli pääsen jatkossa näkemään materiaaliani käytössä muissa työmuodoissa, voin sanoa odotusteni ylittyneen. Opinnäytteeni raamit olivat varsin tiiviit: Lönnebon rukoushelmiin pohjautuvia nuorten iltoja Kauniaisten suomalaiseen seurakuntaan. Tavoitteeni olivat työskennellessä näiden raamien mukaiset, mutta iloitsen tietysti ylimääräisistä onnistumisista.

Opinnäyteprosessin jälkeen seurakunnan nuorisotyön ja erityisesti nuorten iltojen kehittäminen jatkossa voisi tähdätä mielestäni osallisuuden parantamiseen.

Osallisuus oli tärkeä teema opinnäytteessäni, ja halusin nuorten kädenjäljen näkyvän iltojen rakenteessa ja ohjelmassa. Tavoitteeni oli, että nuoret ovat nuorten iltojen pääosassa subjekteina eivätkä nuorisotyön objekteina. Palautteesta nousi kuitenkin mielestäni tärkeä ajatus: miten nuorille voidaan tarjota kokemus siitä, että he voivat oikeasti vaikuttaa nuorten illan kulkuun ja sisältöön ilman välikäsiä? Työntekijät voivat suunnitella iltoja nuoria kuuntelemalla, mutta nuoret voivat silti kokea olevansa illoissa mukana objekteina, eivätkä illan toteuttajina. Haasteellista on tietysti se, että osalle nuorista on tärkeintä nähdä kavereita ja oleskella vapaasti, mutta osa taas toivoo järjestettyä toimintaa. Toiminnassa tulee ottaa huomioon jokaisen nuoren ainutlaatuisuus ja potentiaali. Nuorten antama palaute on tärkeä osallistamisen työkalu. Materiaalipaketin saaman palautteen perusteella nuorten illat olivat viihtyisiä ja opettavaisia, mutta esiin nousi myös suuri tarve kohdata ystäviä ja saada jotakin syötävää. Kenties nuorten iltojen suunnittelussa tulisi kiinnittää erityistä huomiota nuorten ruokkimiseen!

Nuortentoiminnan suunnittelussa tulisi näkyä nuoren asema osana koko seurakuntaa, johon nuori on tervetullut vaikuttamaan ja kokemaan olevansa merkittävä. Tämän vuoksi toivon myös voivani tulevaisuudessa vaikuttaa siihen, että seurakunnan eri-ikäiset jäsenet kohtaisivat toisiaan ja voisivat kokea olevansa samaa perhettä. Nuorten ei tulisi kokea istuvansa seurakunnan lastenpöydässä irrallaan aikuisista, sillä he kuuluvat samaan seurakuntaan. Nuoret ovat omassa elämäntilanteessaan ja heillä on omat kiinnostuksensa, minkä vuoksi heille kohdistettua hengellistä materiaalia tietysti tarvitaan. Halusin vastata opinnäytteelläni tähän tarpeeseen. Nuorille tarkoitettu materiaali voi kuitenkin osallistamisen kautta tukea nuoren identiteettiä seurakuntalaisena. Vaikka Ihan helmi ilta! -materiaalissa nuorten osallisuus on tärkeä aspekti, uskon että sitä ja muutakin seurakunnan nuorisotyön materiaalia voidaan kehittää jatkossa tukemaan nuoren seurakuntalaisuutta entistä vahvemmin.

13 LÄHTEET

- Aalto, Mikko 2000. Ryppäästä ryhmäksi. Ryttylä: My Generation Oy.
- Askola, Irja 2007. Pelkkää ensi-iltaa – haasteita hartauspuhujalle. Teoksessa Lisa Enckell (toim.) Kuunteleeko kukaan puhettasi? Kuinka saada viesti perille. Helsinki: Kirjapaja Oy, 13–22.
- Castrén, Helena 2003. Rukoushelmet. Teoksessa Seppo Häyrynen, Heikki Kotila & Osmo Vatanen (toim.) Spiritualiteetin käsikirja. Helsinki, Kirjapaja Oy, 283–288.
- Diakonia-ammattikorkeakoulu 2010. Kohti tutkivaa ammattikäytäntöä. Viitattu 20.11.2017. file:///C:/Users/ewe/Downloads/Kohti%20tutkivaa%20ammattik%C3%A4yt%C3%A4n%C3%B6%C3%A4.pdf
- Enckell, Lisa 2007. Ihmisen äänellä ihmiselle. Teoksessa Lisa Enckell (toim.) Kuunteleeko kukaan puhettasi? Kuinka saada viesti perille. Helsinki: Kirjapaja Oy, 41–46.
- Hakkarainen, Kaarina; Jern, Siv; Jokela, Eero; Lönnebo, Martin; Strobacka, Ann-Sofi 2004. Rukoushelmet: polku hiljaisuuteen. Helsinki: LK-Kirjat / Lasten Keskus.
- Halme, Lasse 2008. Uskonto ja kasvatus vuorovaikutuksena. Helsinki: lasten keskus.
- Hoikkala, Tommi & Sell, Anna 2008. Johdanto: Nuorisotyötä on tehtävä! Teoksessa Tommi Hoikkala & Anna Sell (toim.) Nuorisotyötä on tehtävä – Menetelmien perustat, rajat ja mahdollisuudet. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto, 7–17.
- Holkerinoja, Sonja 2017. Nuorisodiakoni. Kauniaisten suomalainen seurakunta. Henkilökohtainen tiedonanto 15.9.2017.
- Holländer, Anne; Salmensaari, Leena; Storbacka, Ann-Sofi 2002. Martin Lönnebon lasten rukoushelmet. Helsinki: Kirjapaja Oy.
- Huoponen, Anne 2017. Seurakuntapastori. Kauniaisten suomalainen seurakunta. Henkilökohtainen tiedonanto 15.9.2017.
- Huoponen, Anne; Mäkinen, Mimosa; Holkerinoja, Sonja & Rohkimainen, Tiro 2017. Kauniaisten suomalainen seurakunta. Henkilökohtainen tiedonanto 15.9.2017.

- Huotari, Voitto 1992. Elävä seurakunta. Seurakuntatyön käsikirja. Helsinki: SKSK-Kustannus.
- Huttunen, Minna 2015. Matka nauhan ympäri kymmenessä päivässä. Materiaalipaketti Lönnebon rukoushelmiin pohjaten. Diakonia-ammattikorkeakoulu. Kauniaisten toimipaikka. Sosiaalialan koulutusohjelma. Opinnäytetyö.
- Huttunen, Timo & Kallinen, Eija 2005. Ennen meitä – 100 vuotta kristillistä nuorisotyötä. Teoksessa Terhi Paananen & Hans Tuominen (toim.) Nuorisotyön käsikirja. Helsinki, Kirjapaja Oy, 295–310.
- Häyrynen, Seppo 2003. Rukous arjen keskellä. Teoksessa Seppo Häyrynen, Heikki Kotila & Osmo Vatanen (toim.) Spiritualiteetin käsikirja. Helsinki, Kirjapaja Oy, 259–265.
- Jokela, Eero 2004. Nuoren hengellinen ohjaaminen. Teoksessa Heli Aaltonen, Lassi Pruuki & Pekka Saarainen (toim.) Rippikoulun käsikirja. Helsinki: Kirjapaja Oy, 57–65.
- Kauniaisten suomalainen seurakunta i.a. Seurakunta lyhyesti. Viitattu 16.10.2017. <http://www.kauniaistenseurakunta.fi/info-ja-asiointi/seurakunta-lyhyesti>
- Koivisto, Johanna; Paalanen, Helena; Siukonen, Antti 2010. Ihan sama – eilen tänään ja ikuisesti. Opettajan opas. Helsinki: LK-Kirjat.
- Koskelainen, Hannu 2005. Nuori ja jumalanpalvelus. Teoksessa Terhi Paananen & Hans Tuominen (toim.) Nuorisotyön käsikirja. Helsinki, Kirjapaja Oy, 71–81.
- Köykkä, Arto 2005. Raamattu ja nuorisotyö. Teoksessa Paananen, Terhi ja Tuominen, Hans 2005. Nuorisotyön Käsikirja. Helsinki: Kirjapaja Oy, 55–70
- Köykkä, Arto 2014. Nuorisotyön alkeet ja jatko. Helsinki: Kirjapaja Oy.
- Laitinen, Viivi 2008. Pienistä helmistä avautuu suuri maailma. Virikemateriaali rukoushelmistä rippikoulutyön käyttöön. Diakonia-ammattikorkeakoulu. Järvenpään toimipaikka. Sosiaalialan koulutusohjelma. Opinnäytetyö.
- Launonen, Pekka 2007. Kirkon nuorisotyö – hengellisen, pedagogisen ja sosiaalisen kolmiyhteys. Teoksessa Tommi Hoikkala & Anna Sell (toim.) Nuorisotyötä on tehtävä. Menetelmien perustat, rajat ja mahdollisuudet. Helsinki: Hakapaino Oy.

- Luther, Martti; Mikkola, Matti 1995. Kuinka rukoilla, ystäväni. Helsinki: SLEY-Kirjat Oy.
- Lönnebo, Martin 2006. Rukoushelmet – Elämän helmet. Helsinki: Kirjapaja.
- Lönnebo, Martin 2015. Rukoushelmet: uskalluksen, elämänhalun, itsehillinnän ja Jumalan lähellä elämisen harjoitusta. Helsinki: Kirjapaja.
- Muhonen, Mervi & Tirri, Kirsi 2008. Mitä on kristillinen kasvatus? Teoksessa Jouko Porkka (toim.) Johdatus kristilliseen kasvatukseen. Helsinki: Lasten Keskus, 63–82.
- Mäkinen, Mimosa 2017. Kirkkoherra. Kauniaisten suomalainen seurakunta. Henkilökohtainen tiedonanto 15.9.2017.
- Nivala, Mauno 2005. Nuorisodiakonia ja kirkon erityisnuorisotyö. Teoksessa Terhi Paananen & Hans Tuominen (toim.) Nuorisotyön käsikirja. Helsinki, Kirjapaja Oy, 138–146.
- Nurmi, Jan-Erik; Ahonen, Timo; Lyytinen, Heikki; Lyytinen, Paula; Pulkkinen, Lea; Ruoppila, Isto 2014. Ihmisen psykologinen kehitys. Jyväskylä: PS-Kustannus.
- Paananen, Terhi 2005. Nuorteniltojen puolesta. Teoksessa Terhi Paananen & Hans Tuominen (toim.) Nuorisotyön käsikirja. Helsinki, Kirjapaja Oy, 109–118.
- Paavilainen, Hanna & Juho Luodeslampi 2012. Liikuttava hartaus. Helsinki: LK-Kirjat.
- Porkka, Jouko 2004. On kunnia olla isonen. Suomen evankelis-luterilaisen kirkon isostoiminta 2000-luvun alussa. Helsinki: Kirkkohallitus 2004.
- Porkka, Jouko 2005. Isostoiminnan rikkaus – leirityön tarpeista nuorisokulttuuriksi. Teoksessa Terhi Paananen & Hans Tuominen (toim.) Nuorisotyön käsikirja. Helsinki: Kirjapaja Oy, 82–108.
- Pruuki, Lassi 2010. Rippikoulun pikkujättiläinen. Helsinki: LK-Kirjat.
- Pruuki, Lassi & Tirri, Kirsi 2004. Mielekäs oppiminen rippikoulussa. Teoksessa Heli Aaltonen, Lassi Pruuki & Pekka Saarainen (toim.) Rippikoulun käsikirja. Helsinki: Kirjapaja Oy, 35–56.
- Pyhä Raamattu. Suomen evankelis-luterilaisen kirkon kirkolliskokouksen vuonna 1992 käyttöön ottama suomennos. Helsinki: Kirjapaja Oy.
- Raittila, Kaisa 2000. Martin Lönnebon rukoushelmet. Helsinki: Kirjapaja Oy.

- Riekkinen, Wille 2008. Kristillisen kasvatuksen lähtökohtia. Teoksessa Jouko Porkka (toim.) Johdatus kristilliseen kasvatukseen. Helsinki: Lasten Keskus, 83–93.
- RKS 2001. Elämä – Usko – Rukous: rippikoulusuunnitelma 2001. Helsinki: Kirkkohallitus.
- RKS 2017. Suuri Ihme: rippikoulusuunnitelma 2017. Helsinki: Kirkkohallitus.
- Rohkimainen, Tiro 2017. Nuorisotyönohjaaja-muusikko. Kauniaisten suomalainen seurakunta. Henkilökohtainen tiedonanto 15.9.2017.
- Räsänen, Antti 2004. Usko itsenäistyvän nuoren elämässä. Teoksessa Heli Aaltonen, Lassi Pruuki & Pekka Saarainen (toim.) Rippikoulun käsikirja. Helsinki: Kirjapaja Oy, 103–128.
- Sinkkonen, Jari 2010. Nuoruusikä. Helsinki: WSOY.
- Sirviö, Katariina 2010. Lapsiperheiden terveyden edistäminen – osallistamista ja ennakointia. Teoksessa Anna-Maija Pietilä (toim.) Terveyden edistäminen. Torioista toimintaan. Helsinki: Sanoma Pro Oy, 130–150.
- Suomen evankelis-luterilainen kirkko i.a. Aamenesta öylättiin – kirkon sanasto: Rukous. Viitattu 13.10.2017. <https://evl.fi/sanasto/-/glossary/word/Rukous>
- Suomen evankelis-luterilainen kirkko 2012. Nuoret seurakuntalaisina - kehittämisasiakirja. Helsinki: Suomen evankelis-luterilaisen kirkon kirkkohallituksen julkaisuja 2012:6.
- Suomen evankelis-luterilainen kirkko 2016. Isoja ihmeitä. Isostoiminnan linjaus 2016. Helsinki: Suomen evankelis-luterilaisen kirkon kirkkohallituksen julkaisuja 43.
- Thitz, Päivi 2013. Seurakunta osallisuuden yhteisönä. Helsinki: Diakonia-ammattikorkeakoulun julkaisuja. A Tutkimuksia 40.
- Tuominen, Hans 2005. Elän ja hengitän – Nuoren spiritualiteetti. Teoksessa Terhi Paananen & Hans Tuominen (toim.) Nuorisotyön käsikirja. Helsinki, Kirjapaja Oy, 35–52.

LIITE 1: PALAUTELOMAKE OSALLISTUJILLE

Illan aiheena ollut helmi: _____

Miten viihdyit nuorten illassa?

Mikä illan ohjelmassa oli parasta?

Mikä olisi tehnyt illasta mielestäsi paremman? Kerro rohkeasti kehitysehdotuksia!

Mitä mielikuvia/sanoja sinulle tuli mieleen _____ helmestä ennen nuorten iltaa?

Mitä uusia näkökulmia tai ajatuksia opit teemana olleesta helmestä illan aikana?

Muuta kommentoitavaa/terveisiä:

Kiitos paljon vastauksestasi! Toivottavasti sinulla oli mukava ilta :)

LIITE 2: PALAUTELOMAKE OHJAAJILLE

Illan aiheena ollut helmi: _____

Mikä toimi hyvin ja mikä ei toiminut...

Raamiksessa?

Nuorten illassa?

Hartaudessa?

Muuta kommentoitavaa illasta/kehitysehdotuksia/terveisiä?

LIITE 3: PALAUTEKESKUSTELUN RUNKO

Kauniaisten kirkko

15.9.2017

Sonja Holkerinoja, Anne Huoponen, Mimosa Mäkinen, Tiro Rohkimainen, Joel Saikkonen

Iltojen sisältö

- Tukiko nuorten iltojen sisältö rukoushelmiin tutustumista?
- Oliko nuorten iltojen ohjelma osallistujien kannalta turvallista ja helposti osallistuttavaa?
- Tukiko iltojen ohjelma kirkon nuorisotyön tavoitteita ja kirkon kristillistä sanomaa?
- Koetko ohjelman olleen nuorten arkea koskettavaa?
- Toivatko illat rukoushelmien sisältämiä ajatuksia lähemmäs nuorten arkea?

Iltojen suunnittelu jatkossa

Ennen kysymyksiä:

Mikäli nuorten iltojen suunnittelu olisi jatkossa teemoittaista (eri teemalla kuin rukoushelmet), tässä esimerkkiteemoja pohdintaa varten: kymmenen käskyä, Jeesuksen elämänvaiheet, kirkkovuoden juhlat, rippikoulun ulkoläksyt, Jeesuksen opetuslapset, vuorisaarnan opetukset, Jeesuksen vertaukset..)

- Miltä ajatus nuorten iltojen suunnittelusta jatkuvan teeman pohjalta mielestäsi vaikuttaa?
- Uskotko teemoituksen helpottavan vai vaikeuttavan nuorten iltojen suunnittelua?
- Uskotko teeman pohjalta tehtävän suunnittelun tuntuvan rajoittavalta vai helpottavatko annetut raamit suunnittelutyötä?
- Koetko Ihan helmi ilta! -materiaalipaketin olevan uudelleenkäytettävissä samassa seurakunnassa esimerkiksi kahden vuoden kuluttua tai aiemmin?

LIITE 4: IHAN HELMI ILTA!

Ihan helmi ilta!

Materiaalipaketti nuorten iltojen pitämiseen
Martin Lönnebon rukoushelmien pohjalta

Joel Saikkonen

2017

SISÄLLYS

MATERIAALIPAKETIN KÄYTTÄJÄLLE	3
RUKOUSHELMET	5
JUMALA-HELMI	6
HILJAISUUDEN HELMET	15
MINÄHELMI.....	19
KASTEEN HELMI	24
AUTIOMAAN HELMI.....	29
PYHÄN HUOLETTOMUUDEN HELMI	33
RAKKAUDEN HELMET	41
VIHREÄ SALAISUUDEN HELMI	46
SALAISUUDEN HELMET	51
YÖN HELMI	56
YLÖSNOUSEMUKSEN HELMI	62

MATERIAALIPAKETIN KÄYTTÄJÄLLE

Tervetuloa tutustumaan Martin Lönnebon rukoushelmiin! Tämän materiaalipaketin avulla voit pitää kokonaisia ohjelmallisia nuorten iltoja, joissa tutustutaan rukoushelmiin pohdiskellen ja yhdessä toimien. Jokainen nuorten ilta on oma kokonaisuutensa, jossa tutustutaan yhteen rukoushelmen helmistä. Helmeä tarkastellaan erilaisista näkökulmista, jotka pohjautuvat nuorilta kerättyihin ajatuksiin sekä helmiin liittyvään kirjallisuuteen. Nuorten illat koostuvat raamiksesta, nuorten illan ohjelmaosuudesta, sekä hartaudesta, jotka mahtuvat noin kahteen tuntiin. Illan jokainen osuus käsittelee rukoushelmeä omalla tavallaan. Yhdessä illat muodostavat koko rukoushelminauhan kattavan tutkimusmatkan, jonka voi käydä läpi yhä uudelleen.

Raamikseen liittyy jokin Raamatun katkelma, jonka aiheisiin tutustutaan yhdessä lämmittelykysymysten ja tehtävien kautta. Raamatusta valitut kohdat liittyvät jollakin tavoin kyseisen illan teemana olevaan rukoushelmeen. Joihinkin raamiksiin kuuluu mukaan liitteitä, jotka löydät kyseisen iltapaketin lopusta. Raamiksensa alussa voit kertoa osallistujille, mikä kyseisen illan helmi on nimeltään, ja kysyä herääkö helmestä joitakin mielikuvia. Mielikuvia voi herätä joko pelkästä helmen nimen kuulemisesta tai jos helmi on ennestään tuttu esimerkiksi rippikoulusta.

Nuorten illassa jatketaan helmeen tutustumista ensin nimi- ja kuulumiskierroksen kautta. Kierrokseen voi myös kuulua jokin lisäkysymys, joka lämmittelee illan teemaa. Illan aihe tulee luonnollisesti esitellä niille osallistujille, jotka tulivat mukaan vasta raamiksensa jälkeen! Nuorten iltaan kuuluu yhteinen tehtävä, joka esittelee jonkin näkökulman rukoushelmeen. Tehtävissä on tärkeää saada kuuluviin osallistujien omia näkökulmia ja mielipiteitä käsiteltävistä aiheista, jotta helmistä ja toisista osallistujista voi oppia jotakin uutta. Osassa tehtävistä on mukana myös apukysymyksiä keskustelun helpottamiseksi.

Hartaudet ovat lyhyitä rauhoittumisen hetkiä illan päätteeksi. Jokaista hartautta varten on myös valmisteluohjeet, joista selviää huomioon otettavia asioita hartaudesta. Hartaustekstit voit lukea joko suoraan materiaalipaketista tai muokata niitä omaan suuhusi paremmin sopiviksi. Hartaus toimii ikään kuin illan aiheen purkuna ja tiivistelmänä, mutta se voi myös tuoda uusia näkökulmia helmeen. Jokaiseen hartauteen on valittu myös Nuoren seurakunnan veisut -laulukirjasta (2015) muutama sopiva biisiehdotus. Hartaudet toimivat

myös ilman musiikkia, mikäli säestystä ei ole saatavilla. Hartauksien taustalle voit myös valita itse musiikkia soitettavaksi levyltä tai puhelimelta.

Materiaalipaketin jokaisen illan lopusta löydät **listan tarvikkeista**, joita nuorten illan pitämiseen tarvitaan. Tarvikkeet ovat pääsääntöisesti piirustus- ja askartelutarvikkeita tai fläppitaulu/ruutu, jolle tulee saada asioita näkyviin. Tarvikelistan jälkeen on vielä pieni tila omille muistiinpanoille iltaa varten.

Illat on suunniteltu niin, että ne ovat mahdollisia toteuttaa pienillä ja suurilla kävijämäärillä. Esimerkiksi pienryhmätyöskentelyt ovat mahdollisia soveltaa myös yksilötehtäviksi tai vaikka koko ryhmän yhteisiksi. Kaikissa aktiviteeteissa on myös mukana suuntaa antava aika-arvio, mutta eniten ajankäyttöön vaikuttavat todennäköisesti ryhmän koko ja aktiivisuus. Koko illan ohjelman tulisi kuitenkin mahtua kahden tunnin aikarajoituksen sisään niin, että myös syömiseen riittää aikaa. Aktiviteetteja ja hartauksia voi luonnollisesti myös käyttää yksittäisinä poimintoina esimerkiksi leirikäytössä!

Rukoushelmien tutkimiseen valitut näkökulmat pohjautuvat Kauniaisten suomalaisen seurakunnan nuorilta isoskoulutusleirillä keväällä 2017 kerättyihin ajatuksiin rukoushelmistä sekä rukoushelmikirjoista nostettuihin aiheisiin. Lähdekirjoina on käytetty Kaisa Raittilan Martin Lönnebon rukoushelmet -teosta (2000), sekä Martin Lönnebon teoksia Rukoushelmet: elämän helmet (1996) ja Rukoushelmet: uskalluksen, elämänhalun, itsehillinnän ja Jumalan lähellä elämisen harjoitusta (2015). Pääpaino on pyritty pitämään nuorten itse nostamissa ajatuksissa. Seuraavalla sivulla on tiivistettynä nuorten illoissa käsiteltäviä aiheita.

Toivottavasti illat rukoushelmien ääressä ovat opettavaisia, ajatuksia herättäviä sekä tietysti hauskoja!

Joel Saikkonen

Helsinki 2017

RUKOUSHELMET

Nuorten illoissa käsiteltäviä aiheita lyhyesti.

Jumala-helmi: Millainen Jumala on? Jumalan monet roolit elämässämme – Isä, luoja, rakkaus, laki. Ihmisen pienuus Jumalan suuruuden rinnalla. Jumalan käsittämättömyys ja vilpitön huolenpito.

Hiljaisuuden helmet: Missä sinä rauhoitut parhaiten? Mistä hiljaisuus löytyy? Minkälainen on täydellinen rauhan tyyssija? Hiljaisuus antaa tilaa Jumalalle. Jumala kuulee hiljaisimmankin rukouksen.

Minä-helmi: Olenko minä täydellinen? Onko kukaan täydellinen? Millaisia ominaisuuksia arvostan itsessäni ja muissa? Ihminen on Jumalan kuva. Jokainen on arvokas.

Kasteen helmi: Mitä kaste merkitsee? Ristiäiset. Kirkolliset symbolit. Mokaaminen ja epäonnistuminen. Anteeksianto ja uudelleen aloittaminen.

Autiomaan helmi: Miksi teemme tyhmiä asioita? Kiusaukset ja houkutukset. Eksyminen. Jano.

Pyhän huolettomuuden helmi: Mistä löydän huolettomuuden ja rauhan? Jumalan huolenpito. Taakkojen jakaminen. Rauhoittuminen ja rentoutuminen. Hetkessä eläminen.

Rakkauden helmet: Miten rakkaus näkyy elämässämme? Millä tavoilla rakkautta voi osoittaa? Missä rakkautta näkee? Rakkauden kaksoiskäsky. Rakkauden teot. Jumalan rakkaus ja ihmisen rakkaus.

Salaisuuden helmet: Kenelle uskallan jakaa salaisuuden? Saako omia salaisuuksia olla? Unelmat, pelot, rakkaimmat ihmiset. Omien asioiden varjelu. Jumala tuntee meidät läpikotaisin.

Luomakunnan helmi: Miten maailmaa voidaan suojella? Mikä on minun vastuuni? Luominen. Ihmisen vastuu maailmasta. Ympäristön suojeleminen. Maailman tutkiminen. Maailma on Jumalan lahja ihmiselle.

Yön Helmi: Miten selviän surusta ja pelosta? Pitääkö kuolemaa pelätä? Kuolevaisuus. Kuoleman pelko. Elämän eläminen. Suru. Lohdutus. Kuoleman voittaminen.

Ylösousemuksen helmi: Mitä ylösousemus tarkoittaa? Mikä sen merkitys on nykyään? Ihme. Hämmästyminen. Helpotus. Toivo. Jeesus.

JUMALA-HELMI

Raamis

Aloitukset ja lämmittely (n. 10min)

Raamatunpätkät jaetaan osallistujille, ja ne voidaan lukea ääneen vapaassa järjestyksessä. Miettikää yhdessä jokaisen tekstin jälkeen, mikä oli Jumalan rooli kyseisessä pätkässä. Apukysymyksinä voidaan miettiä, asettaako Jumala rajoja, lupaako Jumala rakastaa, rakentaako Jumala jotakin? Onko Hän isä, rakkaus, laki, luonto...? Vääriä vastauksia ei ole!

- 1. Moos. 1:1
- 2. Kor. 1:3–4
- Ps. 139:13–18
- 2. Moos. 20:1–3
- Joh. 3:16

Jumalan roolit -tehtävä (n. 20min)

Lattialle asetetaan Jumalan erilaisia rooleja sisältäviä lappuja (liitteenä nuorten illan ohjeiden lopussa). Osallistujille luetaan erilaisia ilmiöitä, tapahtumia tai paikkoja. Jokainen osallistuja siirtyy seisomaan sen lapun päälle/ympäriin, joka vastaa omasta mielestä eniten Jumalan roolia kyseisessä tilanteessa tai ilmiössä. Esimerkiksi tilanteeseen "ihminen ikävöi läheistään" —> osallistuja voi valita menevänsä "lohduttaja"-lapun päälle seisomaan, jos kokee sen mielestään sopivaksi. Paikkojen löydyttyä osallistujilta voidaan kysyä syytä valittuun Jumalan rooliin. Vääriä vastauksia ei tietenkään ole!

Lisäkysymyksiä keskustelun herättämiseen:

- Miten Jumalan rooli näkyy konkreettisesti kyseisessä tilanteessa?
- Onko luettu tilanne tai ilmiö tuttu omasta elämästä?
- Mikä muu Jumalan rooli voisi mielestäsi sopia tähän kohtaan?

Osallistujat valitsevat mielestään sopivan Jumalan roolin seuraaviin kohtiin. Aikataulun mukaan voidaan käydä läpi kaikki kohdat tai vain osa niistä. Ohjaaja ja osallistujat voivat myös keksiä omia!

- Ihaillet kevään saapumista ja aurinkoa

- Koulukiusattu kävelee aamulla kouluun
- Sinulla on huono omatunto sanottuasi ilkeästi kaverillesi
- Hääjuhlat
- Kuulet kappaleen, johon tykästyt välittömästi
- Harrastuksesi tuottaa tulosta
- Pohdit tulevaisuuttasi
- Hauska ilta ystävien kanssa
- Lapsen saaminen

Nuorten ilta

Nimi- ja kuulumiskierros (n. 10min)

Osallistujat kertovat vuorollaan oman nimensä ja viime aikojen kuulumiset tiiviisti.

Jumala-olympialaiset (n. 30min)

Osallistujat pääsevät kilpailemaan leikkimielisesti Jumalan eri rooleissa suoriutumisessa. Jumala-olympialaisissa on kolme lajia: luominen, sääntöjen asettaminen ja huolenpito. Osallistujat kilpailevat lajeissa 3–4 hengen joukkueissa. Jos nuorten illassa on vähän osallistujia, voidaan kilpailla myös pareittain tai yksittäin. Illan ohjaajat toimivat kilpailun tuomareina. Olympialaisten voittajajoukkue voidaan palkita vapaavalintaisella yllätyspalkinnolla!

1. laji: Luominen

Osallistujat pääsevät testaamaan kykyjään monimutkaisen ja herkän maailman luomisessa! Jokaisen joukkueen tehtävä on rakentaa **kolmen minuutin** aikarajoituksen sisällä mahdollisimman korkea torni A4-paperiarkeista vapaalla tyylillä. Paperiarkkeja saa taitella ja leikellä, mutta ei liimata, teipata, nitaa tai ripustaa mihinkään. Tornin tulee seistä lattialla ilman tukea kymmenen sekunnin ajan, jotta suoritus hyväksytään. Toisten joukkueiden suorituksen häiritsemisestä seuraa oman joukkueen suorituksen hylkääminen. Korkein torni voittaa kierroksen!

HUOM! Kilpailussa voidaan ympäristöystävällisesti käyttää paperikeräyksestä löytyvää käytettyä paperia, ettei uusia arkkeja mene hukkaan.

2. laji: Sääntöjen asettaminen

Osallistujat pääsevät kokeilemaan muistiaan ihmisiä suojelevien sääntöjen ja lakien osaamisessa ja ymmärtämisessä. Joukkueet keräävät paperille niin monta yhteiskunnan sääntöä kuin kerkeävät **yhden minuutin** aikarajoituksen sisällä. Esimerkkejä yhteiskunnan säännöistä: lait, liikennesäännöt, ikärajat, kielletyt alueet, paloturvallisuusmääräykset yms. Eniten sääntöjä kerännyt joukkue voittaa kierroksen! Tuomarit päättävät sääntöjen yhteiskunnallisen pätevyyden.

Jokainen joukkue poimii kirjaamistaan säännöistä vapaavalintaisesti kaksi sääntöä. Kaikki osallistujat saavat vapaasti kommentoida miksi sääntö on olemassa, ja miltä sen on

tarkoitus suojella ihmisiä. Sääntöä voi myös kritisoida, jos siltä tuntuu. Kommenteista ei jaeta pisteitä, vaan niiden tarkoitus on lähinnä pohtia, miksi maailmassa on Jumalan ja ihmisen asettamia sääntöjä.

3. laji: Huolenpito

Joukkueille kerrotaan kolme erilaista ensiaputilannetta, joissa vaaditaan huolen pitämistä toisesta ihmisestä. Se joukkue, joka on onnistunut täyttämään huolenpidon vaatimat kriteerit (tai eniten kriteerejä) saa pisteen. Epäselvässä tasatilanteessa ensiavulliset yksityiskohtat voivat ratkaista tuomarien äänen. Eniten pisteitä (kolmesta) saanut joukkue voittaa kierroksen! Yksi joukkueen jäsen toimii huolenpitoa tarvitsevana henkilönä ja muut suorittavat huolenpidolliset toimenpiteet. Myös huolenpitoa tarvitseva henkilö saa osallistua joukkueen ajatustyöhön. Joukkueet saavat vuorotellen selittää muulle ryhmälle miten ovat toimineet tilanteessa, kun kaikki joukkueet ovat valmiita. Tilanteen ratkaisuun on aikaa **yksi minuutti**. **HUOM!** Tarkista ajankohtaiset ensiapuohjeet esimerkiksi Punaisen ristin nettisivuilta.

TILANNE 1

Kadulla makaa selällään aikuinen tajuton (ei kuollut) ihminen, joka ei herää. Miten toimitte?

Kriteerit:

- herättely (oletettu jo kysymyksessä, joten ei lasketa mikäli jää puuttumaan)
- hätäkeskukseen soittaminen
- henkilön hengityksen tarkistaminen (yksityiskohta: avaa hengitystiet nostamalla leukaa pystyyn, katso liikkeuko rintakehä, tunnustele ja kuuntele ilmavirtausta suusta ja sieraimista)
- kylkiasentoon kääntäminen
- hengityksen tarkkailu avun saapumiseen asti

(Lähde: Punainen Risti i.a. Tajuttoman aikuisen ensiapu. Viitattu huhtikuussa 2017)

TILANNE 2

Kaverisi liukastuu ja murtaa ranteensa. Miten toimit?

Kriteerit

- Tukekaa murtunut kohta liikkumattomaksi (yksityiskohta: omaa kehoa vasten pidellen/kolmioliinalla)
- Soittakaa ambulanssi tai toimittakaa kaveri muuten terveystieteiden keskukseseen.

(Lähde: Punainen risti i.a, Ensiapuohjeet. Murtumat. Viitattu huhtikuussa 2017)

TILANNE 3

Kadulla makaa selällään aikuinen ihminen, jota ei saada hereille ja joka ei hengitä. Miten toimitte?

Kriteerit

- Soittakaa hätänumeroon (yksityiskohta: aseta puhelu kaiuttimelle käsien vapauttamiseksi)
- Avatkaa hengitystiet (yksityiskohta: avaa hengitystiet nostamalla leukaa pystyyn)
- Aloita elvytys: 30 painelua + 2 puhallusta. HUOM! Tuorein ensiapuohje sisältää myös puhallukset, vaikka eriäviä käsityksiä voi olla. (yksityiskohta: painelun tempo on 100 painallusta minuutissa. Esimerkkikappale: Bee Gees – Stayin' Alive)
- Jatka elvytystä avun saapumiseen asti

(Lähde: Suomen Punainen Risti, 2016. Viitattu huhtikuussa 2017)

Hartaus

Valmistelu

Hartauteen tarvitaan paperilappuja osallistujien ajatusten keräämiseen. Laput ja kynät annetaan hartauden alussa osallistujille. Laput kootaan yhteen ja hartauden pitäjä lukee ne/osan niistä ääneen. Muuten tavalliset hartausvalmistelut; tilan rauhoittaminen ja kynttilän sytyttäminen.

Hartaus (5–10min)

Voimme yrittää kovasti tehdä perässä sitä mitä Jumala maailmassamme tekee. Keksimme uusia asioita, rakennamme lisää, yritämme hallita kaikkea, yritämme pitää huolta niistä jotka tarvitsevat apua. Osaammeko sitä yhtä hyvin kuin Jumala? Tarvitseeko meidän osata?

Rukoushelminauhassa Jumala-helmi on suurin kaikista. Suuri kultainen helmi on nauhan alku ja loppu. Sen läheisyydessä nököttävä, ihmistä edustava minä-helmi on pieni ja avuton, kuten ihminenkin on Jumalan edessä. Vaikka miten yrittäisimme, emme pystyisi ikinä saavuttamaan Jumalan suuruutta ja kykyjä. Onpa hyvä tuuri, että Jumalamme loi kauniin maailman, asetti turvalliset rajat suojelemaan meitä ja pitää lisäksi meistä huolta!

Yleinen näkemys Jumalasta on, että Hän on suuri ja pystyy mihin tahansa. Voisimme kuitenkin yhdessä kerätä pienen listan muista ominaisuuksista, joita yhdistämme Jumalaan; mitä sinulle tulee mieleen Jumalasta? Mitkä adjektiivit kuvaavat meidän Jumalaamme? Voitte kirjoittaa teille annetuille lapuille nimettömästi omia mielikuvianne Jumalasta. Yksikin ajatus riittää. ***Lappujen keruu ja ääneen lukeminen***

Tämä Jumala, jota yritämme kuvata erilaisilla adjektiiveilla, on oikeastaan aika mahdoton asia käsittää ihmismielellä. Tärkeintä kuitenkin on, että niinkin käsittämätön Jumala luvannut olla aina läsnä tukenamme ja turvanamme. Hän kestää kapinointimme ja epäilyksemme. Hän on meidän ensiapumme, kun satutamme itsemme ylittäessämme meitä suojelevia rajoja. Kun katsot tai kosket Jumala-helmeä, muista, että siinä Hän on vierelläsi. Meidän ei tarvitse onneksi pystyä samoihin asioihin, sillä Hän on jo pystynyt meidän puolestamme. Voimme kuitenkin aina yrittää tehdä parhaamme läheistemme hyväksi, vaikka sitten paineluelvyttämällä tai asettamalla suojelevia rajoja.

Rukous

Luetaan yhdessä Jumalan itse meille antama **Isä meidän** -rukous.

Biisiehdotuksia**NSV 2015:**

1. Katson sinun kättesi töitä
22. Lahjalaulu
27. Lapsuuden usko
61. Kuule minun ääneni
64. Tänään häneen uskon
101. Kuljeta ja johda

Tarvikelista

- Raamattu
- Liitteenä olevat laput raamikseen
- Paljon (kierrätys)paperia, A4-arkkeja
- Sekuntikello/puhelin
- Pienet paperilaput ja kynät hartauteen

MUISTIINPANOT

LIITE – RAAMISTEHTÄVÄ

LUOJA

LOHDUTTAJA

ISÄ

RAKKAUS

LAKI

LAHJOJEN

ANTAJA

HILJAISUUDEN HELMET

Raamis

Aloitukset ja lämmittely (n.15min)

Lukekaa seuraavat kohdat Raamatusta ja pohtikaa lämmittelykysymyksiä.

- Matt. 14:13
- Matt. 14:22–23
- Matt. 26:36
- Matt. 26:42–44
- Mitä Jeesus kaipasi näissä tilanteissa?
- Miltä tuntuisi olla jatkuvasti huomion keskipisteenä ja kaikkien tavoittelemana?
- Minkälaista Jeesuksen elämä olisi ollut, jos hänen aikanaan ihmisillä olisi ollut älypuhelimet?
- Miksi rukoushelminauhassa on eniten hiljaisuuden helmiä?

Rauhan tyyssija (n.15min)

Kaikki tarvitsevat välillä hiljaisia hetkiä ja rauhaa. Sanojen ja yleisen häseltämisen jättäminen taakse antaa tilaa omille ajatuksille ja suo aivoille lepo hetken ärsykkeistä. Ryhmälle annetaan A3-arkki ja nippu erilaisia kyniä, ja tehtävänä on piirtää **yhdessä ilman sanallista kommunikaatiota** osallistujien mielestä paras mahdollinen hiljaisuuden, rauhan ja rentoutumisen tyyssija. Paikka voi olla huone, rakennus, metsä, saari, kulkuväline; oikeastaan mikä vain! Kaikki osallistujat piirtävät yhtä aikaa. Aikaa piirtämiseen on 10 minuuttia, jonka jälkeen kaikki saavat kertoa ja perustella mitä ovat yhteiseen lepopaikkaan piirtäneet.

Lisäkysymyksiä ryhmälle:

- Onko lepopaikassa puhelimet ja tietokoneet mukana?
- Mitä lepopaikassa ei ainakaan tulisi olla?
- Kaipaako elämäsi kiirettä ja aikatauluja, vai viihtyisitkö lepopaikassa aina?
- Mitä hiljaisuus merkitsee sinulle? Koetko tarvitsevasi paljon hiljaisuutta?

Yhteisen rauhan tyyssijan kuvan voi ripustaa seinälle nuorten illan ajaksi!

Nuorten ilta

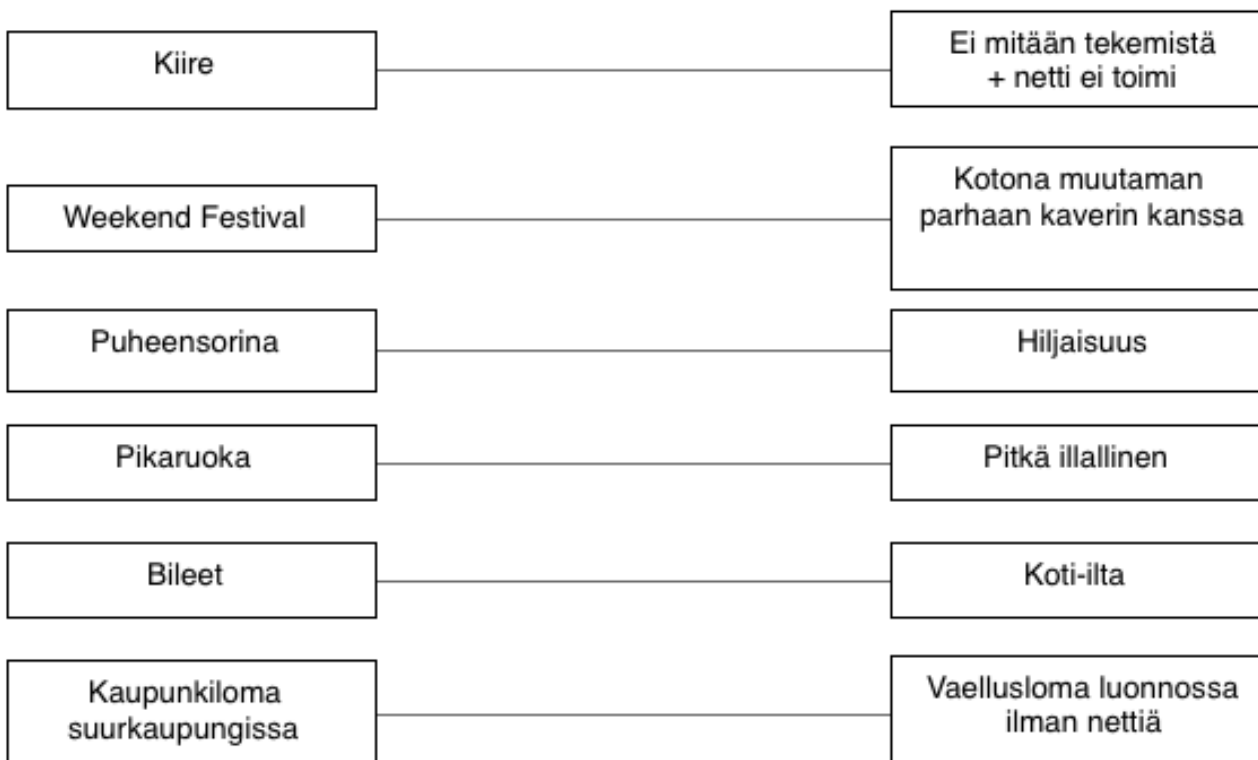
Kuulumiskierros + rauharinki (n.15min)

Osallistujat kertovat vuorotellen oman nimensä ja viime aikojen päällimmäiset kuulumiset. Lisäksi osallistujat kertovat illan aiheen mukaisesti vuorollaan muille, missä paikassa tai tilanteessa ja miten rauhoittuvat parhaiten. Paikan tai tilanteen ei ole pakko olla nimenomaan hiljainen. Joku saattaa rauhoittua parhaiten vaikka ruuhkabussissa. Osallistujien kanssa käydään läpi myös toinen kierros, jossa osallistujat esittävät muille ilman ääntä, mitä he ovat syöneet viimeksi.

Vauhtihirmu vai unikeko? (n.20min)

Osallistujat pääsevät äänestämään annetuista vaihtoehdoista itselleen mieluisimman asettumalla tilan päästä päähän ulottuvalle janalle. Vaihtoehdot edustavat valintaa rauhallisen ja vauhdikkaamman väliltä. Janalle voi asettua vapaasti sen mukaan, kuinka varmasti valitsisi toisen vaihtoehdoista. Osallistujilta voi kysyä janalle asettumisen jälkeen perusteluita valitusta kohdasta janalla. Kumpikaan janan pää ei luonnollisesti ole oikea tai väärä vastaus!

Miten asetut janalle seuraavien vaihtoehtojen välillä? (Vaihtoehtoja voi myös keksiä lisää)

Hartaus

Valmistelu

Hartaustila tulisi rauhoittaa meditatiivista hartautta varten niin, että kaikkien olisi mahdollisimman helppo olla hetki rauhassa. Tekstissä on merkitty tähdillä hetket, jolloin voi pitää lyhyen (noin 10-15 sekuntia) hiljaisen hetken. Hartaus kannattaa pitää rauhalliseen tahtiin ilman kiireen tuntua.

Hartaus (5–10 minuuttia)

Tämän illan hartaus on hiljaisuuden helmien mukaisesti pieni hiljentymisen ja hengittämisen tuokio. Ota rento asento ja laita silmät kiinni. Ole ihan pieni hetki yksin, vaikka ympärillä onkin kavereita. Keskitytään hetki pelkkään hengittämiseen. Välillä kiireen purkamiseen tarvitaan vain rauhallista hengittämistä ja tuuletusta rasitetulle mielelle. Hengitä kaikessa rauhassa.

Joskus iskee arki ahdistus. Tunnit eivät riitä velvollisuuksien hoitamiseen ja muiden miellyttämiseen. Tässä hetkessä sinun ei tarvitse hoitaa mitään näistä asioista. Juuri nyt sinulta ei vaadita mitään. Kaikki järjestyy. Hengitä sisään ihana toimettomuus ja hengitä ulos se asia, joka painaa mieltäsi.

Puhelin ilmoittaa jatkuvalla syötöllä tietoa, tunteita, viihdettä, uutisia ja hälytyksiä. Anna aivoillesi pieni hetki tuulettua tulvalta. Vastaa kaverillesi tai vanhemillesi hetken päästä, mutta anna ilmoitusten nyt jättää sinut hetkeksi rauhaan. Hengitä sisään pelkkää ilmaa, hengitä ulos päässä pyörivät ilmoitukset ja viestit, jotka kyllä jaksavat odottaa.

Maailma on täynnä meteliä ja kiirettä. Hiljaisuus on piilotettu sinne tänne meidän löydettäväksemme. Hiljaisuudessa on tilaa ajatuksille. Hiljaisuudessa on tilaa Jumalalle. Rukoushelminauhassa on kuusi hiljaisuuden helmeä, koska meidän ei aina tarvitse sanoa mitään. Jumala kuulee vaikka et puhu. Hengitä sisään rauha ja hiljaisuus, hengitä ulos päässä pyörivät sanat.

Jatka syvään hengittämistä rukouksen ajan.

Rukous

Rakas taivaallinen Isä.

Kiitos että saamme vetäytyä maailman melusta pienelle tauolle luoksesi.

Anna meille rauha, jolla selviämme kaikesta.

Kiitos, että olet luvannut olla aina kanssamme.

Kiitos, ettei meidän tarvitse suorittaa mitään sinun vuoksesi.

Sinä tuot vain rauhaa ja turvaa.

Kun koulu, ihmissuhteet, työ ja tulevaisuus ovat mielen päällä,

Sinä annat kärsivällisyyden, ilon ja rakkauden meille apuvälineiksi.

Kuulet sanattomat huolestamme, ja olet aina hiljaisena turvanamme.

Vaikka olisin yksin, olen silti kanssasi.

Minä olen Sinun.

Aamen.

Biisiehdotuksia

NSV 2015:

14. Hiljainen kaupunki

23. Maailman kaikissa kylissä

126. Olet valveilla

Tarvikelista

- Raamattu
- A3-arkki
- Piirustusvälineet

MUISTIINPANOT

MINÄHELMI

Raamis

Aloitus ja lämmittely (noin 10 minuuttia)

Lukekaa Raamatusta **Ps.139: 13–18** ja pohtikaa lämmittelykysymyksiä:

- Kuka on tämä “minä” luetussa raamatun tekstissä?
- Onko jokainen ihminen sinun mielestäsi ihme (ja miksi)?
- Jos sinulla olisi mahdollisuus tietää tarkalleen, mitä Jumala on sinun koko elämällesi kaavaillut, haluaisitko tietää?

Päiväni Luojana -tehtävä + keskustelu (noin 20 minuuttia)

Osallistujat saavat paperia ja kyniä. Jokaisen tehtävä on piirtää paperille omasta mielestään täydellinen ihminen ja kirjoittaa tämän ympärille kymmenen luonteenpiirrettä, jotka kuvaavat täydellistä ihmistä sekä viisi luonteenpiirrettä, joita täydellisellä ihmisellä ei omasta mielestään ainakaan ole. Valmiit kuvat ja luonteenpiirteet esitellään muille osallistujille, kun kaikki ovat valmiita. Aikaa annetaan noin 10 minuuttia.

Kysymyksiä esittelyn jälkeen:

- Kuinka samanlainen koet olevasi täydellisen luomuksesi kanssa?
- Tunnetko ketään tällaista ihmistä?
- Miksi Jumala pitää meitä täydellisinä luomuksinaan, jos emme omasta mielestämme ole täydellisiä?
- Miksi rukoushelminauhassa Minä-helmi on niin lähellä Jumala-helmeä?

Piirretyt kuvat kerätään talteen illan hartautta varten. Halutessaan piirroksen voi myös ottaa itse talteen.

Nuorten ilta

Omakuva (noin 5–10 minuuttia)

Osallistujille jaetaan tusseja sekä pala paperia jokaiselle (puolikas A4-arkki riittää). Tehtävänä on piirtää paperille omakuva. Tehtävä toteutetaan pitämällä paperiarkkia toisella kädellä omien kasvojen edessä (kiinni kasvoissa), ja piirtämällä toisella kädellä paperin “läpi” omat kasvot. Kuva täytyy piirtää kokonaan valmiiksi kasvojen edessä eikä välissä saa kurkkia tulosta. Piirtäessä kannattaa olla varovainen, ettei tussi mene paperin reunan yli omaan naamaan! Jokainen voi joko piirtää omalla vuorollaan, pareittain, ryhmissä tai kaikki yhtä aikaa.

Lopuksi osallistujat voivat vuorotellen esitellä koko ryhmälle itsensä ja oman lopputuloksensa ja kertoa, mitä mieltä he ovat omakuvastaan. HUOM: Osallistujia pyydetään pitämään kuva tallessa (kädessä, taskussa, omalla istuimella) seuraavaa ohjelmaa varten.

Ominaisuustori (15-20 minuuttia)

Osallistujille jaetaan satunnaisesti kolme pientä lappua (laput liitteenä), joissa lukee erilaisia ihmisen ominaisuuksia tai luonteenpiirteitä. Osallistujien tehtävänä on käydä saaduilla ominaisuuksilla vaihtokauppaa muiden kanssa löytääkseen itseään parhaiten kuvaavat kolme ominaisuutta. Tilassa kuljetaan vapaasti, kunnes on saatu haltuun sopivaksi koetut laput, minkä jälkeen voi istua takaisin alas.

Osallistujia pyydetään kirjoittamaan omat kolme ominaisuutta aiemmin piirretyn omakuvan viereen tai sen kääntöpuolelle. Jokainen osallistuja kertoo vuorollaan omat ominaisuutensa ja voi avata niitä muille. Jos käteen on jäänyt jokin väärä luonteenpiirre, jota ei ole saanut vaihdettua, voi osallistuja keksiä itselleen uuden tai kertoa, miksi kyseinen ominaisuus ei kuvaa häntä.

Apukysymyksiä itsestä kertomiseen:

- Pidätkö tästä piirteestä itsessäsi?
- Onko sinulla ollut aina tämä piirre?
- Mitä hyötyä tästä piirteestä voi olla?
- Onko perheessäsi paljon samanlaisia luonteenpiirteitä?

Kierroksen lopuksi ohjaaja kerää omakuvat ja ominaisuuskortit talteen. Kortit voidaan käyttää myöhemmin uudestaan ja omakuvia käytetään osana hartautta.

Hartaus

Valmistelu

Asettele aiemmin tehdyt täydelliset ihmiset sekä omakuvat esimerkiksi lattialle tai seinälle niin, että jokainen näkyy selvästi. Muuten tavalliset hartausvalmistelut: tilan rauhoittaminen ja kynttilän sytyttäminen. Huomioi, että rukous luetaan kaikurukouksena rivi kerrallaan.

Hartaus (5–10 minuuttia)

Jokainen pääsi tänään piirtämään itsestään kuvan. Kuvasta ei välttämättä tullut kovin hieno, koska se piirrettiin näkemättä omia kasvoja. Tiedämme kuitenkin, että piirroksen takana ollut ihminen on kaunis ja hyvä sellaisenaan, vaikka ei sitä aina itse osaisi myöntää tai kuvata paperille. Suuri osa meistä rakentaa aina välillä itsestään mielessään pilakuvan, vääristyneen ja rikkinäisemmän ihmisen, joka ei miellytä ja saattaa aiheuttaa pahan mielen. Näinä hetkinä mieli voi olla maassa ja tuntuu vaikealta tsemptata muiden seurassa, etenkin jos herää kateus muiden ihmisten hyviä ominaisuuksia kohtaan. Silloin muut saattavat näyttäytyä täydellisinä luomuksina, joita raamiksessä piirrettiin, mutta oma olo on kuin näillä vaikeasti tuherretuilla teoksilla.

Kun oma ulkonäkö, epävarmuus tai epätäydellisyys painavat mieltä, on tärkeää muistaa, että kaikki tuntevat näitä samoja tunteita silloin tällöin eikä kenenkään tarvitse kantaa niitä itse. Usein meiltä unohtuu, että muut ihmiset näkevät meissä huononakin päivänä sen saman ihmisen, jonka me näemme peilistä parhaina päivinä. Kukaan meistä ei ole se pilakuva, jonka itsestämme maalaamme.

Jumalalla on meistä kaikista ehdottomasti paras taiteilijan silmä ja taito luoda täydellisyyttä. Siinä missä näemme itsessämme puutteita ja korjattavaa, Jumala näkee täydellisyyttä. Siinä missä vertailemme itseämme ankarasti toisiin ihmisiin, Jumala näkee parhaan luomuksensa. Aina kun katsot tai kosket rukoushelminauhan Minä-helmeä, muista, että sinä olet Jumalan vieressä turvassa, Hänen silmiensä alla kauniina helmenä. Muista katsoa itseäsi ja muita samalla rakkaudella. Sinä olet Jumalan kuva.

Rukous

Rakas taivaallinen Isä.

Kiitos minusta, kiitos Sinusta, kiitos meistä jokaisesta.

Kiitos rohkeista, iloisista, hiljaisista ja aamu-unisista.

Kiitos aamuvirkuista, stressaajista, pitkäpinnaisista ja skarpeista.

Kiitos sosiaalisista, salaperäisistä, terävistä ja söpöistä.

Kiitos unelmoijista, vakavista, tunnollisista ja uteliaista.

Kiitos nauravaisista, impulsiivisista, lupsakoista ja herkistä.

Kiitos herkkusuista, yökyöpeleistä, ahkerista ja energisistä.

Kiitos minusta, kiitos Sinusta, kiitos meistä jokaisesta.

Minä olen ihme, suuri ihme, ja kiitän sinua siitä.

Aamen.

Biisiehdotuksia**NSV 2015:**

12. Tilkkutäkki

31. Kaksi tavallista kättä

32. Kahden maan kansalainen

Tarvikelista

- Rukoushelmet
- Raamattu
- Paperia
- Piirustusvälineet
- Ominaisuustori-laput (leikattuina)

MUISTIINPANOT

LIITE – OMINAISUUSTORI (60 ominaisuutta)

AHKERA	IMPULSIIVINEN	JÄRJESTELMÄL- LINEN	KEKSELIÄS
LUKUTOUKKA	JOUSTAVA	MIETTELIÄS	MÄÄRÄTIETOINEN
OPTIMISTINEN	HERKKUSUU	ROHKEA	SALAPERÄINEN
SKARPPI	YÖKYÖPELI	ILOINEN	AAMU-UNINEN
LUPSAKKA	HERKKÄ	VAKAVA	TUNNOLLINEN
SÖPÖ	SOSIAALINEN	AHKERA	ENERGINEN
SÄÄSTÄVÄINEN	TARKKA	UNELMOIJA	URHEILULLINEN
TÄSMÄLLINEN	PUHELIAS	NAURAVAINEN	PIIRTÄJÄ
OMA-ALOITTEINEN	POLIITTINEN	KOHTELIAS	ITSENÄINEN
KUNNIANHIMOINEN	JOHTAJA	MUSIKAALINEN	PITKÄPINNAINEN
SANAVALMIS	SUVAITSEVAINEN	TEMPERAMENTTINEN	TUNTEELLINEN
RAUHALLINEN	BILETTÄJÄ	KÖMPELÖ	KANNUSTAVA
SUORAPUHEINEN	STRESSAAJA	AAMUVIRKKU	VIIHDYN KOULUSSA
MAAILMANMATKAAJA	SOHVAPERUNA	YMPÄRISTÖN SUOJELIJA	ELÄINRAKAS
KOVAÄÄNINEN	TYYNI	PELAAJA	SOMEADDIKTI

KASTEEN HELMI

Raamis

Aloitukset ja lämmittely (noin 10 minuuttia)

Lukekaa Raamatusta **Matt. 3:13–16** ja pohtikaa lämmittelykysymyksiä:

- Miksi ihmisiä kastetaan?
- Mitä kasteessa saadaan?

Nimien juhlaa (noin 15 minuuttia)

Suomessa (lapsen) kastejuhlaan liittyy usein nimen antaminen kastettavalle. Lukuisat suomalaiset nimet pohjautuvat Raamatusta löytyvien henkilöiden nimiin ja monia nimiä on lyhennetty ja taivuteltu meille tutuilta kuulostaviksi etunimiksi. Raamatullisilla nimillä on monenlaisia merkityksiä alkuperäisellä kielellään, eikä moni suomalainen tiedä oman nimensä alkuperäistä sanomaa.

Raamoksen osallistajat saavat selvittää netin avulla nimien alkuperiä ja merkityksiä! Esimerkiksi Wikipediasta ja nimikirja.fi -sivustolta löytyy kattava kokoelma etunimiä ja niiden juuria ja merkityksiä. Ennen tiedon etsimistä osallistajat voivat yrittää arvata nimen alkuperää. Esimerkiksi Marko-nimen alkuperäksi voisi veikata Raamatun Markusta.

Osallistajat ottavat selvää:

- a) omien etunimien alkuperä ja tarkoitus
- b) seuraavien nimien alkuperä ja tarkoitus: Juhani, Liisa, Jarkko, Matias, Kristiina, Anna, Joel, Kaapo, Kimi, Nelli, Peppi

Lopuksi osallistajat saavat keksiä viisi uutta nimeä. Nimet voivat olla sukupuolineutraaleja tai sukupuolellisia. Nimien kehittämisessä voidaan käyttää vastaavanlaista sanojen yhdistelyä kuin monissa vanhoissa nimissä, esim. Aslak = Ós (Jumala) & lác (peli, leikki, taistelu, uhraus). Esimerkiksi ominaisuudet "pitkä" ja "ahkera" voisivat nimenä olla Pitkerä tai Atka!

Nuorten ilta

Nimi- ja kuulumiskierros + viimeisin moka (noin 10 minuuttia)

Osallistujat kertovat nimensä ja viime aikojen kuulumiset. Lisäksi jokainen voi kertoa muille viimeisimmän tekemänsä mokauksen, pienen tai ison. Mokailuaiheeseen palataan hartaudessa!

Tietovisa (noin 15-20 minuuttia)

Suuri osa nuorten illan osallistujista on itse saanut kasteen tai on saattanut olla mukana kastejuhlassa. Kastejuhlassa ja muissakin kirkollisissa menoissa istuneena monet ovat voineet nähdä kirkossa olevia symboleja, joiden tietämyksestä kisaillaan tässä nuorten illassa. Tietovisaan osallistutaan joukkueina (3–5 joukkuetta), joiden tarkoitus on nimetä ja parhaansa mukaan selittää kirkossa esiintyvää symboliikkaa. Liitteenä olevat symbolit voidaan piirtää etukäteen fläppitaululle tai heijastaa seinälle, tai vaihtoehtoisesti peliä voidaan pelata piirrä ja arvaa -tyylisesti.

Ensimmäisenä oikein vastannut joukkue saa pisteen. Pelin vetäjä saa itse arvioida, oliko joukkueen selitys tarpeeksi hyvä! Seuraavalla sivulla olevat symbolien selitykset on referoitu Ihan sama – eilen tänään ja ikuisesti -rippikoulun oppikirjasta.

Pelin lopuksi joukkueiden pisteet lasketaan, mutta kaikki saavat saman palkinnon. Yhteinen palkinto toimii ikään kuin vertauskuvana kasteessa saadusta Pyhän Hengen lahjasta; vaikka peli menisi hyvin tai huonosti ja vaikka olisi vastannut oikein tai väärin, on palkinto kaikille sama. Selviämme kaikki voittajina! Pelin alussa voidaan esitellä palkintoa ja sanoa voittajien saavan sen pelin päätteeksi. Palkinto voi esimerkiksi olla karkkia tai muuta herkkua, josta riittää kaikille pelaajille. Pelaajille voidaan esitellä yhteinen voitto esimerkkinä hyvässä kasteen hengessä pelatusta pelistä!

Α Ω

= Alfa & Omega. Jeesus sanoo: "Minä olen A ja O, alku ja loppu."

= ICHTHYS (kala). Kristittyjen salainen merkki vainojen aikana.

INRI

= IESUS NAZARENUS REX IUDAEORUM. Jeesus Nasaretilainen, juutalaisten kuningas luki ristillä Jeesuksen pään yllä.

=Usko, toivo, rakkaus. Risti symboloi uskoa, ankkuri ikuisen elämän toivoa ja sydän Jumalan rakkautta ihmistä kohtaan.

=Pyhä Henki. Jeesuksen kasteessa Pyhän Hengen kerrotaan laskeutuneen Jeesuksen ylle kyyhkysen muodossa. (Mark.)

=Tiekirkko. Tällä merkillä varustetut kirkot ovat avoinna vierailijoille myös keskellä viikkoa. (Ei varsinaisesti kristillinen symboli)

= Kristusmonogrammi. Kreikan kielen kirjaimet khi ja rho toimivat lyhenteenä sanasta Kristus (voideltu).

= Kolminaisuus. Kolmikulmio symboloi Jumalan kolminaisuutta, silmä symboloi Jumalan kaikkinäkevää silmää.

Hartaus

Valmistelu

Hartauteen kuuluu yksi erä yhdessä pelattavaa hirsipuu-peliä fläppitaululla tai ruudulla. Hirsipuun sijasta taululle voidaan piirtää esimerkiksi kolme kummuilla olevaa ristiä. Tällöin myös pieleen menevä peli kääntyy ikään kuin voitoksi kaikille! Osallistujat yrittävät arvata sanat: LUPAALOITTAU UUEDELLEEN. Muuten tehdään tavalliset hartausvalmistelut eli tilan rauhoittaminen ja kynttilän sytyttäminen.

Hartaus (5–10 minuuttia)

Illan teemana on ollut rukoushelminauhan Kasteen helmi. Kasteessa saamme lahjaksi Pyhän Hengen, joka kulkee mukanaamme koko elämän läpi. Se rohkaisee, lohduttaa, kulkee mukanaamme ja antaa meille uskon. Pyhä Henki antaa meille viisautta silloin, kun olemme itse mokailleet tai tehneet väärin. Pyhän Hengen läsnäolo ja tehtävä ei ole välttämättä helppo asia käsittää kenellekään meistä, mutta kenties riittää, kun jatkamme oloamme kuten ennenkin, kiitollisina suojelusta ja lahjoistamme.

Pääsette tänään jatkamaan illan tietovisailua myös hartaudessa, kun pelaamme erän hirsipuuta. Ratkaisu liittyy kasteeseen ja illan aikana käytyihin aiheisiin.

hirsipuun ratkaiseminen

Haettu sanayhdistelmä oli "lupa aloittaa uudelleen". Kun rukoilemme Kasteen helmen kanssa, voimme aloittaa taas puhtaalta pöydältä. Sanotaan, että kaste pesee meidän syyllisyytemme pois ja antaa luvan aloittaa taas uudelleen. Aina kun mokaat, sähläät tai teet väärin, olet oikeutettu aloittamaan uudelleen ja olet edelleen hyväksyty. Mikään sana tai teko ei käänne Jumalaa pois sinulta. Vaikka sinä et uskoisi Jumalaan, Jumala uskoo sinuun.

Rukous

Rakas Jumala.

Emme aina osaa ajatella ja käyttäytyä järkevästi.

Toimimme toisiamme ja Sinua vastaan.

Sinä olet kuitenkin ottanut meidät lapsiksesi.

Peset meidät kasteella puhtaiksi.

Kiitos että saamme aloittaa aina uudelleen.

eikä mikään saa Sinua hylkäämään meitä.

Aamen.

*Biisiehdotuksia***NSV 2015:**

- 8. Anna mun etsiä
- 9. Rakkaus on lahja Jumalan
- 22. Lahjalaulu
- 32. Kahden maan kansalainen
- 129. Isä, jää meitä rakastamaan

Tarvikelista

- Raamattu
- Fläppitaulu/ruutu

MUISTIINPANOT

AUTIOMAAN HELMI

Raamis

Aloitus ja lämmittely (noin 10 minuuttia)

Lukekaa Raamatusta **Matt. 4:1–11** ja pohtikaa lämmittelykysymyksiä:

- Miksi Jeesus ei tehnyt niin kuin Paholainen kehotti?
- Mitä jos Jeesus olisi seurannut Paholaisen ohjeita? Mitä olisi tapahtunut?
- Millä tavoin osaat itse vältellä kiusauksia arjessa? (esim. laiskottelu, myöhään valvominen ennen aikaista herätystä, lintsaminen)

Näin–ei näin–sarjakuvat (noin 20 minuuttia)

Osallistujat toimivat kolmessa ryhmässä, joista jokainen piirtää kaksi lyhyttä sarjakuvastriippiä (2-4 ruutua). Sarjakuvissa esiintyy jokin tilanne, jossa päähenkilön/-henkilöiden tulee tehdä päätös kiellettyjen houkutusten seuraamisen ja itsekurin väliltä. Houkutus voi tulla päähenkilöltä itseltään tai ulkoiselta tekijältä kuten luetussa Raamatun tekstissä.

Ensimmäinen sarjakuva näyttää houkutusten perässä menemisen ikävät seuraukset.

Toisessa sarjakuvassa päähenkilö toimii oikein positiivisin seurauksin. Ryhmät saavat päättää sarjakuvan tilanteen itse, mutta ryhmien kesken jaetaan miljööt, joissa arjen houkutukset esiintyvät: **koulu**, **koti** ja **vapaa-aika**. Kun sarjakuvat ovat valmiita, ryhmät esittelevät tuotoksensa muille.

Nuorten ilta

Nimi- ja kiusauskierros (noin 10–15 minuuttia)

Osallistujat kertovat vuorotellen oman nimensä, viimeaikojen kuulumiset ja yhden pahan tavan tai kiusauksen, joka heillä on. Pahat tavat voivat olla pieniä juttuja, joihin suuri osa ihmisistä sortuu: myöhästely, tuhlailu, ruma kielenkäyttö yms. Kenenkään ei tarvitse jakaa mitään itseään nolaavaa!

Kiusaussalaatti (noin 15–20 minuuttia)

Kiusaussalaatti toimii samaan tapaan kuin hedelmäsalaatti-peli. Osallistujat istuvat ringissä niin, että tuoleja on yksi vähemmän kuin pelaajia. Yksi pelaaja seisoo ringin keskellä ja kertoo jonkin asian, tässä tapauksessa jonkin oman kiusauksen tai huonon tavan, jonka jakavat pelaajat vaihtavat ringissä istuinta. Keskellä oleva pelaaja yrittää päästä itsekin istumaan jollekin vapautuvista tuoleista. Ringin keskelle joutuu aina se, joka jää ilman istumapaikkaa.

Kiusaussalaatissa keskellä oleva pelaaja kertoo ryhmälle jonkin pienen kiusauksen tai pahan tavan, jonka kokee omakseen. Saman kiusauksen tai tavan kanssa elävät vaihtavat paikkaa ringissä. Pelissä voidaan käyttää samoja asioita, joita nimikierroksella nousi esiin. Vieressä istuvan pelaajan kanssa ei saa vaihtaa paikkaa. HUOM! Pelaajia ei kehoiteta kertomaan pahasti mieltä painavia tai nolottavia asioita itsestään. Jos pelaaja ei keksi tai halua sanoa mitään omakohtaista kiusausta, hän voi myös keksiä, minkä vain itseensä liittymättömän asian tai valita esimerkin listalta.

Esimerkkejä:

- Myöhästely
- Pommiin nukkuminen
- Asioiden jättäminen viime tinkaankin
- Lunttaaminen
- Roskaaminen
- Kynsien pureskelu
- Ruma kielenkäyttö
- Kotitöistä luistaminen
- Liian lyhyet yöunet
- Puhelimen räplääminen seurassa

Hartaus

Valmistelu

Hartauden toteutukseen tarvitaan suolaa ja vettä. Hartauden alussa osallistujat saavat kämmenselälleen pienen ripauksen suolaa (puoli teelusikallista tai vähemmän) sekä toiseen käteen lasillisen vettä. Kun kaikki ovat saaneet oman annoksensa, osallistujat nuolaisevat suolan kämmenselältään. Vesilasin saa juoda vasta kun hartaudessa kehoitetaan niin (tai jos suolaisuus alkaa tuntua liian ikävältä). Suolalla demonstroidaan autiomaan aiheuttamaa kuivuutta ja janoa ja vedellä taas helpotusta autiomaan koettelemuksista.

Hartaus (5–10 minuuttia)

Tämän nuorten illan aiheena on Autiomaan helmi. Olemme puhuneet meitä hännäävistä kiusauksista ja koettelemuksista, jotka ajavat meitä väärille teille kohti autiomaata. Saitte käteenne hieman suolaa, jonka avulla voitte nyt muistuttaa itseänne, miltä autiomaan aiheuttama jano tuntuu. Älkää kuitenkaan vielä ottako vettä helpotukseksi, saatte siihen kohta luvan.

Suolan nuolaisu

Autiomaassa ihminen on eksynyt, janoinen, yksinäinen ja uupunut. Autiomaan helmessä ovat kaikki ne asiat, jotka tekevät elämästämme välillä yhtä suurta autiomaata:

Kiusaukset vievät meitä väärään suuntaan.

Kuihdutamme valinnoillamme elinympäristöämme.

Etäännyimme lähimmäisistämme olemalla epäreiluja.

Lyömme kädellä, joka on luotu hyväilemään.

Ilkeät sanat tuntuvat kuivuutena suussa.

Haalimme jatkuvasti lisää turhaa omaisuutta, jolla vain kasvatamme janoamme.

Olemme henkisesti eksyksissä, kun emme tiedä, mitä tulisi tehdä seuraavaksi.

Autiomaan helmi ei ole kuitenkaan lohдутon. Voimme jakaa kiusauksemme ja taakkamme muiden kanssa, eikä autiomaata enää olekaan niin tyhjä. Autiomaahan voimme haudata kaiken tarpeettoman ja keskittyä niihin asioihin, jotka elämässä ovat oikeasti tärkeitä. Olemme autiomaassa aina Jumalan kanssa. Jumala osaa sammuttaa sen janon, jonka olemme itsellemme aiheuttaneet. **Voitte nyt juoda vesilasinne.**

Rukoillaan yhdessä.

Rukous

Rakas Jumala

Kiitos siitä, että haluat opastaa meitä, kun olemme eksyksissä autiomaassa

Kiitos kun sammutat janon, jota osaamme itse lähinnä pahentaa

Auta meitä keskittymään elämässä siihen, mikä on olennaista

Lohduta meitä autiomaassamme ja taluta meidät turvaan

Aamen.

Biisiehdotuksia

NSV 2015:

61. Kuule minun ääneni

91. Sitkeä sydän

101. Kuljeta ja johda

129. Isä, jää meitä rakastamaan

Tarvikelista

- Raamattu
- Paperia
- Piirustusvälineet
- Tuoleja
- Suolaa
- Vettä
- Vesilaseja

MUISTIINPANOT

PYHÄN HUOLETTOMUUDEN HELMI

Raamis

Aloitus ja lämmittely (noin 10 minuuttia)

Lukekaa Raamatusta **Matt. 6:25–34** ja pohtikaa lämmittelykysymyksiä:

- Miten tämä kohta liittyy huolettomuuden helmeen?
- Miksi Jumala kehottaa meitä olemaan huolehtimasta?
- Miten me voimme edistää huolettomuutta omassa ja muiden elämässä?

Jumalan huolenpito -muistipeli (noin 15 minuuttia)

Nuorten illan ohjeiden lopussa on liitteenä laput muistipeliä varten. Pelissä yhdistellään luetun raamatunkohdan lauseenpätkiä perinteisen muistipelin säännöin. Osallistujat kääntävät kukin vuorollaan kaksi ylösalaisin olevaa korttia. Jos korteissa olevat lauseenpätkät sopivat yhteen, pelaaja saa kortit itselleen. Parin löytänyt pelaaja saa uuden vuoron. Jos korteissa olevat tekstit eivät sovi yhteen, kortit käännetään takaisin ylösalaisin samaan kohtaan. Kaikkien parien löydyttyä pelin voittaa se pelaaja, jolla on eniten löydettyjä pareja. Parit on myös varmuuden vuoksi värikoodattu yhdistämisen helpottamiseksi.

Nuorten ilta

Aloituskierros (noin 10 minuuttia)

Nuorten ilta aloitetaan nimi- ja taakankevennyskierroksella. Kierroksella jokainen osallistuja kertoo vuorollaan oman nimensä sekä yhden pienen kiirettä aiheuttavan, stressaavan tai mieltä painavan asian. Asian kannattaa olla tarpeeksi pieni, että asian kehtaa ryhmässä jakaa (esimerkiksi kiire, kesätyöt, koulustressi yms. yleiset huolenaiheet), mitään henkilökohtaista ei tarvitse paljastaa. Kun huoli on jaettu, muut ringissä olevat lohduttavat yhteen ääneen sanoen "Kaikki kyllä järjestyy". Vieruskaverit voivat myös taputtaa olalle!

Piirrä biisi (noin 30 minuuttia)

Nuorten illan ohjaaja valitsee etukäteen kolme tai neljä (aikataulun mukaan) tyyleitään erilaista musiikkikappaletta, jotka osallistujien tulee kuvittaa paperille. Jokainen osallistuja saa oman paperin ja muutaman vapaasti valitsemansa kynän/tussin/liidun. Kun työntekijä laittaa valitsemansa kappaleen soimaan kaiuttimista, jokainen piirtää omalle paperilleen kappaleen herättämiä mielikuvia täysin vapaasti. Musiikki voi esimerkiksi tuoda mieleen maisemia, hahmoja, värejä, muotoja, tunnelmia, ajanjaksoja tai tilanteita. Jokainen tekee kuvansa yksin. Kaikki omat kuvat voidaan piirtää yhdelle arkille, jos osallistujia pyydetään rajaamaan paperille tilaa kolmelle tai neljälle kuvalle.

Kun kappale loppuu, jokainen osallistuja esittelee vuorollaan, mitä paperille syntyi. Osallistujien kanssa voidaan yhdessä pohtia syitä siihen, jos useissa kuvissa esiintyy samanlainen teema tai jos kaikki kuvat ovat aivan erilaisia.

Apukysymyksiä kuvien läpikäyntiin:

- Oliko kappale tuttu entuudestaan?
- Miten kappaleen tempo vaikutti mielestäsi kuvan syntymiseen?
- Tuoko joku muu tuttu kappale mieleesi samanlaisia ajatuksia?
- Piditkö kappaleesta?

Laulujen piirtäminen ja kuvien jakaminen on keskittymis- ja rentoutumisharjoitus, jonka aikana mahdollisesti mieltä painavat huolet siirtyvät taka-alalle. Osallistujia voikin kehottaa ottamaan tehtävän vastaan rentoutumisen ja mielen tuulettamisen kannalta, yhtenä tapana harjoittaa Pyhän huolettomuuden helmen rukousta. Harjoituksessa oma mielikuvitus pääsee valloilleen ja muiden luomat tuotokset voivat avata yllättäviä näkökulmia yhdessä kuunneltuun kappaleeseen. Kappaleiden nimet kannattaa kertoa vasta kuuntelun jälkeen, etteivät ne ohjaile mielikuvia jo ennen musiikin kuuntelua. Lisäksi instrumentaalikappaleet ja muut kuin suomenkieliset laulut helpottavat oman mielikuvituksen vapautumista, kun sanoitukset eivät vaikuta ajatuksiin.

Illan ohjaaja voi vapaasti valita soitettavat kappaleet. Ohessa myös ehdotuksia kappaleista, joita on käytetty aiemmin Kauniaisissa kaksikielisen mielenterveysryhmän sekä Vantaalla NiceHearts ry:n naisten ryhmän kanssa tehdyssä harjoitteessa:

- Auteur Jazz – Cunning Peddler (Cunning Album, 2011)
- Kingston Wall – Istwan (II, 1998)
- Iiro Rantala with Adam Baldych & Asja Valcic – Freedom (Anyone With A Heart, 2014)
- The Five Corners Quintet – Kerouac Days In Montana (Hot Corner, 2008)
- Pharrell Williams – Happy (Girl, 2014)
- Kate Bush – In Search Of Peter Pan (Lion Heart, 1978)
- Danger Mouse, Daniele Luppi – Theme Of “Rome” (Rome, 2011)

Kaikki kappaleet löytyvät Spotify-suoratoistopalvelusta (keväällä 2017). Tempo ja tunnelma vaihtelevat kappaleiden välillä, jotta syntyvien kuvien välille saadaan vaihtelua ja keskittyminen helpottuu.

Hartaus

Valmistelu

Hartauteen kuuluu tarina, joka löytyy Kerron sinulle tarinan – Tarinoita rippikoulu- ja nuorisotyöhön -kirjasta (LK-kirjat 2002). Tarina on alun perin eteläamerikkalainen kansantarina kalastajasta ja liikemiehestä, ja siitä löytyy useita versioita sovitettuna eri maiden kulttuureihin. Tarinan on sovittanut suomalaiseen kulttuuriin Hidasta elämää -blogisti ja hyvinvointiluennoitsija ja -kouluttaja Sanna Wikström. (Wikström 2011. Hidasta [elämää.fi](http://elamaa.fi))

Hartauteen riittää tavalliset hartaustilan valmistelut: valaistuksen himmentäminen, kynttilän sytyttäminen, tilan rauhoittaminen.

Hartaus (5–10minuuttia)

Tarina:

Eräs suomalainen toimitusjohtaja oli jäänyt lomalle lääkärin määräyksestä. Lääkärin ohjeen mukaan hän kävi joka aamu rauhoittavalla kävelyllä metsässä. Metsän siimeksessä vastaan tuli vanha koulukaveri.

”Ai, olet vuosilomalla vai?” toimitusjohtaja kysyi.

”En ole. Olen yrittäjä, ja tein jo päivän työni, nyt päätin lähteä virkistäytymään”, koulukaveri vastasi.

”Mutta päivähän on vasta aluillaan. Eikö tällainen hieno päivä kannattaisi käyttää tehokkaasti?” kysyi toimitusjohtaja.

”Sain jo kaiken tarvittavan tehtyä tälle päivälle. Huomenna sitten taas jatkan”, sanoi koulukaveri innostuneesti.

”Mutta... mitä aiot tehdä koko loppupäivän?”

Koulukaveri katsahti ylöspäin ja hymyili. ”Nautin päivänvalosta ja metsästä, lenkkeilen, luen, teen rauhassa ruokaa, lepäilen, leikin lasteni kanssa ja iltaisin juttelemme vaimoni ja ystäväni kanssa teekupposen ääressä. Minulla on kovasti tekemistä.”

Toimitusjohtaja naurahti ja ojensi ryhtiään. ”Minulla on ekonomin tutkinto, ja voisin auttaa sinua maksimoimaan tuloksiasi ja tehostamaan työntekoasi. Sinun kannattaisi käyttää päivät hyödyksesi, jotta voit laajentaa yritystäsi. Ensin voisit laajentaa bisnesideaasi, ja myöhemmin voisit perustaa useampia yrityksiä eri paikkakunnille. Voisit omistaa kokonaisen ketjun!”

Hän jatkoi: ”Sinun ei kannata aluksi pitää montaa työntekijää vaan tehdä hommat itse, teet parempaa tulosta. Voisit johtaa kaikkia yrityksiasi itse. Sitten sinun pitäisi tietenkin muuttaa Helsingin keskustaan. Mutta ei asuntojen ja liiketilojen korkeat hinnat sinua haittaisi, sillä sinulla olisi paljon suuremmat tulot.”

Koulukaveri kysyi: ”Mutta kauanko tähän menisi?”

Toimitusjohtaja vastasi: ”10–20 vuotta, korkeintaan 25.”

”Mutta entä sitten?”

Toimitusjohtaja sanoi nauraen: ”Tässäpä onkin paras osuus. Kun aika on kypsä, voit järjestää osakeannin ja myydä koko yrityksen osakekannan ja rikastua. Ansaitsisit miljoonia.”

”Miljoonia? Mitä sitten?”

”Sitten voisit jäädä eläkkeelle ja nauttia päivisin valosta ja metsästä, lenkkeillä, lukea, tehdä rauhassa ruokaa, lepäillä, leikkiä lastesi kanssa ja jutella iltaisin vaimosi ja ystäväiesi kanssa teekupposen ääressä...”

Rukous

Rakas Jumala.

Sinä annat meille kaiken, mitä me elämässä tarvitsemme.

Sinä tiedät parhaiten, mitä me tarvitsemme, ja olet aina läsnä jakamassa huolemme.

Varjele meitä kasaamasta turhia huolia

ja auta meitä myös jakamaan läheistemme huolet.

Auta meitä keskittymään nykyhetkeen ja nauttimaan siitä ilman menneen tai tulevan taakkaa.

Kiitos Pyhästä huolettomuudesta, jossa voimme levätä joka päivä.

Aamen.

Biisiehdotuksia

NSV 2015:

27. Lapsuuden usko

85. Sateenkaariunet

103. Turvapaikka

112. Elämä on nyt

Levyttä/puhelimesta:

Bobby McFerrin – Don't Worry, Be Happy

Tarvikelista

- Raamattu
- Muistipelikortit
- 3-4 biisiä levyllä/puhelimella
- Kaiutin
- Paperia
- Piirustusvälineet

Taivaallinen
Isänne tietää
kyllä,

että te tarvitsette
kaikkea tätä

Etsikää ennen
kaikkea Jumalan
valtakuntaa

ja Hänen
vanhurskasta
tahtoaan

Älkää siis
huolehtiko
huomispäivästä,

se pitää kyllä
itsestään huolen.

Kullekin päivälle
riittävät

sen omat murheet

Kuka teistä voi
murehtimalla

lisätä elämänsä
pituutta
kynäränkään
vertaa?

Eivät ne kylvä,

eivät ne leikkaa

Edes Salomo
kaikessa
loistossaan ei
ollut

niin vaatetettu
kuin mikä tahansa
niistä.

Älkää huolehtiko
hengestänne,

siitä mitä söisitte
tai joisitte

älkää
ruumiistanne,

siitä millä sen
vaatettaisitte

Eikö henki ole
enemmän

kuin ruoka

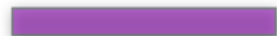
ja ruumis
enemmän

kuin vaatteet?

Katsokaa kedon
kukkia,

kuinka ne
nousevat maasta

niin tottahan hän
teistä huolehtii,

te vähäuskoiset!

Älkää siis
murehtiko:

'Mitä me nyt
syömme?'

RAKKAUDEN HELMET

Raamis

Aloitus ja lämmittely (noin 10 minuuttia)

Lukekaa Raamatusta **Matt.22:34–40** ja pohtikaa lämmittelykysymyksiä:

- Miksi käskyt ovat tässä järjestyksessä?
- Miten ihminen rakastaa Jumalaa käytännössä? (Mitä Jumala toivoo ihmiseltä?)
- Millä tavoin voimme rakastaa lähimmäistämme?

Kuvia rakkaudesta

Osallistujat voivat toimia yksittäin, pareissa tai pienissä ryhmissä. Jokaisessa ryhmässä tulee olla mahdollisuus ottaa valokuvia puhelimen kameralla tai seurakunnan kuvausvälineillä. Osallistujien tehtävä on ottaa kuva rakkauden kaksoiskäskyn esiintymisestä lähiympäristössään. Kuvia voi ottaa esimerkiksi 2–5 kappaletta oman idean mukaisesti.

Kuvissa tulisi näkyä, A) miten ihminen rakastaa Jumalaa B) miten ihminen rakastaa itseään C) miten ihminen rakastaa toista ihmistä. Aikaa kuvien ottamiseen on 20 minuuttia, minkä jälkeen ryhmät esittelevät ja perustelevat ottamansa kuvat toisilleen. Kuvia voi lavastaa tai ottaa luonnollisista tilanteista sisällä tai ulkona.

HUOM! Toisista ihmisistä otettuja kuvia ei saa jakaa ilman kuvassa olevan lupaa!

Nuorten ilta

Nimi- ja kuulumiskierros + rakkauslaulut (noin 10 minuuttia)

Osallistujat kertovat kierroksella nimensä ja viimeaikojen kuulumiset. Lisäksi jokainen nimeää kierroksella yhden rakkauslaulun! Laulun tulee kertoa rakkaudesta, mutta kriteerit täyttää myös sanan "rakkaus" (myös muut kielet käyvät) esiintyminen laulussa jossakin muodossa.

Lähimmäisenrakkaus-startup (noin 30 minuuttia)

"Startup-yritys tarkoittaa nuorta kasvuhakuista yritystä. Siitä käytetään toisinaan myös nimitystä kasvuyritys. Startup-yrityksellä voidaan tarkoittaa yritystä, joka vasta kehittää ensimmäistä tuotettaan eikä tuota vielä voittoa. Termiä käytetään usein enintään muutaman vuoden ikäisistä yrityksistä tai kunnes yrityksen osakkeiden omistajiksi on tullut muita kuin perustajajäseniä."

Wikipedia (Startup-yritys)

Rakkautta voi osoittaa monin tavoin. Voimme kertoa läheisillemme rakastavamme heitä, voimme lohduttaa surevaa, voimme lahjoittaa omastamme hyväntekeväisyyteen, voimme kysyä toistemme kuulumisia, voimme yllättää rakkaimpamme lahjalla tai kivalla lapulla, voimme auttaa vanhempiamme kotitöissä, voimme luovuttaa verta, voimme puolustaa kiusattua ja lista jatkuu jatkumistaan! Yksi mahdollisuus rakkauden osoittamiseen on myös yritysmuotoinen pyrkimys tehdä muille hyvää laajassa mittakaavassa.

Nuorten illan osallistujien tehtävänä on 3–4 hengen ryhmissä kehitellä oma startup-yritys, jonka tavoitteena on auttaa ja yhdistää ihmisiä fiksusti ja tehokkaasti. Ryhmillä on 20 minuuttia aikaa miettiä yrityksen idea, kohderyhmä ja toteutustapa. Ryhmät esittelevät toisilleen rakkaudellisten startup-yritystensä liikeidean mahdollisimman myyvästi!

Esimerkkejä yritysten kohderyhmistä:

- Kiusatut
- Vanhukset
- Nuoret
- Yksinäiset
- Pakolaiset
- Kodittomat
- Lapsiperheet
- Vähäosaiset
- Työttömät / opiskelupaikattomat
- Mielensterveys-/päihdeongelmaiset
- Vammaiset

Kohderyhmän valittuaan startup-yritysryhmät miettivät liikeidean. Yritys voi tehdä työtään asiakasryhmän avuksi lukemattomilla tavoilla, joita näemme arjessamme päivittäin: lähettipalvelu, apuvälineiden kehittäminen, teknologinen innovaatio, keräyskampanja, mobiiliapplikaatio, kyydityspalvelu, yhteisöpalvelu, kantoapupalvelu, työnvälityspalvelu, kaveri-/seurapalvelu, majoituspalvelu jne. Yrityksen tavoite ei ole tietenkään tehdä palvelullaan voittoa, vaan toimia avun antamisen välineenä.

Yksinkertainen esimerkki startup-ideasta: Yrittäjät kehittävät mobiiliapplikaation, jonka käyttäjät näkevät kartalla esimerkiksi muuttoapua kaipaavia käyttäjiä. Palvelu perustuu vapaaehtoiseen auttamiseen ja kotikaupungin asukkaisiin tutustumiseen. Palvelun kehittäjät eivät tee applikaatiolla voittoa, mutta käyttäjät hyötyvät siitä varmasti, ja tämä tuo mahdollisesti hyvän mielen monille ihmisille.

Hartaus

Valmistelu

Tavalliset hartaustilan valmistelut: tilan rauhoittaminen ja kynttilän sytytys. Jokainen osallistuja pääsee tässä hartaudessa ääneen.

Hartaus (5–10 minuuttia)

Rukoushelminauhassa rakkauden helmiä on kaksi. Ensimmäinen niistä edustaa sitä rajatonta rakkautta, jonka saamme Jumalalta. Toinen taas edustaa sitä rakkautta, jota jaamme ja vastaanotamme täällä ihmisten kesken. Me ihmiset emme ole yhtä taitavia rajattoman ja pyyteettömän rakkauden lahjoittamisessa kuin Jumala. Itse asiassa se tuntuu olevan meille jopa mahdotonta. Yritämme kuitenkin parhaamme ja välillä saatamme osoittaa rakkautta ihan huomaamattammekin, kun olemme ystävällisiä tai toimimme toistemme apuna.

Miettikää jokainen yksi asia, jolla voitte osoittaa rakkautta perheellenne, ystävillemme tai vaikka tuntemattomille, sanoin tai teoin. Kehititte jo ryhmissä suuremman mittakaavan tapoja rakastaa, mutta miettikää nyt yksi pieni asia arjessanne. Kaikki voivat vuorollaan sanoa mieleensä tulleen asian.

Jokainen sanoo vuorollaan yhden asian

Kiitos kaikille ideoistanne. Vaikka rakkaus teettääkin meillä välillä pieniä tekoja ja töitä, sen tuoma palkinto on silti aina satakertainen. Rukoillaan yhdessä.

Rukous

Rakas Jumala

Kiitos siitä rakkaudesta, jota saamme Sinulta joka päivä rajattomasti

Kiitos siitä rakkaudesta, jota jaamme toisillemme ja jota saamme toisiltamme

Sinun ansiostasi sekin on rajatonta

Sinun silmissäsi olemme kaikki hyväksytyjä ja rakastettuja

Anna meidän olla sitä myös toisillemme

Aamen

Biisiehdotuksia**NSV 2015:**

- 9. Rakkaus on lahja Jumalan
- 10. Tuu mun vaimoksein
- 39. Yhtä
- 51. Voi hänen rakkauttaan
- 91. Sitkeä sydän
- 129. Isä, jää meitä rakastamaan

Tarvikelista

- Raamattu
- Kuvausvälineet (puhelin, tabletti, kamera)
- Paperia
- Kyniä

MUISTIINPANOT

VIHREÄ SALAISUUDEN HELMI

Raamis

Aloitusta ja lämmittelyä (noin 10 minuuttia)

Lukekaa Raamatusta **1.Moos. 1:1–31** ja pohtikaa lämmittelykysymyksiä.

- Mikä on sinun suosikkisi Jumalan luomuksista?
- Olisitko tehnyt itse jotakin eri tavalla, jos olisit luonut maailman?
- Miten luomiskertomus sopii nykyajan tieteelliseen näkemykseen maailman synnystä ja lajien kehittämisestä?

Miten se luominen menikään? (noin 15 minuuttia)

Osallistujat täydentävät yhteistyössä luomiskertomuksen viidestä pätkästä puuttuvat sanat **katsomatta Raamatusta**. Raamatunpätkät voi esimerkiksi tulostaa ryhmän yhdessä täytettäväksi. Lopuksi ryhmä voi tarkistaa tuloksen ja laskea kuinka monta sai oikein. Tehtävän lopussa on arvio suorituksesta pisteiden mukaan!

1)

1 Alussa Jumala loi taivaan ja maan. 2 Maa oli autio ja tyhjä, pimeys peitti syvyydet, ja _____ liikkui vetten yllä.

3 Jumala sanoi: "Tulkoon valo!" Ja valo tuli. 4 Jumala näki, että valo oli hyvä. Jumala erotti valon pimeydestä, 5 ja hän nimitti valon _____, ja pimeyden hän nimitti _____. Tuli ilta ja tuli aamu, näin meni ensimmäinen päivä."

2)

11 Jumala sanoi: "Kasvakoon maa vihreyttä, siementä tekeviä kasveja ja _____, jotka maan päällä kantavat _____ kukin lajinsa mukaista siementä." Ja niin tapahtui. 12 Maa versoi vihreyttä, siementä tekeviä kasveja ja _____, jotka kantoivat _____ kukin oman lajinsa mukaista siementä. Jumala näki, että niin oli hyvä. 13 Tuli ilta ja tuli aamu, näin meni kolmas päivä.

3)

20 Jumala sanoi: "Viliskööt vedet eläviä olentoja ja lennelkööt linnut ilmassa taivaankannen alla." 21 Niin Jumala loi suuret _____ ja kaikki muut elävät olennot, joita vedet vilisevät, sekä kaikki _____ lajit. Jumala näki, että niin oli hyvä. 22 Hän siunasi ne sanoen: "Olkaa

hedelmälliset ja lisääntykää ja täyttäkää meren vedet, ja linnut lisääntyköt maan päällä." 23 Tuli ilta ja tuli aamu, näin meni viides päivä.

4)

26 Jumala sanoi: "Tehkäämme ihminen, tehkäämme hänet kuvaksemme, kaltaiseksemme, ja hallitkoon hän meren kaloja, taivaan lintuja, karjaeläimiä, maata ja kaikkia pikkueläimiä, joita maan päällä liikkuu." 27 Ja Jumala loi ihmisen _____, Jumalan _____ hän hänet loi, mieheksi ja naiseksi hän loi heidät.

5)

29 Jumala sanoi vielä: "Minä annan teille kaikki siementä tekevät kasvit, joita maan päällä on, ja kaikki puut, joissa on siementä kantavat hedelmät. Olkoot ne teidän _____. 30 Ja villieläimille ja taivaan linnuille ja kaikelle, mikä maan päällä elää ja liikkuu, minä annan _____ vihreät kasvit." Niin tapahtui. 31 Ja Jumala katsoi kaikkea tekemäänsä, ja kaikki oli hyvää. Tuli ilta ja tuli aamu, näin meni kuudes päivä.

1–4 oikein: Kummin päin taivas ja maa olivatkaan? Lentääkö tuolla kala?

5–8 oikein: No mutta, linnut ovat ilmassa ja kalat vedessä. Alkaa jo näyttää luonnolta!

9–12 oikein: Tällä tuloksella voisitte jo luoda ihan hyvin toimivan maailman!

13–14 oikein: Luoja? Oletko - oletko se Sinä itse?

Nuorten ilta

Nimi-, kuulumis- ja luontokierros (noin 10 minuuttia)

Osallistujat kertovat vuorollaan oman nimensä ja viimeaikojen kuulumisensa. Jokainen myös kertoo yhden suosikkiasiansa luonnosta. Se voi olla Suomessa tai ulkomailla, sääilmiö tai kasvi, vesistö, tuoksu, maisema... Valinta on täysin vapaa, kunhan asia liittyy luontoon!

Luomakunnan pelastajat (noin 25 minuuttia)

Luonnon kauneuden ja terveyden säilyttämiseksi ihmisten tulee tehdä paljon valintoja ja työtä kulutustottumustensa suhteen. Työtä tulee tehdä useilla osa-alueilla, jotka vaikuttavat omilla tavoillaan ilmastonmuutokseen ja ympäristön hyvinvointiin. Nuorten illan osallistujat pääsevät tekemään yhdessä päätöksiä kulutustottumuksistaan asettamalla ympäristön puolesta tehtävät teot tärkeysjärjestykseen.

Osallistujat päättävät yhdessä ympäristöasioiden tärkeysjärjestyksen. Järjestettävät ympäristötehtävät satunnaisessa järjestyksessä:

- Autoliikenteen aiheuttama saaste
- Kasvava tavaramäärä ja kaatopaikat
- Lentoliikenteen saasteet
- Liha- ja siipikarjan tehotuotanto
- Uhanalaiset eläimet
- Sademetsien kaataminen
- Muovijäte valtamerissä
- Liiallinen sähkönkulutus

Tärkeysjärjestyksen yhteisessä pohtimisessa saa käyttää apuna nettilähteitä! Tärkeysjärjestyksen löydyttyä osallistujat miettivät jokaiseen kohtaan yhden tai pari keinoa vaikuttaa omassa arjessa. Osallistujien kanssa voidaan yhdessä miettiä kuinka moneen ympäristövaikuttamisen keinoon jokainen olisi valmis panostamaan vaikka välittömästi!

Hartaus

Valmistelu

Tavalliset hartausvalmistelut: tilan rauhoittaminen ja kynttilän sytyttäminen. Raamatusta luetaan **Ps. 104:1–15**.

Hartaus (5–10 minuuttia)

Vihreä salaisuuden helmi on uusi lisäys rukoushelminauhaan. Yksi kolmesta salaisuuden helmestä on saanut uuden värityksen kuvastamaan tätä maailmaa ja elinympäristöämme. Luomakunta eli ympäristö missä me elämme, sen kasvit ja eläimet, aurinko ja kuu, tähdet, ilma ja koko luonto ovat olennainen osa elämäämme; emmehän me eläisi hetkeäkään ilman niitä. Luomakunta on ansainnut paikkansa rukoushelminauhassa osana asioita, joiden puolesta meidän tulisi rukoilla ja toimia. Vaikka maalliset asiat jäävät tähän maailmaan, kun me poistumme, voimme silti pitää huolta ja vaalia meille rakkaita asioita.

Siinä missä Jumala on antanut meille elämän, pelastuksen ja rakkauden, Hän on antanut koko maailman meidän iloksemme ja tutkittavaksemme. **Raamatunluku: Ps. 104:1–15.**

Vihreään salaisuuden helmeen kuuluu koko lahjaksi saamamme maailma, mutta myös me itse. Kaiken mitä me teemme maailmalle, teemme myös itsellemme. Vaikka ihminen onkin tehnyt paljon vääriä valintoja ympäristönsä suhteen, tulee kuitenkin muistaa, että jokainen meistä on Jumalan paras luomus, Jumalan kuva. Meillä on myös valta tehdä kaikki oikeat valinnat. Olette nuorten illassa miettineet jo paljon omia valintojanne, ja Jumala on jokaisesta hyvästä valinnastamme äärettömän ylpeä.

Rukous

Rakas Jumala

Kiitos kaikesta kauniista ja täydellisestä mitä olet luonut

Kiitos, että kaikki tämä on meitä varten

Auta meitä kohtelemaan luomaasi maailmaa arvokkaasti

Auta meitä, kun yritämme korjata tuhoamaamme

Anna meille anteeksi välinpitämättömyytemme

Anna meille viisautta rakastaa kaikkea luomaasi

Me ylistämme Sinua yhdessä luomakunnan kanssa

Aamen.

Biisiehdotuksia**NSV 2015:**

1. Katson sinun kättesi töitä
2. Sama taivas, sama maa
22. Lahjalaulu
35. Ylitse merten
104. Siunaa koko maailmaa

Virsikirja: 135 (Jumala loi)

Tarvikelista

- Raamattu
- Kynä raamistehtävään
- Fläppitaulu/näyttö tärkeysjärjestyksen kokoamiseen

MUISTIINPANOT

SALAISUUDEN HELMET

Raamis

AloitUS ja lämmittely (noin 10 minuuttia)

Lukekaa annetut raamatunkohdat ja pohtikaa lämmittelykysymyksiä:

Matt. 21:22

- Saammeko me kaiken pyytämämme heti? Miksi?
- Mitä jos kaikki unelmamme toteutuisivat välittömästi?

Matt 14: 25–31

- Miksi me pelkäämme?
- Mikä auttaa pelkoon?

Joh. 13:34

- Mikä tekee ihmisestä meille rakkaan?
- Miten voimme pitää rakkaat ihmiset lähellämme?

Salaisuuden helmien sisältö (noin 15 minuuttia)

Paperista tai pahvista leikataan kaksi samankokoista ympyrää, jotka kuvastavat Salaisuuden helmiä (kaksi helmiäisenväristä helmeä). Ympyrät ovat suunnilleen ruokalautasen kokoisia tai hieman pienempiä. Yksi ympyröistä on unelmille ja peloille, toinen taas rakkaimmille ihmisille. Osallistujat piirtävät helmiin omat näkemyksensä niiden sisällöstä, mutta omia salaisuuksia ei tietysti tarvitse jakaa muille. Helmeen voi piirtää myös sen, mitä voisi kuvitella jonkun muun ihmisen Salaisuuden helmen kätkevän sisäänsä.

Ensimmäiseen helmeen piirretään unelmia, pieniä tai suuria, omia tai yleisiä. Siihen piirretään samalla tavoin myös pelkoja. Toiseen helmeen piirretään lähimpiä ja rakkaimpia ihmisiä tai vaikka lemmikkieläimiäkin. Ne voivat olla osallistujien omia läheisiä tai esimerkiksi kuva perheestä, sisaruudesta tai ystävydestä. Helmet säilytetään hartautta varten.

Nuorten ilta

Nimi- ja kuulumiskierros + unelma tai pelko (noin 10 minuuttia)

Osallistujat kertovat vuorollaan nimensä ja viimeaikojen kuulumiset. Lisäksi jokainen saa jakaa yhden haluamansa unelman tai pelon. Unelmat ja pelot voivat olla pieniä tai suuria, elämän suuresta rakkaudesta pimeään tai hämähäkkien pelkoon! Ketään ei tietenkään vaadita kertomaan mitään henkilökohtaista.

Uskallan kertoa <—> en uskalla kertoa (noin 20 minuuttia)

Joitakin salaisuuksia on helpompi jakaa esimerkiksi ystävien kesken kuin omille vanhemmille, ja myös toisin päin. Salaisuudet voivat olla kolmen Salaisuuden helmen mukaan unelmia, pelkoja ja meille rakkaimpia ihmisiä. Jotkut salaisuudet saatetaan jossakin vaiheessa jakaa lähimpien ihmisten kesken, etteivät ne painaisi mieltä, toiset taas pysyvät omana tietonamme hautaan saakka.

Nuorten illan osallistujat miettivät yhdessä kenelle uskaltaisivat tai eivät uskaltaisi kertoa tiettyjä salaisuuksia, joita monet ihmiset varmasti pohdiskelevat. Tehtävässä huoneen poikki menee jana, jonka toinen pää on nimeltään "Uskaltaisin kertoa ainakin..." ja toinen on "En uskaltaisi kertoa ainakaan...". Työntekijä lukee ääneen yhden salaisuuden (lista salaisuuksista alempana) ja jokainen osallistuja saa vapaasti valita kumpaan päähän janaa menee. "Uskaltaisin kertoa ainakin..." -pään menneet miettivät, keille he uskaltaisivat kertoa luetun salaisuuden, jos se koskisi heitä. Esimerkiksi "Uskaltaisin kertoa ainakin vanhemmilleni/ystävilleni/siskolleni/nuorisotyöntekijälle" salaisuudesta "tupakointi" tai "En uskaltaisi kertoa ainakaan kavereilleni" salaisuutta "fanitan Robinia". Osallistujat voivat halutessaan mennä vaikka vuorotellen janan eri päihin pohtimaan uskallustaan!

Toiseen päähän menneet pohtivat, kenelle eivät ainakaan uskaltaisi salaisuutta jakaa, jos se koskisi heitä. Kanta tulee perustella. On myös tärkeää ottaa vastaan eriäviä näkökulmia, sillä mikään esiin tullut kanta ei voi varmasti päteä jokaiseen osallistujaan. Kannattaa siis kysellä muilta osallistujilta, onko joku eri mieltä. Osallistujille voidaan painottaa ennen pelin alkua, että esiin nousee varmasti erilaisia näkemyksiä eikä mikään niistä ole oikea tai väärä vastaus. Esimerkkisalaisuudet voivat myös olla asioita, joita osa ei pitäisi lainkaan salaisuutena!

Salaisuudet (voidaan käyttää kaikki/vain osa/keksiä itse):

- Tupakointi/tupakan kokeileminen
- Uusi seurustelukumppani
- Sydänsurut
- Kaveri, josta olet huolissasi
- Kiusatuksi tuleminen
- Ylinopeussakot
- Suurin unelmasi
- Rahahuolet
- Sukupuoli- tai seksuaalivähemmistöön kuuluminen
- Usko
- Se yksi "nolo" artisti/bändi, josta tykkäät salaa

Hartaus

Valmistelu

Tavalliset hartausvalmistelut: tilan rauhoittaminen ja kynttilän sytyttäminen. Näkyville otetaan raamiksessa piirretyt helmet.

Hartaus (5–10minuuttia)

Salaisuuden helmet sisältävät paljon asioita, joita haluamme suojella ja pitää omana tietonamme. Helmiin voimme tallettaa unelmamme, pelkomme ja meille rakkaimmat ihmiset. Helmiä katsellessa tai pidellessä selvitämme ajatuksiamme ja rukoilemme näiden asioiden puolesta. Raamiksessa piirsimme kuvia niistä asioista, joita helmet meille edustavat. Samoin voimme päässämme piirtää helmien sisään salaisuutemme Jumalan nähtäväksi.

Saatamme käyttää myös muita asioita eräänlaisina Salaisuuden helminä: jotkut sulkevat päiväkirjaansa iloisimmat ja surullisimmat ajatuksensa, toiset tallentavat salaisuutensa puhelimelleen tai tietokoneelleen salasanojen taakse. Joillekin oma vanhempi, ystävä tai muu läheinen ihminen voi olla luottopiilo omille salaisuuksille. Voi silti olla, että joitakin asioita emme uskalla edes sulkea näihin luottoaikoihimme, sillä mikä tahansa niistä saattaa jonakin päivänä kadota, rikkoutua tai yllättää muuten ikävästi.

Aiemmin pelatussa pelissä mietimme kenelle uskallamme tai emme uskalla kertoa salaisuuksiamme. Näkökulmat vaihtelivat ihmisestä ja salaisuudesta toiseen, emmekä me voi koskaan varmasti tietää, mitä toinen ihminen ajattelee meidän salaisuusistamme. Salaisuuden helmiin voimme kuitenkin luottamuksella kätkeä jokaisen salaisuuden. Me tiedämme että Jumala on se, joka ei katoa, mene rikki tai yllätä meitä ikävästi jakamalla salaisuuksiamme eteenpäin. Jumalalle uskallamme ainakin kertoa.

Rukous

Rakas Jumala.

Kiitos siitä, että Sinussa meillä kaikilla on ystävä, jolle voimme jakaa ihan kaiken.

Et tuomitse meitä salaisuuksiemme perusteella, vaan kuuntelet meitä.

Tiedät unelmamme ja pelkomme.

Olet luonut kaikki rakastamamme ihmiset.

Sinä et petä luottamustamme koskaan.

Auta meitä olemaan saman luottamuksen arvoisia toisillemme.

Aamen.

*Biisiehdotuksia***NSV 2015:**

- 12. Tilkkutäkki
- 23. Maailman kaikissa kylissä
- 29. Olet vapaa
- 58. Älä pelkää
- 85. Sateenkaariunet

Tarvikelista

- Raamattu
- Paperia/kartonkia
- Piirustusvälineet

MUISTIINPANOT

YÖN HELMI

Raamis

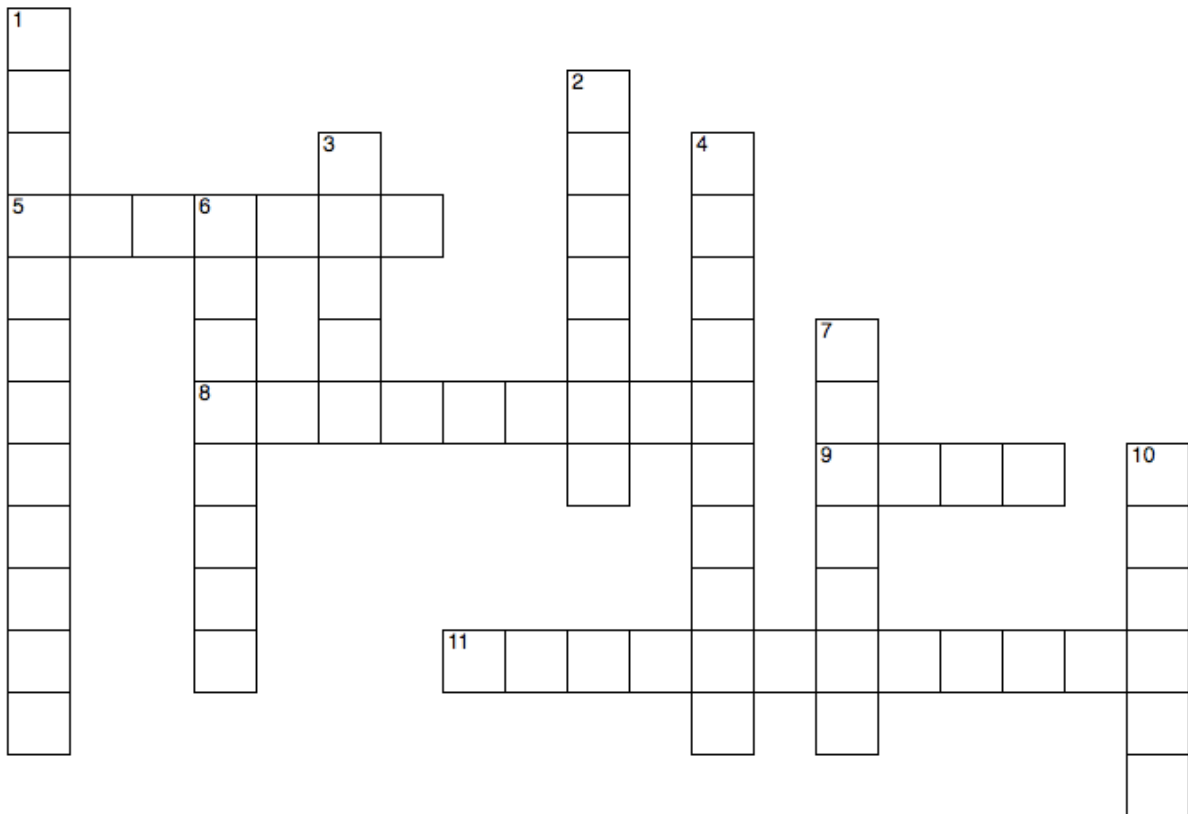
Aloitus ja lämmittely (noin 10 minuuttia)

Lukekaa Raamatusta **Joh. 11:1–40** ja pohtikaa yhdessä lämmittelykysymyksiä:

- Miten Lasarus jatkoi elämäänsä heräämisensä jälkeen? Mihin itse keskittyisit, jos saisit uuden tilaisuuden maan päällä?
- Minkälainen maailma olisi, jos ihmiset olisivat kuolemattomia?
- Mitä tekisit, jos saisit tietää eläväsi yhtä kauan kuin maailmamme on olemassa?
- Tuleeko kuolemaa pelätä?

Sanaristikko (noin 15 minuuttia)

Ratkaiskaa yhdessä seuraavan sivun sanaristikko! Ristikko sisältää sanoja luetusta raamatunkohdasta. Liitteenä on myös ristikon ratkaisu.

Ristikon vihjeet:

VAAKASUUNTAAN

5. Tuomas, kantamuoto
8. Enkeli vieritti pääsiäisenä
9. _____ puserossa
11. Kuoleman jälkeen Taivasta kohti

PYSTYSUUNTAAN

1. 15 x _____ = 3km
2. Lasaruksen kotikylä
3. Sureva tarvitsee
4. Vainajan ympärillä
6. Pieni, pyöreä, musta, illan aihe
7. Kävi tuolla puolen (ja haisee jo.)
10. Ihmisen Poika

Nuorten ilta

Fiiliskierros kuvakorteilla (noin 10 minuuttia)

Lattialle levitetään kuvakortteja, joista jokainen osallistuja käy valitsemassa omiin kuulumisiinsa sopivimman. Kun kaikki ovat löytäneet korttinsa, osallistujat saavat vuorotellen kertoa nimensä sekä esitellä valitsemansa kortin ja omat kuulumisensa. Kierroksen jälkeen kortit voidaan kerätä talteen.

Bucket list (noin 30 minuuttia)

Rukoushelminauhan kehittäjä Martin Lönnebo pohtii Elämän helmet -kirjassaan kuolemanpelkoa osana Yön helmeen liittyvää rukoilua ja mietiskelyä. Hän toteaa, että ehkä kuolemanpelko on loppujen lopuksi eniten pelkoa siitä, että jotain jää elämässä kesken tai että ihminen ei elänyt elämänsä niin kuin olisi tahtonut. Lönnebon mukaan sovinnon tekeminen kuoleman kanssa tekee elämästä tärkeän. Kuolema on luonnollinen osa elämää, joten myös Yön helmelle kuuluu paikka rukoushelminauhassa.

Joillakin ihmisillä on tapana kerätä elämänsä ns. *bucket list* eli lista asioista, jotka haluaa nähdä ja kokea elämänsä aikana. Bucket list on monelle tapa oppia tuntemaan maailmaa ja elää elämää täysillä. Listoilla voi olla hyvinkin erilaisia asioita; monet keräävät maita, nähtävyyksiä, luonnonilmiöitä ja erilaisten kulttuurien kohtaamisia. Jotkut taas voivat esimerkiksi luvata itselleen sopivansa riitansa, tutustuvansa sukunsa historiaan tai rakentavansa unelmiensa kodin. Osalle ihmisistä on tärkeää taas nähdä suosikkiartistinsa keikka, päästä itse esiintymään suurelle yleisölle tai tulla rikkaaksi.

Nuorten illan tehtävänä on koota ryhmän yhteinen **kymmenen kohdan bucket list**. Osallistujat keräävät ensin noin neljässä tai viidessä pienryhmässä omat kymmenen kohdan bucket listinsä (noin 10 minuuttia aikaa). Kun kaikki ovat valmiita, pienryhmät esittelevät listansa muulle ryhmälle. Ryhmien esiteltyä omat listansa kootaan koko ryhmän yhteinen bucket list esimerkiksi fläppitaululle tai kartongille. Yhteiseen listaan voidaan kerätä esimerkiksi kohteita, jotka löytyivät useasta pienryhmän listasta. Lopullisesta listasta voidaan keskustella ryhmän kanssa.

Esimerkkikysymyksiä:

- Onko joku tehnyt aiemmin omaa bucket listiä?
- Onko joku päässyt jo kokemaan jotain listalta?
- Mitä bucket listin suorittaminen vaatii?
- Liittyvätkö listatut asiat vain omaan elämään vai onko niistä esimerkiksi iloa tai apua muille ihmisille?
- Miten listat saattavat erota erilaisissa kulttuureissa? (esim. länsi- ja kehitysmaiden tai kaupungin ja maaseudun asukkaiden välillä)
- Voiko ihminen elää onnellisen elämän ilman tavoitelistan suorittamista?
- Onko ihminen välttämättä onnellinen saavutettuaan kaikki listaamansa asiat?

Hartaus

Valmistelu

Hartaudessa käytetään apuna erivärisiä rukouskiviä (jos ei ole kiviä, voidaan käyttää vaikka rukouslappuja). Jokaisella värillä on oma merkityksensä. Esimerkiksi punainen kivi voi edustaa rakkautta, musta surua tai menetystä, vihreä luontoa ja sininen arkea. Kivien merkitykset voidaan kirjoittaa esimerkiksi paperilapulle ja laittaa kivien viereen. Rukouskivet lajitellaan etukäteen omanvärisiin kasoihin tai astioihin. Hartauden aikana osallistujat vievät valitsemansa rukouskiven hartauksiltaan etuosassa olevan ristin eteen (astiaan). Kivet voidaan asetella etukäteen pienelle pöydälle tai jakkaralle niin, että osallistujat toimivat itse näköesteinä omien rukouskivien valinnalle. Tällöin osallistujat saattavat poimia rohkeammin itselle tärkeitä rukousaiheita. Kivien viemisen taustalla soi rauhallinen musiikki joko soitettuna tai kaiuttimista. Hartauksiltaan rauhoitetaan ennen hartautta. Mikäli osallistujia on vähän, voidaan taustalla soiva kappale kuunnella rauhassa loppuun. Tällöin voi myös sanoa, että seuraavaksi kuunnellaan kappale, jonka aikana voi käydä viemässä rukouskiven.

Hartaus (5–10 minuuttia)

Jokaisella ihmisellä on omat murheensa, heikkoutensa ja pelkonsa. Voimme tuoda tämän kaiken Jumalan kannettavaksi, jotta emme murtuisi koskaan niiden painon alla. Edessänne on erivärisiä rukouskiviä, joista jokaisella on oma merkityksensä. Voitte seuraavan kappaleen aikana tuoda ristin eteen yhden tai useamman kiven, joita vastaavat asiat saattavat painaa mieltäsi. Näin voimme jakaa taakkamme Jumalan kanssa, joka kestää kaikki murheemme ja epäilyksemme.

musiikkia, rukouskivien vieminen

Rukoillaan.

Rukous

Rakas Jumala.

Kiitos, että saamme tuoda kaikki mieltämme painavat asiat kannettavaksesi.

Sinä näet jokaisen kiven ja jokaisen ajatuksen, jokaisen hiljaisen rukouksen joka niihin liittyy.

Kiitos, ettemme ole koskaan yksin. Sinä olet aina kanssamme ja opastat eteenpäin pimeydessä. Meidän ei tarvitse hetkeäkään epäillä opastustasi.

Saatamme joskus luulla Sinun kääntäneen selkäsi meille, mutta myöhemmin ymmärrämme, että olet kantanut meitä koko ajan.

Silloin kun tunnut olevan kauimpana, oletkin kaikkein lähimpänä.

Silloin kun elämä tuntuu tyhjältä, Sinä täytät sen. Emme tarvitse mitään muuta.

Yön helmeä katsoessa saamme muistaa, että suru, pelko ja kuolema eivät ole meidän loppumme, sillä kohtaamme ne Sinun kanssasi.

Sinä olet voittanut kuoleman, eikä meidän tarvitse pelätä.

Rakas Jumala, kiitos että kaikki järjestyy.

Aamen.

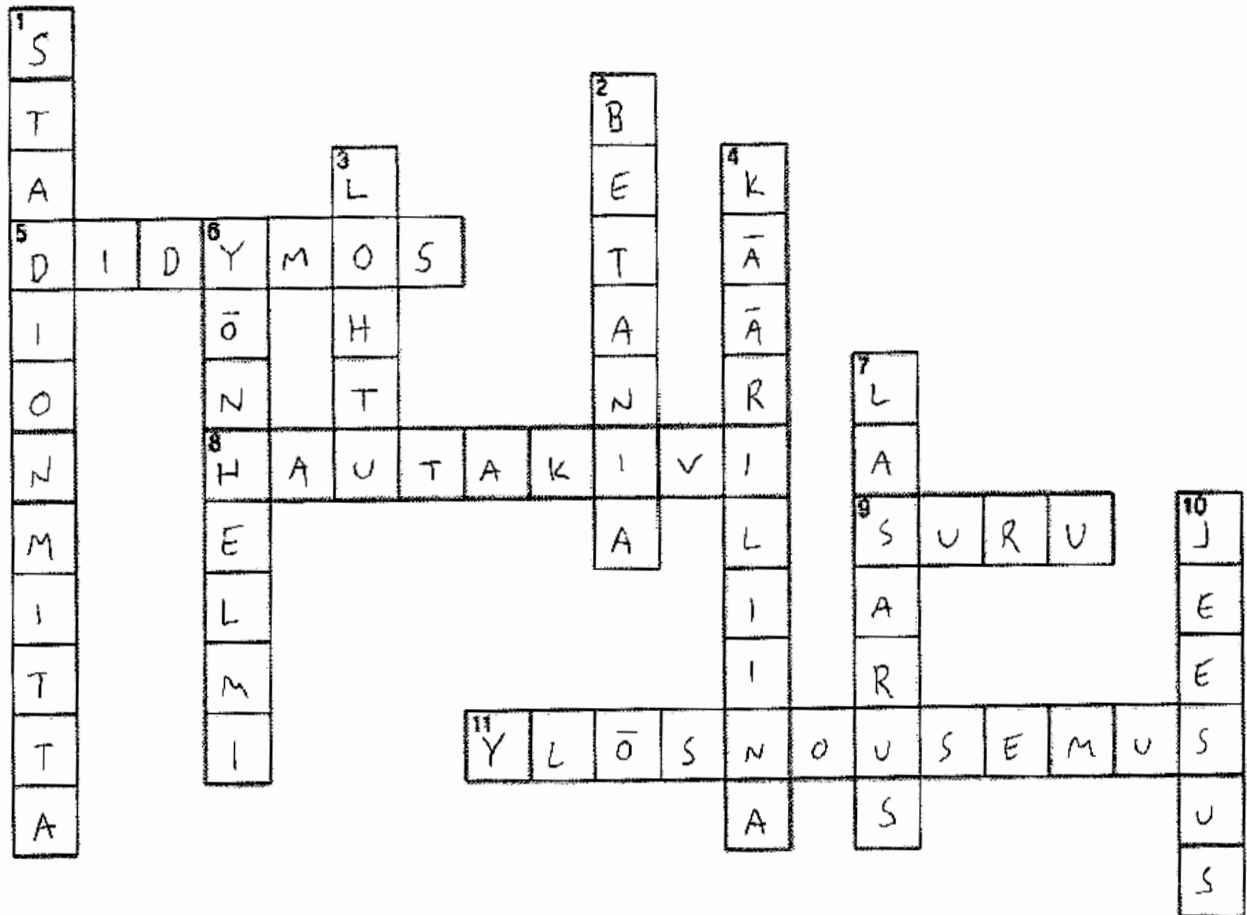
Biisiehdotuksia**NSV 2015:**

1. Katson sinun kättesi töitä
58. Älä pelkää
61. Kuule minun ääneni
73. Väsyneet maan
91. Sitkeä sydän
103. Turvapaikka
129. Isä, jää meitä rakastamaan

Tarvikelista

- Raamattu
- Kopio ristikosta
- Kyniä (ristikko + bucket list)
- Kuva-/tunnekortit
- Paperia
- Fläppitaulu/kartonki/televisio/projektori
- Rukouskivet
- Musiikkia levyltä/puhelimesta/soittaen

LIITE – RISTIKON RATKAISU

YLÖSNOUSEMUKSEN HELMI

Raamis

Aloitukset ja lämmittely (noin 10 minuuttia)

Lukekaa Raamatusta **Joh. 20:19–31** ja pohtikaa lämmittelykysymyksiä:

- Mitä olisit itse tuntenut Jeesuksen ilmestyessä seurueeseen kuolemansa jälkeen?
- Miksi meidän on vaikea uskoa asioita näkemättä?
- Mihin asioihin me kuitenkin uskomme, vaikka emme voi nähdä niitä?

Ylösnousemuspostaukset

Jeesuksen ylösnousemus on varmasti aiheuttanut niin suurta ihmetystä, että se saisi nykyajan paatuneimmankin somelakkoilijan kaivamaan puhelimensa esiin välittömästi. Jeesuksen aikana eläneet ihmiset kertoivat näkemästään eteenpäin suullisesti tai kirjoittivat tapahtumia muistiin, mutta välitöntä jakamismahdollisuutta ei ollut. Nykyaikana tieto ylösnouksesta Jeesuksesta leviäisi verkossa sekunneissa maailmanlaajuisesti ja todistusaineistoksi olisi roppakaupalla selfieitä.

Raamiksien osallistujat pääsevät näyttämään, minkälaisen somepostauksen opetuslapset olisivat laittaneet tilanteesta, jossa Jeesus ilmestyi heidän keskelleen kuolemansa jälkeen. Liitteenä on kopioitava Instagram-sivun pohja, johon osallistujat piirtävät kuvan ja luovat profiilin, kommentit, tykkäykset ym. olennaisen sisällön, joka Instagram-kuvaan liittyy. Postaukset voidaan piirtää esimerkiksi pareittain tai pienissä ryhmissä riippuen osallistujien lukumäärästä. Ottakaa mallia kuvapäivityksen piirtämiseen oikeista Instagram-tileistä!

Nuorten ilta

Nimi- ja kuulumiskierros + miten helposti nousit tänään ylös sängystä? (noin 10 minuuttia)

Osallistujat kertovat nimensä ja viimeaikojen kuulumiset. Lisäksi jokainen saa ylösnousemuksen hengessä kertoa, kuinka hyvin on aamulla päässyt ylös sängystä: oliko herääminen raskasta vai lähtikö päivä kepeästi käyntiin?

Toivon bingo (noin 25 minuuttia)

Ylösnousemuksen helmeen liittyy vahvasti ajatus toivosta ja ilosta, siinä missä Yön helmi edustaa surun ja menetyksen tunteita. Jeesuksen nouseminen kuolleista antoi ihmisille toivon pelastuksesta. Ihmiset tarvitsevat toivoa jaksakseen taistella henkilökohtaisia vaikeuksia ja maailmassa olevia vääryyksiä vastaan, sillä toivo tekee työstä merkityksellistä.

Nuorten illan yhteisenä tehtävänä on löytää toivon lähteitä tilanteisiin, jotka saattavat ihmisistä tuntua toivottomilta. Millä tavoin voimme tehdä ”ylösnousemuksen” asioissa, joissa olemme tällä hetkellä syvyyksissä? Ketkä ihmiset, mitkä teot ja minkälaiset viestit antavat toivoa? Osallistujat pohtivat **kolmessa ryhmässä** toivoa antavia asioita seuraaviin ongelmiin: **1. koulukiusaaminen, 2. ilmastonmuutos, 3. ei opiskelupaikkaa/työtä.**

Jokainen ryhmä pohtii omaan ongelmaansa yhteensä **yhdeksän** yksittäistä asiaa, jotka antavat toivoa. Ryhmien keksimät toivonlähteet kerätään **fläppitaululle/ruudulle näkyviin** sekä **kirjoitetaan pienille paperinpaloille** (yht. 27 kpl), jotka toimivat bingon arpalippuina. Laput kerätään hattuun/kippon/pussiin bingoarvontaa varten. Jokainen osallistuja saa myös **kolme bingoruudukkoa (3x3, liitteenä)**, joista jokainen edustaa yhtä ylläolevista kolmesta ongelmasta. Kyseisen ongelman yhdeksän toivonlähdetä kirjoitetaan vapaassa järjestyksessä ruudukkoon. Ruudukon voi tulostaa (liite ohjeiden lopussa) tai piirtää itse.

Bingon vetäjä vetää arpakulhosta yhden lapun, jonka sisältämän asian pelaajat rastittavat yli omasta ruudukostaan. Kolme vierekkäistä osumaa pysty-, vaaka- tai vinottaissuunnassa on bingo. Ensimmäisenä bingon saanut pelaaja huutaa *“Bingo! Meillä on toivoa!”* ja jatkaa kahden jäljellä olevan ruudukon kanssa pelaamista. **Pelissä on neljä voittajaa:** ensimmäinen bingon saaja koulukiusaamisruudukosta, ensimmäinen bingon saaja ilmastonmuutosruudukosta, ensimmäinen bingon saaja työttömyysruudukosta sekä ensimmäinen, joka saa yhden bingon jokaisesta ruudukosta. Hyvällä tuurilla yksi pelaaja voi voittaa vaikka kaikki! Voittajat voivat saada pienet palkinnot.

Hartaus

Valmistelu

Hartauteen tarvitaan fläppitaulu. Muuten tavalliset hartausvalmistelut: tilan rauhoittaminen ja kynttilän sytyttäminen.

Hartaus (5–10 minuuttia)

Ylösousemus voi olla hankala aihe käsitellä tai kokea läheiseksi omassa arjessa. Mitä siitä pitäisi ajatella? Mitä Ylösousemuksen helmen kanssa oikein pitäisi rukoilla? Miten löydän henkilökohtaisen merkityksen Jeesuksen ylösousemuksesta, kun en itse ollut paikan päällä näkemässä sitä? Esimerkiksi Rakkauden tai Luomakunnan helmet ovat paljon helpommin käsiteltävissä, koska näemme niiden sisällön joka päivä.

Ylösousemuksen antama toivo ja surun muuttuminen iloksi on ehkä helpoiten käsiteltävissä pienen mittakaavan ilmiöissä, joita koemme jatkuvasti. Miettikää joku yksittäinen hetki, jolloin olette kokeneet valtavaa toivoa tai helpotusta. Yksi jokapäiväinen esimerkki voisi olla, kun et löydä puhelinta tutusta taskusta, mutta muutaman sekunnin kylmän hikoilun jälkeen muistat, mihin jätit sen. Kerätään fläppitaululle muutama esimerkkitapaus jatkamalla lausetta “Se tunne, kun...”

Esimerkkejä osallistujilta

Koemme pieniä kylmän hien hetkiä ja valtavaa toivon heräämistä aika usein. Voimme vain kuvitella opetuslasten mylläävien ajatusten sisällön pääsiäisen tapahtumien aikaan. He menettivät synkkänä pitkäperjantaina kaiken mihin olivat uskoneet, mutta saivat sen takaisin aivan yhtäkkiä, kuten raamiksessä tehdyistä somepostauksista voimme nähdä. Siitä ilosta mekin saamme nauttia edelleen, sillä me tiedämme Jumalan elävän ja pitävän meistä huolta. Meillä on toivoa ja saamme anteeksi kun pyydämme. Ylösousemuksen helmen rukous on yksinkertainen: “Sinä muutat suruni iloksi”.

Rukous

Isä Meidän -rukous yhdessä.

Biisiehdotuksia**NSV 2015:**

- 26. Turhaan ette tänne tulleet
- 32. Kahden maan kansalainen
- 49. Hän ei ole enää täällä
- 51. Voi hänen rakkauttaan
- 64. Tänään häneen uskon
- 66. Evankeliumi
- 129. Isä, jää meitä rakastamaan

Tarvikelista

- Raamattu
- Piirustusvälineet
- Instagram-pohjan kopiot
- Paperia bingoruudukkoja varten
- Pienet bingolaput
- Arvonta-astia
- Bingopalkinnot
- Fläppitaulu

MUISTIINPANOT

LIITE – BINGOLAPUT

KOULUKIUSAAMINEN		

ILMASTONMUUTOS		

EI OPISKELUPAIKKA / TYÖTÄ		

Ohjelman suunnittelussa apuna käytettyä kirjallisuutta:

- Ihan sama: Eilen tänään ja ikuisesti (Johanna Koivisto, Helena Paalanne, Antti Siukonen 2010)
- Ihan sama isoselle (Johanna Koivisto, Helena Paalanne, Antti Siukonen 2012)
- Ihan Sama: Eilen, tänään ja ikuisesti. Opettajan opas (Johanna Koivisto, Helena Paalanne, Antti Siukonen 2010)
- Kerron sinulle tarinan – Tarinoita rippikoulu- ja nuorisotyöhön (LK-kirjat 2002)
- Martin Lönnebon rukoushelmet (Kaisa Raittila 2000)
- Matka nauhan ympäri kymmenessä päivässä. Materiaalipaketti Lönnebon rukoushelmiin pohjaten. (Minna Huttunen 2015. Opinnäytetyö)
- Nuoren seurakunnan veisut 2015
- Raamattu (1992 käännös)
- Rukoushelmet – Elämän helmet (Martin Lönnebo 1996)
- Rukoushelmet: uskalluksen, elämänhalun, itsehillinnän ja Jumalan lähellä elämisen harjoitusta (Martin Lönnebo 2015)
- Pienistä helmistä avautuu suuri maailma. Virikemateriaali rukoushelmistä rippikoulutyön käyttöön. (Viivi Laitinen 2008. Opinnäytetyö).
- Punaisen Ristin ensiapuohjeet